

رساله اجوبه الاستفتاءات

حضرت آیت الله جوادی آملی (مدظله العالی)

www.rasekhoon.net/software

راسخون یار همیشه همراه

فهرست مطالب

احکام نماز	ودیعه (امانت)
احکام تقلید	عاریه
طهارت	نکاح
روزه	طلاق
خمس	احکام نگاه
زکات	حجاب
حج	غصب
خرید و فروش	احکام اموال پیدا شده (لقطه)
شرکت	سر بردن و شکار حیوانات
مضاربه	خوردنیها و آشامیدنیها
صلح	نذر و عهد
اجاره	قسم خوردن
جعاله	وقف
مزارعه	وصیت
مساقات	ارث
حجر (افرادی که از تصرف در اموال خود منع شده اند)	امر به معروف و نهی از منکر
وکالت	دفاع - جهاد
قرض	بیمه
حواله دادن	احکام تشریح و پیوند
رهن	تلقیح
ضمانت	حدود
کفالت	متفرقات

نکته: تمام این مطالب از سایت اسراء گرفته شده است

احکام نماز

۱. در جریان شرکت در نماز جماعت مسجدالنبی و مسجدالحرام، بعضاً اتصال برقرار نیست، آیا بدون اتصال، نماز اقامه شده صحیح است؟ همچنین است پیشانی گذاشتن بر فرش به جای مُهر.
با توجه به اوضاع مزبور صحیح است.

۷۸/۱۰/۱۱

۲. سؤال: قضاء نماز را در چه موقعی می‌توان خواند؟ یعنی قضای نماز صبح را می‌شود ظهر خواند؟
جواب: قضاء را در تمام اوقات می‌توان بجا آورد مگر آنکه موجب قضاء شدن نماز ادائی شود.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۲/۲۲

۳. سؤال: آیا طی مسافت بیش از حد شرعی در بلد کبیره تهران از محل کار تا منزل موجب شکسته شدن نماز و بطلان روزه می‌شود یا خیر؟

جواب: تهران بزرگ همانند شهرهای دیگر است، پیمودن مسافت‌های درون شهری موجب قصر نماز یا ابطال روزه نیست.
جوادى آملی ۱۳۷۴/۹/۷

۴. سؤال: آیا بعد از نماز جمعه و عصر، خواندن مجدد نماز ظهر و عصر و یا عصر تنها لازم است، در چه صورت عمل به استحباب کفایت می‌کند؟

جواب: نماز جمعه و وظیفه نماز ظهر روز جمعه است. اعاده ظهر یا عصر لازم نیست.

جوادى آملی ۱۳۸۰/۱۲/۱

۵. سؤال: قسمتی از مسجد به عنوان کتابخانه و فعالیتهای فرهنگی بسیج اختصاص دارد و فقط در شب‌های احیاء در اختیار نمازگزاران قرار می‌گیرد و زمانی که نماز جماعت برقرار نباشد بعضاً به صورت فردی نماز اقامه میشود مستدعی است نظر مبارک را در زمینه ادامه فعالیت بسیج در مکان فوق‌الذکر مرقوم فرمائید.
جواب:

۱ _ مکان مزبور جزء مسجد است و رعایت احکام مسجد در آن لازم است.

۲ _ استفاده فرهنگی و مانند آن که مطابق اهداف نظام اسلامی باشد جائز است.

۳ _ رعایت وفاق و نظر مساعد تولیت و هیئت امناء راجح است.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۳/۲

۶. سؤال: نماز خفتن چیست و شرایط آن چگونه است؟

جواب: نماز عشاء (خفتن) و احکام آن در رساله نوشته شده.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۳/۲۲

۷. سؤال: آیا می‌شود در نماز جمعه و جماعت به جای اقتداء به امام حاضر به آقا امیرالمؤمنین علی (علیه‌السلام) اقتداء نمود؟

جواب: باید به امام جماعت حاضر اقتدا کرد.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۳/۲۲

۸.سؤال: آیا گفتن ذکرهای مستحبی که معمول هستند در نماز استیجاری واجب است یا خیر؟

جواب:

قول یا فعل مستحب اگر صریحاً در عقد اجاره قید شود یا مورد انصراف عقد باشد رعایت آن لازم است وگرنه لازم نیست.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۹.سؤال: بعد از نمازی که سجده سهو در آن واجب شده است بجا آوردن سجده سهو، برای آن نماز مقدم است یا سجده به خاطر سهو نمازهای گذشته؟

جواب: انجام سجده سهو فوری است ترتیب واجب نیست اولی تقدیم سجده سهو نمازی است که به آن اشتغال داشت.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۰.سؤال: اگر در سجده سهو، اشتباهاً ذکر دیگر بگوید، حکمش چیست؟

جواب: سجده سهو باطل نمیشود.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۱.سؤال: رعایت نکردن صحیح بعضی مستحباب نماز (مثلاً بالا بردن صحیح دست در تکبیر) چه حکمی دارد؟

جواب: اشکال ندارد.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۲.سؤال: ماهیت قیام متصل به رکوع چیست؟ آیا وجودی جدا از قیام هنگام قرائت دارد؟

جواب: قیام متصل به رکوع مانند قیام در حال تکبیر الاحرام رکن است و قیام در حال قرائت واجب غیر رکنی است.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۳.سؤال: در صورت جدایی قیام هنگام قرائت از قیام متصل به رکوع معنای اتصال چیست؟

جواب: معنای اتصال آنست که رکوع بعد از قیام باشد و بین قیام قبلی و رکوع بعدی حالتی غیر از قیام فاصله نشود.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۴.سؤال: شخصی ناخواسته و به خاطر پرش حنجره کلمه‌ای از قرائتش را جهراً (با صدای بلند) میخواند در حالی که

میبایست بدون جهر بخواند، حال باید آن را تکرار کند یا نه؟

جواب: احوط تکرار است.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۵.سؤال: در صورتی که هنوز ذکر قنوت تمام نشده، دستش را حرکت دهد یا پایین آورد و یا قبل از بالا بردن شروع به

قنوت خواندن کند، نمازش چه حکمی دارد؟

جواب: اشکال ندارد.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۶. سؤال: آیا حکم کلی برای جاهل و ناسی احکام نماز وجود دارد؟

جواب: برای نسیان موضوع یا حکم، جاهل به موضوع یا حکم در صورت قصور (در غیر رکن) حکم کلی ثابت است. در خصوص جهل و اخفات و در اتمام به جای قصر جاهل مقصر هم معذور است و حکم عام در همه موارد عفو و عذر است. جوادى آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۱۷- شرایط بلاد کبیره چیست و آیا تهران از بلاد کبیره است؟

پاسخ: تهران با شهرهای دیگر فرقی ندارد. اگر شهری بین محلّهای آن فاصله باشد، به طوری که عرفاً چند شهر محسوب شود، از بلاد کبیره است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۲۰- اگر تهران از بلاد کبیره باشد، در چه صورتی نماز قصر میشود و روزه، حکم روزهی مسافر میباشد؟

پاسخ: نماز در تهران، برای تهرانیها یا کسانی که قصد دهر روز کردهاند، تمام میباشد و روزه نیز صحیح است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۲۱- امام جماعت مشغول خواندن نماز مغرب بود و در رکعت سوم مأمومی به او اقتدا کرد. امام به اشتباه چهار رکعت

خواند و پس از اتمام نماز، فهمید که چهار رکعت خوانده است. حکم نماز امام و مأموم چیست؟

پاسخ: الف) نماز امام در فرض مزبور، گرچه از اول صحیح بود، ولی در اثر اضافه رکن، باطل شد.

ب) نماز مأموم، چون به وظیفهی خود عمل نمود، صحیح است.

جوادى آملی ۷۴/۷/۲۴

۲۲- محل کار اینجانب، نیروی مقاومت سپاه تهران و محل سکونت، پاکدشت، در حدود ۱۸ کیلومتری تهران است و از

منزل تا محل کارم حدود ۲۵ کیلومتر فاصله است. با توجه به اینکه که قصد دارم چند سال در تهران اقامت داشته باشم،

آیا می توانم در شهرستان پاکدشت قصد وطن دوم نمایم؟ آیا برای تحقق وطن، قصد ده روز لازم است؟ آیا می توانم به

همه جای تهران، حتی شمیرانات و شهر ری هم تردد نمایم؛ بدون این که به قصد خلل وارد شود؟ در این صورت،

تکلیف روزه ام چیست؟

پاسخ: اتخاذ وطن دوم جایز است. بعد از قصد توطن، باید مقداری که عرفاً صدق وطن نماید، بماند. قبل از صدق وطن،

قصد دهر روز لازم است. بعد از صدق وطن، رفتن به تمام مناطق تهران موجب قصر نماز یا افطار روزه نمی شود.

جوادى آملی ۸۰/۱۲/۱

۲۳- نظر حضرتعالی دربارهی افزودن این شهادت (أشهد أنّ فاطمة الزّهراء عصمة الله الكبرى و حجة الله على الحجج) به

قصد ثواب و رجاء، در فصول اذان و اقامه، پس از شهادت به ولایت امیر مؤمنان (علیه السلام) چیست؟

پاسخ: الف) هیچ تردیدی در عصمت حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) نیست.

ب) هیچ شکّی در حجت الهی بودن آن حضرت نیست.

ج) شهادت مزبور در خارج اذان و اقامه گفته شود؛ نه در فصول آنها.

جوادى آملی

۲۴ - شرکت در مراسم تشییع، تدفین و نماز کسی که خودکشی کرده است، چه حکمی دارد؟
پاسخ: مورد سؤال اشکال ندارد.

جوادى آملی ۸۱/۱۱/۱

۲۵ - آیا افزودن شهادت بر ولایت علی (علیه السلام) در تشهد نماز، به قصد رجاء جایز است؟
پاسخ: در امامت و ولایت امیر مؤمنان (علیه السلام) تردیدی نیست، ولی در تشهد نماز گفته نشود.
جوادى آملی ۸۱/۱۱/۱

۲۶ - نظر حضرت عالی درباره‌ی افزودن این شهادت (أشهد أن فاطمة الزهراء عصمة الله الكبرى و حجة الله على الحجج) به قصد ثواب و رجاء، در فصول اذان و اقامه، پس از شهادت به ولایت امیر مؤمنان (علیه السلام) چیست؟
پاسخ:

الف) هیچ تردیدی در عصمت حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) نیست.
ب) هیچ شکی در حجت الهی بودن آن حضرت نیست.
ج) شهادت مزبور در خارج اذان و اقامه گفته شود؛ نه در فصول آن‌ها.

جوادى آملی

۲۷ - شرکت در مراسم تشییع، تدفین و نماز کسی که خودکشی کرده است، چه حکمی دارد؟
پاسخ: مورد سؤال اشکال ندارد.

جوادى آملی ۸۱/۱۱/۱

۲۸ - آیا افزودن شهادت بر ولایت علی (علیه السلام) در تشهد نماز، به قصد رجاء جایز است؟
پاسخ: در امامت و ولایت امیر مؤمنان (علیه السلام) تردیدی نیست، ولی در تشهد نماز گفته نشود.

جوادى آملی ۸۱/۱۱/۱

۲۹ - حکم فراگیری علم تجوید به طور کامل در مورد قرائت قرآن و به طور خاص در مورد قرائت نماز چه می باشد؟

۱- فراگیری قرائت صحیح برای نماز لازم است.

۲- رعایت برخی از قواعد تجوید در نماز لازم نیست.

۳- رعایت قواعد تجوید در قرائت قرآن خوب است.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۱۱/۱

۳۰ - سؤال: اگر کسی نداند که ارتباطش با امام جماعت قطع شده است، بعد بفهمد، آیا آن قسمت از نمازش صحیح است؟

جواب: اگر وظیفه فرادی را انجام داده باشد اصل نماز صحیح است هر چند جماعت مختل شده باشد.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۳۱- آیا مسح سی‌دی‌های قرآنی نیز مستلزم داشتن وضو است یا خیر؟

مسح سی‌دی‌های قرآن بدون وضو حرام نیست.

جوادى آملی، ۸۳/۲/۲۳.

۳۲- در نماز آیا جوهر خودکارهای معمولی مانع از آب وضو می‌شود یا خیر؟

اگر جرم جوهر مانع رسیدن آب وضو به محلّی که باید شسته شود باشد وضو صحیح نیست و اگر جرم آن برطرف شده فقط رنگ آن باقی باشد وضو صحیح است.

جوادى آملی، ۸۳/۲/۲۳.

۳۳- به فتوای حضرتعالی، در ایام [لیالی] مقمره، با شنیدن اذان از صدا و سیما، اقامه نماز صبح جایز است یا نه؟ زیرا

حضرت امام بر این نظر بودند که بایستی حدود ۱۵ دقیقه از اذان صبح بگذرد سپس نماز اقامه شود.

لیالی مُقمره با شب‌های دیگر تفاوتی ندارد.

جوادى آملی

۳۴- نظر حضرتعالی درباره نماز استداره [در مسجد الحرام] کدام است؟ آیا در چنین شرایطی ما مجاز به خواندن نماز

بر جماعت هستیم؟

نماز استداره در صورت عدم تقدم مأموم به امام صحیح است.

جوادى آملی

۳۵- واحد روابط عمومی بعضی از ادارات دولتی متولی برگزاری مراسمات (نماز جماعت، عید غدیر، محرم حسینی و...) می‌باشد. با عنایت به تعظیم شعائر اسلامی و در عین حال رعایت نحوه مطلوب خدمات‌رسانی

به ارباب رجوع خواهشمند است به دو سؤال ذیل به صورت شفاف پاسخ فرمایید.

سؤال ۱: با عنایت به موارد مزبور، برگزاری نماز جماعت قریب به نیم ساعت از وقت اداری را می‌گیرد، اقامه آن در اول

وقت نماز و یا پایان وقت اداری (یعنی حدود ساعت ۱۳/۳۰ الی ۱۴) چه حکمی دارد؟

سؤال ۲: با عنایت به موارد فوق‌الذکر در طول سال به طور متوسط در هر فصل (۳ ماه) یک مراسم در اول ساعت اداری از

ساعت ۸ الی ۹:۳۰ دقیقه برگزار می‌شود که در مجموع ۴ مراسم به مدت ۶ ساعت می‌باشد با توجه به اثربخشی این‌گونه

مراسمات در تقویت بنیه دینی و تجدید قوای معنوی همکاران و با در نظر گرفتن رعایت حال ارباب رجوع، برگزاری

این‌گونه مجالس مذهبی چه حکمی دارد؟

جواب ۱: در صورت توافق مسئولان اداری، برگزاری نماز جماعت در اول وقت بهتر است.

جواب ۲: برگزاری مراسم مزبور بدون منع مسئولان اداری، و بدون تضییع حق رجوع‌کنندگان جایز است.

جوادى آملی ۱۳۸۴/۱۲/۴

۳۶- سؤال ۱: آیا خواندن در تشهد نماز الشهادة الثالثة المقدسه يعنى «أشهد أن علياً امير المؤمنين (عليه السلام) ولي الله واولاده المعصومين حجة الله» جایز است یا جایز نیست آیا مبطل نماز است یا مبطل نماز نیست؟

سؤال ۲: آیا خواندن در رکوع و سجود و قنوت نماز «الحمد لله الذى جعلنا من المتمسكين بولاية على بن ابى طالب» جایز است یا جایز نیست آیا مبطل نماز است یا مبطل نماز نیست؟

جواب ۱: اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) عدل قرآن و حکم و حجّت بالغه الهی اند.

جواب ۲: از شهادت سوم در نماز جداً پرهیز شود.

جواب ۳: درخواست ادامه تولی آن ذوات مقدس در قنوت و مانند آن جایز است.

جوادی آملی ۱۳۸۷/۱/۲۲

۳۷- نظر حضرتعالی درباره نماز استداره [در مسجد الحرام] کدام است؟ آیا در چنین شرایطی ما مجاز به خواندن نماز بر جماعت هستیم؟

نماز استداره در صورت عدم تقدم مأموم به امام صحیح است.

۳۸- هشت فرسخ شرعی که نماز شکسته می شود ابتدایش از محل سکونت و انتها محل استقرار در شهر دیگر است یا انتهای شهر مبدأ و ابتدای شهر مقصد؟

مسافت شرعی از انتهای شهر مبدأ و ابتدای شهر مقصد است.

جوادی آملی ۱۳۷۸/۹/۱۲

۳۹- در مسجد کوفه و حرم سیدالشهداء مسافر مخیر بین نماز شکسته و تمام می باشد، آیا این حکم شامل شهر کوفه از جمله مسجد سهله نیز می شود؟ و آیا رواقهای حرم امام حسین (علیه السلام) نیز همین حکم را دارند و مقدار حائر حسینی چقدر می باشد؟

حکم تخییر مخصوص مسجد کوفه و نیز مختص حرم امام حسین (علیه السلام) است. آنچه حرم محسوب می شود مشمول تخییر است. رواق و صحن محل تخییر نیستند.

جوادی آملی ۱۳۸۷/۹/۱۲

۴۰- اگر مأموم در نماز جماعت تکبیره الاحرام را گفت و امام سر از رکوع برداشت، وظیفه مأموم چیست؟ آیا می تواند نماز را بشکند یا صبر کند امام برای رکعت دوم برخیزد و به نماز خود به عنوان رکعت اول ادامه دهد؟ و اگر این فاصله طولانی باشد مانند اینکه امام تشهد را می خواند تکلیف چیست؟

در صورتی که فاصله زیاد نباشد به طوری که متابعت صدق کند می تواند صبر کند و به رکعت بعدی امام متصل شود و اگر فاصله زیاد باشد قصد فرادا نماید.

جوادی آملی ۱۳۸۷/۹/۱۲

۴۱- اگر در صف اول نماز جماعت دو یا چند نوجوان ممیز غیر بالغ فاصله شوند چه صورت دارد؟ معیار ممیز بودن چیست؟

۱. اگر نابالغ شرایط نماز گزار را داشته باشد عبادت او مشروع و فاصله حاصل از نماز گزاری وی ضرر ندارد.
۲. معیار ممیز بودن تشخیص خوب و بد در حد متعارف است.

جوادی آملی ۱۳۸۷/۹/۱۲

۴۲- نصب عکس در مساجد چه صورت دارد. اگر این عکسها رو به قبله نباشد چطور؟

۱. منقوش نمودن دیوار مسجد به عکس مکروه است

۲. نماز خواندن در مکانی که در آن عکس است هر چند مقابل نباشد مکروه است.

۳. نصب عکس مناسب مسجد نیست.

۴۳- انجام نماز و روزه قضا برای دیگری توسط فردی که خود نماز و روزه قضا بر عهده دارد چه صورت دارد؟

۱. اگر نیابت از دیگری موجب ضیق یا فوت تکلیف خود نمی شود جایز است.

۲. و اگر موجب آن باشد هر چند حرام است ولی قضای دیگری صحیح است.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۹/۱۲

۴۴- در یکی از روستاهای شهرستان ما مسجدی با قدمت ۴۵ سال در حال تخریب می باشد. و با توجه به اینکه

مهندسین ساختمان نظر به تخریب کلی بنا و ساخت مجدد آن داده اند و مومنین و متدینین این روستا هم آماده کمک

رسانی جهت ساخت مجدد آن می باشند از محضر معظم له خواهشمند است نظر مبارک را در ارتباط با تخریب مسجد

و ساخت مجدد آن مرقوم فرمایید تا موجبات آرامش قلوب مومنین و متدینین این روستا فراهم گردد.

عمران مسجد، بازسازی و نوسازی آن جایز بلکه راجح است.

جوادى آملی ۸۷/۷/۷

۴۵- مستدعی است بیان فرمایید که ساختن گنبد و گلدسته برای مساجد و حسینیه ها - که امروزه به عنوان نمادهای

مذهبی برای این مکان شمرده می شود - در شرع انور چه حکمی دارد؟

۱. شرع انور نسبت به نمادهای مرقوم ترغیب نفرموده است.

۲. شایسته است مومنان اعزّهم الله از اینگونه نمادها پرهیز فرمایند.

جوادى آملی، ۸۸/۲/۲۰

احکام تقلید

۱- آیا حضرتعالی بقاء بر تقلید مرجع میت را جایز می دانید؟

پاسخ: بقاء بر تقلید میت، جایز است.

جوادى آملی، ۷۳/۹/۱۳

۲- آیا بقاء بر تقلید مجتهد متوفایی که از مجتهدان موجود اعلم باشد، همه مسایل را شامل می شود (اعم از

مسایلی که مکلف عمل نموده یا نه)؟

پاسخ: اگر میت از احیاء اعلم باشد، در موارد اختلاف با فتوای احیاء بقاء بر تقلید وی لازم است. محور بقاء اعم

از آن است که عمل شده باشد یا نشده باشد.

جوادى آملی ۷۳/۹/۲۷

۳- مراد از تقلید چیست؟

پاسخ: تقلید همان التزام و تعهد به فتاوی مرجع معین است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۴- در بقا بر تقلید میت، آیا شرطی را معتبر میدانید؟

پاسخ: صرف تحقق تقلید از مرجع معین، برای جواز بقاء بر تقلید او بعد از رحلت، کافی است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۵- فرزندانم به سنّ تکلیف تشرف یافتند و میخواهند از حضرتعالی تقلید کنند. آیا میتوانند به دلیل عدم

وجود رساله شما، از رساله امام استفاده کنند؟

پاسخ: فرزندان شما طبق آخرین رساله امام راحل (قدس سره) عمل نمایند و موارد اختلاف نظر را استفتاء کنند.

جوادى آملی ۷۴/۳/۳۰

۶- آیا برای اعلم بودن مرجع تقلید، علم روز شرط است یا سبقت او بر دیگران در مجتهد شدن؟

پاسخ: هر کس در مقام مرجعیت، از دیگران اعلم بود یا دیگران از او اعلم نبودند. مرجع تقلید است.

جوادى آملی ۷۴/۴/۸

۷. آیا مسائل سی و چهارگانه باب تقلید از کتاب شریف تحریرالوسیله پس از رحلت حضرت امام(ره) برای کسانی که معتقد به اعلمیت آن بزرگوار هستند، اکنون نیز قابل تقلید می باشند و یا اینکه در تمامی آنها باید به مجتهد زنده رجوع نمایند؟

سؤال ۲: آیا نظر شریف در مورد مقلّدين حضرت امام خمینی(ره) که معتقد به اعلمیت آن بزرگوار هستند پس از رحلت حضرت آیت الله العظمی اراکی(ره) که اذن بقاء بر تقلید را داده بودند و اکنون به اذن حضرتعالی بقاء بر تقلید دارند، همانند نظر شریف حضرت امام در مسأله چهارده از باب تقلید کتاب شریف تحریرالوسیله است یا خیر؟

مباحث اجتهاد و تقلید تحریرالوسیله موارد اختلاف نظر در ۳۴ مسأله تحریر

(۱) مسأله ۲ تقلید هو الإلتزام بالعمل بفتوی مجتهد معین و إن لم يعمل بعد.

(۲) مسأله... يجب العدول إلى الثانی الأعلّم فی مورد الإختلاف إذا لم یکن فتوی الأوّل موافقاً للاحتیاط.

(۳) مسأله ۱۲... يجب العدول فیما إذا لم یکن فتوی الأوّل موافقاً للاحتیاط.

(۴) مسأله ۱۳ و يجب الرجوع إلى الحی الأعلّم فی مورد الاختلاف إذا لم یکن فتوی المیت موافقاً للاحتیاط.

(۵) مسأله ۱۴...الأظهر البقاء علی تقلید الثانی.

(۶) مسأله ۲۱... لا مجال للحصر بل أى طریق یثبت بها فتوی المجتهد و یعلم به، یکتفی بذلك.

(۷) مسأله ۲۳ يجب تعلّم المسائل التی یبتلى بها غالباً من العبادات و غیرها.

(۸) مسأله ۳۲ إن كانت هناك قرینة علی اعتبار کیفیة خاصّة ی العمل تلزم رعايتها سواء كانت مطابقة لتقلید

الموکل أم لا أو مطابقة لوظیفة المیت أم لا و إن لم تكن هناك قرینة علی رعاية کیفیة خاصّة الأظهر هو رعاية

العامل وظيفته نفسه، لانه المأمور بذلك العمل من ناحية الغير وأما الولی فلا مجال له إلا العمل بوظيفته لأن

الأمر متوجّه إليه بدءاً.

قم ۱۳۷۵/۲/۲ جوادى آملی

۸. مستدعی است نظر شریف را در خصوص «جواز» یا «وجوب» بقاء بر تقلید از حضرت امام خمینی(قده) بیان فرمایید.

آیا بقاء بر تقلید مجتهد متوقی اعلم از احیاء تمام مسائل (اعم از مسائلی که مکلف عمل نموده یا ننموده) را شامل می‌شود یا خیر؟

بقاء بر تقلید میت جایز است.

جواب ۲: اگر میت اعلم از احیاء باشد بقاء بر تقلید در موارد اختلاف با فتوای احیا لازم است.

جواب ۳: محور بقاء اعم از آن است که عمل شده باشد یا نشده باشد.

جوادی آملی ۱۳۸۳/۹/۲۷

۹. حکم دو امام جماعت با شرایط ذیل در خصوص دریافت حق الزحمه چگونه می‌باشد:

یکی شغل معلمی دارد و در یکی از مساجد نماز می‌گذارد.

و دیگری هیچ‌گونه شغلی ندارد و تنها به عنوان امام جماعت به بیان احکام و تفسیر قرآن در یکی از مساجد شهر مشغول می‌باشد.

جواب ۱: امام جماعت می‌تواند از بیت‌المال سهم معین دریافت نماید.

جواب ۲: برای دریافت از بیت‌المال نه اشتغال به تعلیم و مانند آن مانع است و نه شغل نداشتن شرط است.

جوادی آملی ۱۳۸۶/۸/۲۸

۱۰. نظر حضرتعالی درباره رجوع به مجتهد حی اعلم از میت چیست؟

واجب است.

۸۷/۸/۲۶

۱۱. اگر کسی در اعلمیت مجتهد حی نسبت به مجتهد میت شک کند، و یا اینکه هر دو [مجتهد حی و میت]

را در اعلمیت مساوی بداند، وظیفه اش چیست؟

در هر دو فرض، رجوع به حی جایز است.

۸۷/۸/۱۷

۱۲. اگر مکلف نداند مرجعش در مسأله‌ای احتیاط واجب کرده و به صورت ناخودآگاه طبق فتوای فالاعلم عمل

نماید، آیا عمل او صحیح است؟

عمل وی با استناد به فالاعلم واجد شرایط، صحیح است، هرچند بعد از عمل باشد.

۸۷/۸/۲۲

۱۳. لطفاً ارشاد فرمایید تکلیف افرادی که می خواهند ابتداء از حضرتعالی تقلید نمایند و سابقه تقلید از مراجع دیگری را ندارند - با توجه به اینکه رساله عملیه منتشر نشده است - چیست؟
فعلاً مطابق آخرین رساله امام(ره) و نیز آخرین جوابهای ایشان از استفتاها عمل کنند و مسائلی که مورد نیاز است و در نوشته های یاد شده از امام (ره) نباشد از دفتر اینجانب سوال نمایند.

جوادى آملی ۸۸/۸/۱۶

احکام طهارت

۱. سؤال: ۱ _ حکم رطوبتی که بعد از بول و عمل استبراء از انسان خارج می شود چیست؟
۲ _ چون فکر می کنم که این رطوبت نجس است هر روز لباسهایم را آب می کشم و برای نماز خودم را می شویم گاهی هم کمتر به دستشویی می روم، این باعث بیماری نیز برایم گشته است. مدتی است که به این وسواس دچار شدم لطفاً مرا از این مشقت نجات بدهید.

جواب:

۱ _ رطوبت مشکوک اگر بعد از استبراء باشد پاک است.

۲ _ فکر مزبور وسوسه است آن را اعتناء نکنید و عبادات خود را بدون تکلف انجام دهید.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۳/۲۴

۲. سؤال: آیا طبق آیه شریفه ُ تطهیر میشود استدلال نمود که معصومین (علیهم السلام) از هر گونه پلیدی و نجاست ظاهری و باطنی حتی نجاست خون و ... پاک میباشند؟

جواب:

۱ _ معصومان (علیهم السلام) از هر گناهی اعم از کوچک و بزرگ طاهراند.

۲ _ معنای آیه ُ تطهیر، طهارت معصومان از هر رجس است.

۳ _ معنای آیه ُ تطهیر این نیست که رجس آنان مانند خون و ... پاک است.

۴ _ سعی کنید در معارف عمیق قرآن و عترت تدبر شود نه در اینگونه مسائل.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۴/۱۲

۳- درباره حکم به نجاست چیزی، آیا یقین لازم است یا گمان غالب و ظاهر کفایت میکند؟

جواب:

نجاست چیزی با یقین، اطمینان، شهادت دو عادل، اخبار صاحب ید و استصحاب، ثابت میشود. صرف گمان یا مطلق ظهور حجت شرعی نیست.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۶

۴. سؤال: در حکم به نجاست شیء، یقین لازم است یا گمان غالب و ظاهر نیز کفایت میکند؟

جواب:

نجاست چیزی با یقین، اطمینان، شهادت دو عادل، اخبار صاحب ید و استصحاب ثابت میشود.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۵. آیا الکل صنعتی که برای مصرف در، میز و صندلی به کار میرود، پاک است؟

جواب:

پاک است تا زمانی که نجاست آن احراز شود.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۶. سؤال: چه چیزهایی موجب جنابت در بانوان می شود آیا خوش آمدن و سست شدن بدن و پرش بدن بدون آنکه

منی خارج شود غسل دارد یا خیر؟

جواب:

الف _ خوش آمدن، سست شدن بدن مادامی که منی خارج نشود موجب جنابت نیست.

ب _ دو چیز موجب جنابت زن می شود یکی خروج منی و دیگری دخول.

جوادى آملی

۷. سؤال: چه چیزهایی موجب جنابت در بانوان می شود آیا خوش آمدن و سست شدن بدن و پرش بدن بدون آنکه

منی خارج شود غسل دارد یا خیر؟

جواب:

الف _ خوش آمدن، سست شدن بدن مادامی که منی خارج نشود موجب جنابت نیست.

ب _ دو چیز موجب جنابت زن می شود یکی خروج منی و دیگری دخول.

جوادى آملی

۸ - آیا اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان، زرتشتیان و ارمنیها) نجس هستند؟

جواب:

اهل کتاب ذاتاً پاکند و اگر در اثر آلوده شدن به چیزهای نجس، متنجس شوند، با تطهیر پاک میشوند.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۹. در صورت پاک بودن اهل کتاب، استفاده از پوست حیوانات حلالگوشت و غذاهای آنان چه حکمی دارد؟

جواب:

الف) استفاده از غذاهای اهل کتاب در صورتی که به چیزهای نجس، مانند شراب، گوشت خوک و ... آلوده نشده باشد، جایز است.

ب) اگر اهل کتاب حیوان حلالگوشت قابل ذبح را با نام خدا، رو به قبله ذبح کنند، حلال و پاک است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۱۰. اگر فردی به حلال جنب شده باشد و عرق کند، لباسهایش نجس می شود یا نه؟

جواب:

عرق جنب از حلال پاک است.

جوادى آملی، ۸۳/۲/۲۳.

۱۱. اگر در روزهای هشت یا نه عادتى ترشح کمرنگ ببینیم جزء عادت محسوب می شود؟

جواب:

اگر روزهای هشتم و نهم از ایام عادت باشد، حیض محسوب است.

اگر بیش از ایام عادت باشد، بررسی شود، اگر تا ده روز قطع شود حیض است و اگر از ده روز بگذرد، تمام روزهایی که بیش از عادت است استحاضه است و در مدت بررسی باید احتیاط نمود یعنی وظیفه حال استحاضه را که خواندن نماز و گرفتن روزه است انجام داد و آنچه بر حائض حرام است مانند دست زدن به خط قرآن و توقف در مسجد را ترک کرد.

جوادى آملی

احکام روزه

۱. اگر غواص با لباس مخصوص خود زیر آب رود حکم روزه اش چیست؟

جواب:

روزه اش صحیح است، عمداً سر را زیر آب بردن باطل، در این صورت سر زیر جایی مخصوص است هرگز آبی به سر نمی رسد.

جوادى آملی ۷۸/۱۰/۱۱

۲. در باب صوم به چه دلیل اکل و شرب غیرمعتاد هم مبطل است؟ (من طلبه هستم و دلیل فقهی این مطلب را

خواهان)

جواب

۱: در صورتی که اکل و شرب از طریق معتاد یا دهان باشد روزه باطل می شود هر چند مأكول و مشروب معتاد، یعنی خوراکی نباشند و دلیل آن اطلاق ادله است.

جواب ۲: در صورتی که اکل و شرب از طریق غیرمعتاد مثلاً تزریق باشد هر چند برخی ادعای انصراف ادله ابطال اکل و شرب را مطرح نمودند لیکن اگر کاملاً اثر تغذیه را داشته باشد مانند سُرْم مشمول اطلاق دلیل خواهد بود.

جوادى آملی ۷۸/۱۰/۱۱

احکام خمس

۱. بنده امسال به حج تمتع مشرف می‌شوم، به این منظور، حدود سه سال پیش ثبت‌نام کرده و مبلغ یک میلیون تومان به حساب سازمان حج و زیارت واریز کردم، با توجه به اینکه هیچ‌گونه اختیاری وجود نداشته و برای تشرّف، ملزم به مقررات دولت بوده‌ام، آیا به پول واریز شده خمس تعلق می‌گیرد؟

جواب:

اگر از درآمد همان سال بود نه پس‌انداز قبلی خمس ندارد.

جوادی آملی

۲. سؤال: آیا اجازات کتبی از حضرت امام (رضوان الله تعالی) را تفویض می‌فرمائید؟

جواب: اجازه‌های کتبی امام راحل (ره) تنفیذ می‌شود.

جوادی آملی ۱۳۷۴/۱/۳۱

۳. سؤال: تجارت با پولی که خمس آن داده شد و شریکی که خمس پول خود را نداده چه صورت دارد؟

جواب: معامله نسبت به خصوص خمس، محتاج به اجازه است، و قبل از اذن، تصرف در آن جائز نیست.

جوادی آملی ۱۳۷۴/۱/۳۱

۴. سؤال: تجارت با پولی که خمس آن داده شد و شریکی که خمس پول خود را نداده چه صورت دارد؟

جواب: معامله نسبت به خصوص خمس، محتاج به اجازه است، و قبل از اذن، تصرف در آن جائز نیست.

جوادی آملی ۱۳۷۴/۱/۳۱

۵. سؤال: آیا ممکن است به جای تعیین یک روز معین برای احتساب خمس (سال مالی)، هر یک از اموالی را که ممکن است مشمول خمس شود جداگانه در نظر گرفت مثلاً روغنی که وارد منزل میشود را در نظر گرفت و چنانچه یکسال باقی ماند، خمس باقیمانده آن را احتساب و جدا نمود؟

جواب:

گرچه میتوان برای هر درآمد، سال مالی جداگانه تعیین کرد، لیکن برای مجموع آنها تعیین نمودن آسانتر است.

جوادی آملی ۱۳۷۴/۹/۷

۶. آیا به مؤدی برای صرف سهم سادات، اجازه کلی میدهید یا در هر موردی، مصرف آن به اجازه حضرت تعالی منوط است؟

جواب:

احتیاج به اجازه‌ی موردی دارد.

جوادی آملی ۷۴/۱/۳۱

۷. آیا هدیه خمس دارد؟

جواب:

هدیه اگر قابل توجه باشد، خمس دارد.

جوادی آملی ۷۴/۱/۳۱.

۸. آیا به بنده اجازه می‌دهید با دوستان یا بستگانی که یقین به خمس دادن آنان ندارم، رفت و آمد کنم؟

جواب:

در رفت و آمدهای مرقوم مجازید.

جوادی آملی ۷۴/۱/۳۱.

۹. آیا تهیه وسایل برای جهیزیه که چند سال بعد به مصرف میرسد یا کنار گذاشتن پول برای آن، از مخارج

سال به شمار می‌آید؟

جواب:

اگر تهیه‌ی تدریجی وسایل مرقوم ممکن نباشد؛ چنانکه تهیه دفعی آن مقدور نیست، وجوه جمع شده جزو هزینه سالانه محسوب میشود.

جوادی آملی ۷۴/۱/۳۱.

۱۰. آیا اگر از پول بین سال منزلی تهیه شود که به آن نیاز است، به آن خمس تعلق می‌گیرد؟

پاسخ:

اگر پول مفروض از درآمد همان سال باشد، نه از قبل، خمس ندارد.

جوادی آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۱. آیا هزینه تعمیر منزل که از پول بین سال تأمین میشود، مشمول خمس میشود؟

پاسخ:

پولی که در اثنای سال، صرف تعمیرات لازم میشود، خمس ندارد.

جوادی آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۲. بنده برای اجاره‌ی منزل، مبلغی را به صورت رهن، به مدت یک سال در اختیار صاحب‌خانه قرار دادم. پیش

از رهن، سال بر پول نگذشته بود. پس از پایان مدت رهن نیز آن پول را صرف خرید مسکن کردم. آیا پول

مذکور مشمول خمس می‌شود؟

پاسخ:

فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.

جوادی آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۳. کسی که خانه‌ای از درآمد بین سال بخرد که مشمول خمس نگردد و پس از چندسال، آن را بفروشد و خانه دیگری بخرد که به آن نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می‌گردد؟ اگر قیمت آن بالا رود، چه حکمی دارد؟

پاسخ:

اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن، خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد، خمس ندارد.
جوادى آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۴. بنده در طول دوران تحصیل، وام‌های دانشجویی و هدایای پدرم را پس‌انداز و به تدریج خرج می‌کردم. با توجه به این که یقین ندارم بر آن مبالغ سال گذشته باشد، آیا بر آن خمس تعلق می‌گیرد؟

پاسخ:

اگر سال مالی، معین باشد و معلوم نباشد که هزینه بعد از گذشت سال بود، خمس ندارد.
جوادى آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۵. بنده فرش‌های مورد استفاده‌ی خود را برای تامین پول خرید مسکن فروختم. با توجه به این که از گذشت سال بر فرش‌ها یقین ندارم، آیا آن فرش‌ها مشمول خمس می‌شود؟

پاسخ:

چون فرش‌ها هزینه‌ی لازم بود، متعلق خمس نیست.
جوادى آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۶. آیا به شهریه‌ی طلبگی خمس تعلق می‌گیرد؟

پاسخ:

اگر ملکیت حاصل شود، نه صرف اباحه تصرف، متعلق خمس می‌شود.
جوادى آملی ۸۱/۴/۱۶.

۱۷. کسی که منزل خود را اجاره داده و خود خانه دیگری اجاره کرده، آیا آن منزل مشمول خمس می‌شود؟

پاسخ:

اگر پول اجاره منزل قبلی درآمد او محسوب می‌شود، خمس دارد، ولی خود منزل خمس ندارد.
جوادى آملی ۷۴/۲/۲۲.

۱۸. آیا می‌توان خمس را بدون مراجعه به دفتر مراجع، محاسبه نمود و آنگاه به مرجع پرداخت؟

پاسخ:

حسابرسی اموال باید طبق فتوای مرجع تقلید باشد و به دستور ایشان صرف شود.
جوادى آملی ۷۴/۴/۸.

۱۹. برای احداث باغ پسته، باید حدود پانزده سال روی زمین کار کنند تا باغ شروع به باردهی کند. کسانی که در طول این مدت، سال خمسی نداشته و بالغی که برای کود، آب، شخم و ... هزینه کرده‌اند، غیر مخمس بوده است، آیا اکنون برای محاسبه‌ی خمس، باید آنچه خرج کرده‌اند را کسر کنند؟

پاسخ:

الف) هزینه احداث باغ کسر می‌شود.
ب) قیمت فعلی باغ حساب می‌شود.

جوادی آملی ۷۴/۷/۲۴.

۲۰. خواهشمند است سال خمسی و میزان آن را درباره اموال این‌جانب، در موارد سه‌گانه ذیل، تعیین فرمایید:
الف) منزل مسکونی کمتر از مورد نیاز، ب) لوازم خانگی که مورد استفاده است و شاید متعلق خمس قرار گرفته باشد، ج) لوازم خانگی اضافی، به مبلغ تقریبی پنجاه‌هزار تومان؛ از قبیل ظروف، البسه و خوراکی.

پاسخ:

الف) منزل مسکونی که با درآمد سال تهیه شده، خمس ندارد.
ب) لوازم خانگی خمس ندارد؛ مگر آن که از پول مانده سال قبل تهیه شده باشد.
ج) لوازم اضافی که در واقع جزو لوازم نیست و به عنوان تجمل تهیه شده، خمس دارد.
د) اولین فرصت را مبدأ سال مالی قرار دهید.

جوادی آملی ۷۴/۸/۱۰.

۲۱. آیا حقوق بنیاد شهید به خانواده‌ی شهدا خمس دارد؟

پاسخ:
خمس دارد.

جوادی آملی ۷۴/۱۰/۲۹.

۲۲. بنده با شراکت دو برادر به شغل زرگری اشتغال داشتیم و وجوهات شرعی را به حضرات آیات، خویی و مرعشی نجفی (قدس سرهما) می‌پرداختیم. چند سال پیش، بخش زیادی از سرمایه اصلی به سرقت رفت. پس از آن ما سه برادر از هم جدا شدیم و به طور جداگانه به کار ادامه دادیم. از سرمایه اصلی که حقوق شرعی آن پرداخته شده بود سه کیلوگرم طلا به بنده تعلق گرفت. آیا بنده باید دوباره خمس آن را بپردازم؟ تکلیف درآمدهای آینده چیست؟

پاسخ:

الف) آنچه قبلاً تخمیس شده مجدداً خمس ندارد.
ب) هرگونه درآمد بعدی پس از کسر هزینه‌ی سال، خمس دارد.

جوادی آملی ۷۴/۱۰/۲۹.

۲۳. بنده سر سال خمسی، پس از محاسبه‌ی مبلغی جزئی از مواد غذایی، مقداری بابت سهمین بدهکار شدم. در ضمن، مبلغ قابل توجهی مقروض هستم. پس از گذشت دو ماه از حساب سر سال، همچنان توانایی پرداخت خمس را ندارم. وظیفه ام چیست؟

پاسخ:

الف) مقدار مقابل قرض سال خمس ندارد.

ب) شما مجازید مواد غذایی مذکور را مصرف نمایید و در اولین فرصت امکان پرداخت، خمس آن را به مصارف معین آن برسانید.

جوادى آملی ۷۴/۱۲/۲۲.

۲۴. اینجانب مبلغی جهت ساخت حسینیه سید الشهداء در نظر گرفته ام و قصد دارم در حساب بانکی مجزا نگهداری کنم تا اینکه ساخت و ساز حسینیه شروع شود و هیچگونه دخل و تصرفی در این حساب و مبالغ آن نداشته باشم. آیا به این پول خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

جواب:

در صورتی که سال بر آن مبلغ نگذشته باشد و از ملک شما به عنوان هزینه سال خارج شده باشد، متعلق خمس نخواهد بود.

جوادى آملی، ۱۳۸۷/۶/۲۳

۲۵. شخصی مقلد حضرتعالی است و ۱۰/۲۳ (بیست و سوم دی ماه) حساب سال خمسی او می باشد و مبلغ ۳/۵۰۰/۰۰۰ تومان موجودی در حساب دارد و قصد دارد برای خود ماشین بخرد آیا خمس تعلق می گیرد یا نه؟

جواب:

اگر ماشینی جزء هزینه زندگی و ضروریات باشد خمس ندارد و اگر برای تشریفات و مازاد هزینه باشد خمس تعلق می گیرد.

جوادى آملی

۲۶. آیا پولی که یک جوان بی زحمت برای خرید خانه در بانک می گذارد یا جمع می کند، خمس دارد؟

جواب:

اگر نیازمند به خانه است و تهیه آن بدون پس انداز ممکن نیست، خمس ندارد.

جوادى آملی ۱۳۸۳/۲/۲۳

۲۷. اینجانب بازنشسته و مستمری بگیر هستم سن من ۸۱ سال و هیچ گونه درآمدی به غیر از مستمر ماهیانه ندارم و خانه مسکونی ام متعلق به دخترم می باشد و اولاد ذکور هم ندارم. عیالم ۷۵ ساله و خانه دار و او هم هیچ گونه درآمدی نداشته و نان خور اینجانب است. سؤال اینجانب به شرح زیر می باشد:

از موقع بازنشستگی تاکنون که ۲۴ سال گذشته مقداری ناچیز پول برای روز مبادا و مخارج پیش بینی نشده پس انداز نموده ام آیا به این پس انداز خمس تعلق می گیرد یا نه؟

جواب:

پس انداز هر چه اندک باشد مورد تعلق خمس است.

جوادى آملی ۱۳۸۴/۹/۱۵

۲۸. فردی منزل خریداری کرده به مبلغ ده میلیون و هفتصد هزار تومان از این مبلغ هم دو میلیون تومان وام گرفته باید قسطی پرداخت کند و اصلاً حساب سال نداشته در حال حاضر هم هفتصد هزار تومان پول نقد دارد می خواهد حساب سال خمسی تعیین کند حکم چیست؟

جواب:

اگر کسی به قصد خرید منزل پول جمع کند و منزل در شأن او باشد، سال بگذرد خمس ندارد.

جواب ۲: هفتصد هزار تومان خمس دارد.

جوادى آملی

۲۹. آیا مهریه زن خمس تعلق می گیرد یا نه؟

جواب:

اگر مهریه زن بیش از مهرالسنه باشد آن ملازاد خمس تعلق می گیرد. میزان مهرالسنه ۵۰۰ دینار است.

جوادى آملی، ۸۳/۱۲/۱۱

۳۰. به فتوای حضرتعالی، در حسابرسی سال خمس به پول قرض یا وام، خمس تعلق می گیرد؟

جواب:

با گذشت سال و احتساب هزینه و قسط همان سال خمس تعلق می گیرد.

جوادى آملی

۳۱. آیا در روزهای آخر سال، به حقوق ماهیانه که در طول ماه مؤنه‌ی خانواده است، اما چند روزی است که وارد سال خمسی شده و همچنین خرید برنج سال که یک ماه قبل از پایان سال خمسی خریداری شده، خمس تعلق می گیرد؟

جواب:

با سپری شدن سال خمسی به درآمدهای پدیدآمده خمس تعلق می گیرد.

جوادى آملی

۳۲. در شرکت ما تعاونی تأسیس شده و اطلاعیه دادند که هر کس مبلغ بیست هزار تومان به حساب شرکت واریز کند به مدت شش ماه یخچال به صورت نیمه‌آزاد می‌دهیم و من چون احتیاج داشتم در تاریخ ... مبلغ ذکر شده را واریز کردم پس از مدت ده ماه به ما ندادند و من یخچال تهیه کردم و بلافاصله به شرکت گفتم که من یخچال نمی‌خواهم پول مرا بدهید گفتند پول شما را به حساب شرکت واریز کردیم هر موقع یخچال آوردیم به شما می‌دهیم می‌توانید برای خودتان بفروشید یا ما برای شما می‌فروشیم پولش را به شما می‌دهیم. بعد از گذشت یک سال یخچال آوردند و فروختند پولم را به من دادند و من آن پول را یک تخته فرش ماشینی شش متری خریدم برای منزل خودم که به آن احتیاج داشتم حالا نمی‌دانم خمس دارد یا خیر آیا می‌توانم روی این فرش نماز بخوانم یا خیر؟

جواب:

در فرض سؤال در صورتی که مبلغ مزبور را جهت خرید یخچال مورد نیاز به حساب واریز نموده و بعداً هم امکان دریافت آن را هر موقع که می‌خواستید نداشته‌اید و پس از آوردن یخچال و فروش آن قبل از رسیدن سال خمس‌تان وجه آن را جهت خرید فرش مورد نیاز مصرف کرده باشید خمس ندارد.

جوادی آملی

۳۳. هدایای نقدی که به فرزند، توسط فامیل داده می‌شود با توجه به اینکه فرزند تحت تکفل بنده می‌باشد و هدایای مزبور برای آنان ذخیره می‌شود آیا متعلق خمس است

جواب:

در صورتی که در اثنای سال هزینه نشود و مال ارزشمند شود متعلق خمس می‌شود.

جوادی آملی فروردین ۱۳۸۶ - ربیع‌المولود

۳۴. اینجانب دارای یک باب منزل مسکونی بوده و از طرف ... یک واحد منزل به من دادند و مدت چند سال این منزل دومی خالی است در حال حاضر برای توسعه منزل اولی قصد فروش آن دارم،

۱- آیا به اصل قیمت منزل دومی خمس تعلق می‌گیرد؟

۲- آیا به ارزش افزوده هم خمس تعلق می‌گیرد؟

۳- برای منزل دومی بعد از تحویل گرفتن مقداری هزینه نمودم آیا به مبلغ هزینه شده هم خمس تعلق می‌گیرد؟

جواب:

- ۱- بلی خمس تعلق دارد، اگر نیاز شانی او بود خمس تعلق نمی‌گیرد.
- ۲- تعلق می‌گیرد چون به اصل منزل خمس تعلق می‌گیرد.
- ۳- هزینه اگر از مال مخمس صرف شده از اصل فروش کم گردد مابقی خمس تعلق می‌گیرد.

جوادی آملی

۳۵. شخصی مقلد حضرتعالی است و ۱۰/۲۳ (بیست و سوم دی ماه) حساب سال خمسی او می باشد و مبلغ ۳/۵۰۰/۰۰۰ تومان موجودی در حساب دارد و قصد دارد برای خود ماشین بخرد آیا خمس تعلق می گیرد یا نه؟

جواب:

اگر ماشینی جزء هزینه زندگی و ضروریات باشد خمس ندارد و اگر برای تشریفات و مازاد هزینه باشد خمس تعلق می گیرد.

جوادی آملی

۳۶. خرید یا ساخت منزل مسکونی برای فرزند (اعم از پسر و دختر) آیا متعلق خمس می باشد.

جواب:

در صورتی که هزینه اثنای سال باشد متعلق خمس نیست.

جوادی آملی

۳۷. بنده برای اجاره منزل، مبلغی را به صورت رهن، به مدت یک سال در اختیار صاحب خانه قرار دادم. پیش از رهن، سال بر پول نگذشته بود. پس از پایان مدت رهن نیز آن پول را صرف خرید مسکن کردم. آیا پول مذکور مشمول خمس می شود؟

جواب:

فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.

جوادی آملی

۳۸. کسی که خانه ای از درآمد بین سال بخرد که مشمول خمس نگردد و پس از چندسال، آن را بفروشد و خانه دیگری بخرد که به آن نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می گردد؟ اگر قیمت آن بالا رود، چه حکمی دارد؟

جواب:

اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن، خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد، خمس ندارد.

جوادی آملی

۳۹. اینجانب در زمانی که دانشجو بوده‌ام مبلغی پول پس‌انداز نموده‌ام و در همان سالها هزینه شد این پول هدیه‌های پدرم بود و قسمتی هم وام دانشجویی به صورت وام بوده است با توجه به اینکه یقین ندارم که سال بر آن پول گذشته یا نه و اصل پولها هدیه و وام بود چه حکمی دارد یا مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۲: اینجانب منزلی جهت سکونت خود خریده‌ام و برای پول آن فرشهای منزل خود که به آنها نیاز بود فروختم که مشکل مسکن حل گردد و در آینده فرش تهیه نمایم، با توجه به اینکه یقین ندارم که از زمان خرید تا فروش آن فرشها سال گذشته یا نه آیا فرشهای مذکور مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۳: اینجانب مبلغ ۲۰۰ هزار تومان به صورت رهن و اجاره جهت تهیه منزل مسکونی (قبل از خریدن خانه) در اختیار ردی صاحب‌خانه گذاشتم، این پول یک سال در رهن منزل بود حال با توجه به اینکه یقین دارم قبل از رهن سال بر پول نگذشته بود و بعد از رهن و تمام شدن مدت فوراً پول را برای خرید مسکن هزینه نمودم آیا پول مذکور با این شرایط مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۴: اگر کسی پولی را برای امری در گرو بگیرند و صاحب پول آن کار را انجام ندهد مثلاً پولی در گرو سندی باشد و مدتی بگذرد و پول دست نخورده بماند آیا خمس پول در گردن کیست؟

سؤال ۵: آیا اگر از پول بین سال منزلی تهیه گردد که به آن نیاز است خمس دارد یا نه؟

سؤال ۶: آیا اگر کسی منزلی داشته باشد و به دلایلی مثلاً عدم امنیت محل آن فعلاً (مثلاً یک سال) آن را اجاره دهد و خودش در محلی دیگر با اجاره بیشتری منزل اجاره نماید آن منزل آیا مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۷: آیا اگر کسی خانه داشته باشد و از درآمد بین سال خریداری نماید و مشمول خمس نگردد و بعد از چند سال به دلایلی مجبور باشد آن خانه را بفروشد و با پول آن خانه دیگری بخرد که به آن خانه نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می‌گردد یا نه؟ و اگر قیمت آن بالا رود چه حکمی دارد؟

سؤال ۸: آیا هدیه‌های عروسی که از طرف پدر یا پدر همسر و فامیل هدیه می‌گردد مشمول خمس می‌گردد یا نه؟ اگر حتی یک سال مورد استفاده نگیرد در این صورت چطور؟ آیا هدیه دیگر مشمول خمس است یا نه؟

سؤال ۹: اگر کسی منزلی داشته باشد که نیاز به تعمیر دارد و در حد شأن خود می‌خواهد آن را تعمیر نماید (این فرد حساب سال دارد) و از اول سال مثلاً تا ۱۰ ماه پول جمع‌آوری نمایند و پولها را هزینه نماید آیا آن پولها مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

جواب:

- جواب ۱: اگر سال مالی، معین باشد و معلوم نباشد که هزینه بعد از گذشت سال بود خمس ندارد.
- جواب ۲: چون فرشها هزینه لازم بود متعلق خمس نیست.
- جواب ۳: فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.
- جواب ۴: فرض مرقوم با گذشت سال متعلق خمس است.
- جواب ۵: اگر پول مفروض از درآمد همان سال باشد نه از سال قبل خمس ندارد.
- جواب ۶: اگر پول اجاره منزل قبلی درآمد او محسوب می‌شود خمس دارد ولی خود منزل خمس ندارد.
- جواب ۷: اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد خمس ندارد.
- جواب ۸: هدیه اگر قابل توجه باشد خمس دارد، و اگر اندک باشد خمس ندارد.
- جواب ۹: پولی که در اثناء سال صرف تعمیر لازم می‌شود خمس ندارد.

۴۰. آیا کل درآمد زن را خمس شامل می‌شود؟

جواب:

هرگونه درآمد بعد از کسر هزینه خمس دارد.

جوادی آملی

۴۱. برای خرید مطب و ابزار کار پزشکی پول جمع‌آوری کردم مطب و ابزار کار تهیه نمودم آیا خمس شامل می‌شود یا خیر؟

جواب:

اگر ابزار کار پزشکی به منزله سرمایه ضروری برای ادامه زندگی باشد خمس ندارد.

جوادی آملی

۴۲. جوایزی که بانکها به خاطر قرعه‌کشی به صاحبان حسابهای قرض‌الحسنه می‌پردازند مشمول خمس می‌باشد یا خیر؟

جواب:

اگر جایزه در اثر فراهم کردن شرائط آن مصداق کسب باشد مشمول خمس است و اگر به صورت هدیه باشد در صورتی که اندک نباشد مشمول خمس می‌شود.

جوادی آملی

احکام زکات

۱. آیا سکه‌های بهار آزادی و امثال آن مصداق سکه‌های مسکوک مشمول زکات می‌باشد؟

جواب: سکه بهار آزادی مشمول زکات نیست.

جوادی آملی ۸۷/۸/۶

۲. میزان فطریه و کفاره روزه ماه مبارک رمضان از سوی حضرت آیت الله جوادی آملی «مدظله» اعلام شد

در آستانه حلول ماه شوال و فرا رسیدن عید سعید فطر

میزان فطریه و کفاره روزه ماه مبارک رمضان از سوی حضرت آیت الله جوادی آملی «مدظله» اعلام شد

از سوی آیت الله جوادی آملی «مدظله» میزان زکات فطره ماه مبارک رمضان مشخص شد.

بنابر نظر معظم له، زکات فطریه هر نفر بر اساس قوت غالب گندم، مبلغ ۱۵۰۰ تومان و براساس قوت برنج ۳ کیلو برنج اعلام شده است.

لازم به ذکر است بنابر فتوای معظم له اگر کسی تنها در افطار شب عید فطر مهمان دیگری باشد فطریه او به عهده خودش (مهمان) است. و چنانچه چند شب متوالی مهمان باشد که نان‌خور وی حساب شود، فطریه به عهده میزبان می‌باشد.

دفتر آیت الله جوادی آملی (مدظله)

احکام حج

۱. در منی^۱ قربانی به صورت مکانیزه و بدون حضور حجاج انجام می‌شود، و حجاج ایرانی با انجام نیت، به رئیس کاروان نیابت می‌دهند. فتوای شما در این باره چیست؟
کافی است

جوادى آملی ۷۸/۱۰/۱۱

۲. در حج تمتع، برای آقایان که بار اول مشرف می‌شوند انجام عمل تقصیر (به معنای تراشیدن کامل موی سر) واجب است یا نه؟
تراشیدن کامل و کوتاه کردن هر کدام کافی است ولی احوط تراشیدن کامل است.

جوادى آملی ۷۸/۱۰/ ۱۱

۳. آیا بین دو عمره، فاصله لازم است؟
پاسخ: بین دو عمره، فاصله لازم نیست.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۴. آیا زن‌ها به طور مطلق می‌توانند پس از نیمه‌شب، از مشعر به منا کوچ کنند؟
پاسخ: زن‌ها که کوچ کردن در روز برای آنان دشوار است، می‌توانند بعد از نیمه‌شب کوچ کنند.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۵. آیا عمره‌ی مفرده یا عمره‌های مکرر بعد از آن را می‌توان به نیت نیابت جمع انجام داد یا فقط به نیابت از یک نفر می‌توان انجام داد؟
پاسخ: نیابت از چند نفر جایز است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۶. استظلال در ایام احرام چه حکمی دارد؟ اگر برخلاف فتوای جناب عالی عمل شده باشد، کفارہ آن چیست و وقت ادای آن چه هنگام است؟
پاسخ: استظلال برای مردِ مُحَرَّم در حال سفر، حرام و کفارہ‌ی آن یک گوسفند است که اگر در حج ادا نکرد، بعد از بازگشت از حج، کافی است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۷. آیا مسجد شجره میقات است یا از کنار آن هم احرام کافی است؟ و آیا بین زن و مرد فرقی است؟
پاسخ: احرام از اطراف متصل مسجد شجره کافی است؛ گرچه احرام در مسجد افضل است و فرقی بین زن و مرد نیست.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۱/۳۰

۸. حکم استظلال در شب چگونه است؟
پاسخ: جایز نبودن استظلال از آفتاب، مخصوص روز است.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۱/۳۰

۹. محل احرام حج، مکه قدیم است یا مطلق مکه؟
پاسخ: محل احرام حج تمتع، شهر مکه است؛ گرچه شهر بزرگ شده باشد.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۱/۳۰

۱۰. آیا برای زنان و سالمندان و ضعیفان، رمی جمرات در شب جایز است؟

پاسخ: رمی جمرات برای زنان و افراد معذور، در شب، جایز است.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۱/۳۰

۱۱. مطاف، بین مقام و بیت است یا بیرون مقام هم کافی است؟

پاسخ: در حال ازدحام و اتصال طواف کنندگان، طواف در بیرون مقام هم کافی است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۱۲. حکم رفتن به توابع مکه بین عمره تمتع و حج، بدون احرام حج چیست؟

پاسخ: خروج از مکه بعد از عمره تمتع و قبل از حج، در صورت حاجت، با احرام، جایز است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۱۳. آیا طلبه‌ای که به عنوان مُعین به مکه می‌رود و امورات معاش او با شهریه می‌گردد، مستطیع است؟

پاسخ: کسی که به عنوان مُعین و مانند آن، توان رفتن به مکه را دارد، مستطیع است؛ گرچه هزینه او از شهریه تأمین شود.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۱۴. آیا پوشیدن ثوبین احرام برای زن‌ها لازم است؟

پاسخ: پوشیدن دو جامه‌ی احرام بر زن واجب نیست.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۰

۱۵. اقتدا به امام جماعت در مسجد النبی و مسجد الحرام و مساجد محل سکونت در این دو شهر در ایام حج و عمره و نیز سجده بر روی فرش در این مساجد چه حکمی دارد؟
بفرمایید حکم نماز استداره‌ای در مسجد الحرام که مأمومین رو به روی امام و یا جلوتر از او قرار می‌گیرند چه می‌باشد؟

۱- اقتداء به امام جماعت در مساجد مرقوم و شرکت در نماز جماعت مزبور صحیح و واقعی ثانوی است.

۲- سجده بر روی فرش در موارد ضروری جائز است.

۳- لازم است فقه اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) در مجامع علمی جهان اسلام تبیین شود تا پیروان هر مذهبی بدون تقیۀ خوفی یا مداراتی وظیفه خود را آزادانه انجام دهند.

۴- نماز استداره‌ای در مسجد الحرام در صورتیکه مأموم جلوتر از امام نسبت به کعبه نباشد جائز است.

جوادى آملی ۸۲/۲/۲

۱۶. آیا انجام بیش از یک عمره در ماه جایز است. در صورت منفی بودن پاسخ، عمره‌ی اضافه به یابت از دیگری چه حکمی دارد؟

انجام عمره‌های متعدد در یک ماه خواه برای خود و خواه به عنوان نیابت صحیح است.

جوادى آملی

۱۷. مستدعی است بفرمایید سعی ما بین صفا و مروه در قسمت اضافه شده فعلی - که به صورت عرضی می‌باشد - چه حکمی دارد؟

سعی بین کوه صفا و کوه مروه هر چند تعریض شده باشد کافی است به شرط آنکه خارج از عرض کوههای مزبور نباشد.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۱/۲۲

۱۸. از نظر حضرت‌تعالی، طواف بایستی بین خانه و مقام باشد یا در شرایط خاص و یا به طور کلی، بیرون از مقام نیز جایز است؟ همچنین طواف در طبقه دوم مسجدالحرام چه حکمی دارد؟

در صورت اتصال طواف کنندگان، طواف در بیرون از مقام جایز است. طواف در طبقه دوم در صورت عدم امکان از طبقه اول، جایز است.

جوادى آملی

۱۹. با توجه به ازدحام جمعیت و ممانعت مأموران سعودی، نماز طواف در طرفین مقام ابراهیم و با فاصله جایز است، یا نه فقط بایستی پشت و نزدیک مقام باشد؟

در صورت عدم امکان پشت مقام تا حدی که نزد [خلف] مقام صادق باشد جایز است

جوادى آملی

۲۰. اخیراً بیماری خاصی به نام آنفلوآنزای خوکی در کشورهای مختلف و از جمله عربستان رواج پیدا کرده که نگرانی‌هایی را در دولت و ملت ایران خصوصاً نسبت به حج و عمره به وجود آورده است، لیکن تا کنون هیچ مقام مسئولی حتی خود دولت عربستان نسبت به منع قطعی حج و عمره اظهار نظر نکرده اند. تنها وزیر بهداشت دولت عربستان توصیه کرده است بیماران خاص و افراد بالاتر از شصت و پنج سال و نیز خردسالان به عمره و حج نروند.

از سوی دیگر از مجموع حدود هفتصد هزار نفر زائر عمره سال جاری نیز تا کنون حدود ۵۰ نفر بر اساس اخبار منتشره به این بیماری مبتلا شده اند که همگی بحمد الله معالجه گردیده اند. حال با توجه به نکات فوق خواهشمند است مرقوم فرمایید:

۱. آیا ضرر محتمل در حد آمار فوق دلیلی بر تأخیر حج افراد مستطیع خواهد شد؟

۲. آیا با توجه به این که دولت عربستان منع قطعی برای افراد خردسال و بالای شصت و پنج سال و بیماران خاص ندارد، با این مقدار احتمال ضرر، افراد می‌توانند حج خود را به تأخیر بیندازند؟

۱. ضرر محتمل (در حد مذکور) نسبت به کسانی که وجوب حج بر آنان مستقرّ شد مجوّز تأخیر نیست.
۲. ضرر محتمل (در حد مذکور) نسبت به کسانی که امسال مستطیع شدند در صورت اطمینان به اینکه سال آینده هیچ ضرر محتمل دیگری پیش نمی‌آید، مجوّز تأخیر است.

۳. در هر صورت اگر کسی با فرض مزبور حج انجام داد، حج او صحیح است.

جوادى آملی ، ۸۸/۵/۱۵

۲۰. سوال: کسی که در مجموع اقامت در مکه و مشعر و منی ده روز می ماند و سپس به مکه بر می گردد نماز در این اماکن پس از بازگشت به مکه از نظر قصر و اتمام چیست؟
جواب:

۱. نماز در مکه به دو صورت قصر و اتمام صحیح است.

۲. نماز در غیر مکه (در فرض مزبور) قصر است.

جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۱. سوال: آیا می شود نماز قضاء یومیه را به امام جماعت اهل سنت اقتداء کرد.

جواب:

میتوان اقتدا کرد.

جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۲. سوال: هنگامی که امام جماعت اهل سنت در نماز سوره سجده دار می خواند و نمازگزاران در اثنای قرائت، به سجده می روند و بر می خیزند؛

۱. اولاً تکلیف چیست؟

۲. اگر کسی عمداً یا جهلاً یا سهواً سجده را ترک کرد، نمازش چه حکمی دارد؟

۳. اگر ندانسته به رکوع رفت و سپس به سجده و دوباره به قیام برگشت تکلیف چیست؟

جواب ۱:

۱. در صورت امکان با اشاره سجده نماید و بعد از نماز سجده کند و نماز او صحیح است.

۲. در صورت عدم امکان چون مخالف تقیه است سجده کند و احتیاطاً نماز را اعاده کند ، هر چند اقوی صحت نماز است.

جواب ۲:

نماز در فرض مذکور صحیح است.

جواب ۳:

نماز را در فرض یاد شده اعاده نماید.

جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۳. سوال: آیا رمی جمرات در طبقه سوم و چهارم... جایز است؟

جواب:

جائز است.

جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۴. سوال: پشت بام مسجد النبی که دیوار اطراف پشت بام بیش از قامت انسان بلند است و هیچ طرف صفهای جماعت مسجد پیدا نیست آیا اقتداء با این وضع صحیح است؟

جواب:

۱. در صورتی که به وسیله یکی از مأوم ها که حاجبی ندارد اتصال حاصل شود اقتداء صحیح است.

۲. در صورتی که به هیچ وجه اتصال بدون حجاب حاصل نباشد، برای مردها صحیح نیست.

جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۵.سوال: کسی که در آخر ماه محرم به احرام عمره شده و بقیه اعمال را در ماه بعد انجام داد، آیا عمره اش از ماه قبل محسوب می شود یا ماه بعد؟
جواب:

۱. عمره مفرده در هر ماه صحیح است.
فاصله بین دو عمره شرط نیست.

جوادى آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸

۲۶.سوال: افرادی که قرائت نمازشان صحیح نیست آیا می توانند نائب شوند؟ و برای نماز نایب بگیرند.
جواب:
با اذن منوب عنه صحیح است.

جوادى آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸

۲۷.سوال: کسیکه نماز طواف را به جهت ازدحام جمعیت در نقطه دور از پشت مقام خوانده و بعد از نماز طواف با بقاء موالات عرفیه و فوت موالات عرفیه آیا اعاده نماز طواف بعد از رفع مانع پشت مقام لازم است؟
جواب:
اعاده نماز طواف لازم نیست.

جوادى آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸

۲۸.سوال: قطع طواف بدون عذر و انجام فعل منافی و فوت موالات بعد از شوط چهارم طواف فرموده اید احتیاطاً اتمام و اعاده کند.
اگر تکمیل نکند و فقط اعاده کند آیا طوافش اشکالی پیدا می کند
جواب:
انجام طواف کامل به قصد جامع بین تکمیل و اعاده کافی است.

جوادى آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸

۲۹.سوال: اگر حاجی بعد از انجام اعمال عمره و حج بفهمد وضویش باطل بوده و یا بی وضو بوده، وظیفه اش چیست؟
جواب:

۱. اگر بعد از عمره و قبل از حج بفهمد بدون وضوی صحیح طواف عمره را انجام داد باید طواف و اعمال بعد از آن را اعاده کند.
۲. اگر بعد از حج فهمید و زمان اعاده گذشت حج او باطل است.

جوادى آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸

۳۰.سوال: اگر حاجی در اثناء طواف محدث شده ولی با اعتقاد به صحت اعمال حج را انجام داد ، آیا حجّش صحیح است؟

و آیا فرق دارد در حدوث حدث بعد از شوط چهارم باشد و یا قبل آن؟
جواب:

۱.طواف از ارکان حج است و بدون وضو باطل است.

۲.فرقی در حکم مذکور بین بعد از شوط چهارم و قبل از آن نیست.

جوادى آملی، ۲۶آبان ۱۳۸۸

۳۱.سوال: اگر طواف کننده نجاست بدن یا لباس را فراموش کند و در اثنای طواف یا بعد از آن یادش بیاید حکم آن چیست؟

جواب:

در صورت فراموشی باید بدن و لباس را پاک کند و طواف را اعاده نماید.

جوادى آملی، ۲۶آبان ۱۳۸۸

۳۲.سوال: کسی که طواف و نماز طواف را با بدن یا لباس نجس از روی جهل یا نسیان به جا آورده آیا اعاده طواف و نماز واجب است؟ و تکلیف او نسبت به اعمال مرتبه چیست؟
جواب:

۱.اگر جاهل به نجاست بود طواف و نماز طواف صحیح است.

۲.اگر ناسی بود احوط اعاده طواف و نماز طواف است.

جوادى آملی، ۲۶آبان ۱۳۸۸

۳۳.سوال: با وضع موجود در مسجد الحرام در صورت تقدم زن بر مرد در نماز طواف آیا نماز طواف آنها صحیح است؟

جواب:

صحیح است.

جوادى آملی، ۲۶آبان ۱۳۸۸

۳۴.سوال: اگر حاجی قبل از درک عرفات یا مشعر در تمام وقت بیهوش باشد و بعد از اعمال حج به هوش بیاید حکم حج او چیست؟ و وظیفه او نسبت به خروج از احرام چیست؟
جواب:

۱.اگر سال اول استطاعت او بود، حج بر او واجب نیست و اگر قبلاً مستطیع شده بود باید بعداً حج انجام دهد.

۲.ظاهراً تبدیل به عمره مفرده می شود و با انجام طواف، نماز طواف، سعی و تقصیر از احرام خارج می شود.

جوادى آملی، ۲۶آبان ۱۳۸۸

۳۵.سوال: آیا سعی در طبقه زیر زمین و طبقه سوم و چهارم ... جایز است؟
جواب:

۱.سعی در طبقات مذکور جائز است.

۲. سعی در طبقات فوق زمین مقدم بر سعی در طبقه زیر زمین است

جوادى آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

احکام خرید و فروش

۱. آیا خرید و فروش ارز کشورهای خارجی (صرافی) از طریق اینترنت مثلاً (خرید ارز کشورهای اروپایی و آمریکایی و فروش آنها) درست است؟ این کار حلال است؟
جواب: خرید و فروش ارزهای خارجی با اینترنت اشکال ندارد.

جوادی آملی ۱۳۸۳/۲/۲۳

۲. شخصی در حیات خودش زمینش را به دو نفر از وراثت به بیع خیاری که مدت خیار یکسال است فروخته خود بایع در مدت خیار فوت کرد و باقی وراثت هم در مدت خیار ادعای فسخ نکردند نه جمعاً و نه انفراداً و زمین فوق‌الذکر را دو نفر وارث که مشتری بود تصرف کرد:
سؤال این است که بعد از مدت خیار حق فسخ را دارد یا خیر؟
آیا فرق بین وارث صغیر و کبیر است یا خیر؟

جواب ۱: اگر وارثان و نیز ولی صغیر از حق فسخ آگاه بودند و معامله را فسخ نکردند، با سپری شدن مدت خیار، بیع لازم می‌شود.
جواب ۲: در فرض مزبور بین وارث صغیر و کبیر فرق نیست.

جوادی آملی شهریور ۱۳۸۲

۳. سازمانی به اعضای خود اعلام کرد که میتوانند با پرداخت نصف بهای تراکتور، در نوبت خرید قرار گیرند و شش ماه بعد اعلام کرد، در صورت پرداخت باقیمانده بهاء، یک ماه بعد تراکتورها به آنها تحویل داده خواهد شد.
الف) آیا با اعلام قیمت تراکتور و زمان تحویل آن و پس از پرداخت، متقاضی عقد معامله جاری شده و رسمیت دارد؟

ب) آیا سازمان میتواند با وجود اعلام قیمت قطعی و دریافت آن، به جای تحویل تراکتورها و خسارات وارده، هر ساله فقط افزایش قیمت را اعلام کند؟

ج) آیا سازمان باید خسارت تأخیر در تحویل و عدم کارکرد ناشی از عدم تحویل را بپردازد؟

د) آیا سازمان میتواند پس از تأخیر در تحویل، قیمت بالاتری را مطالبه کند؟

ه) آیا سازمان میتواند یک سال پس از تحویل و دریافت کامل بهای تراکتور، حق فروش را از خریدار سلب کند و در صورت فروش او را به پرداخت ما به التفاوت آن به قیمت روز ملزم کند؟

و) آیا سازمان میتواند حتی پنج سال پس از تحویل تراکتور، چنین شرطی نماید؟

ز) آیا میتوان با توافق، بهای کالایی را دریافت نمود و آن را تحویل نداد و بهای آن را بالا برد و یک سال پس از تحویل آن، گفت که در صورت فروش آن به بهای بیشتر، سود به دست آمده از آن فروشنده است؟

پاسخ:

۱) هرگونه معامله با شخصیت حقیقی یا حقوقی بعد از انعقاد و تمامیت آن، لازم و نقض آن غیر جایز است؛ مگر در صورت خیار غبن و مانند آن، یا با اقاله و توافق طرفین.

۲) هرگونه شرط که در ضمن عقد قرار میگیرد، در صورت مشروع بودن، لازم و تخلف از آن غیر جایز است؛ مگر با تراضی طرفین.

۳) تأخیر پرداخت کالای فروخته شده یا تأخیر تسلیم بهای آن، بدون رضایت طرف مقابل، جایز نیست.

۴) شرطی که پس از تمام شدن عقد مطرح میشود، لازم نیست.

۵) افزودن قیمت یا کم کردن کالا یا تغییر جنس مرغوب به غیر مرغوب، جایز نیست.

۶) خسارت تأخیر تسلیم کالای فروخته شده، به عهدهی فروشنده است.

۷) تمام احکام مزبور در بندهای فوق، مخصوص به تحقق معامله است؛ نه مقاوله و گفت و گو. یعنی اگر اصل معامله انشاء نشد، ولی گفت و گوی مقدماتی به عمل آمد و زمینهای حق اولویت با دریافت مقداری از پول، فراهم شد، افزودن قیمت و مانند آن جایز است و اگر خریدار در اثر تضییع حق اولویت، متضرر شد، میتواند خسارت ناشی از غرر را از فروشنده مطالبه کند. جوادی آملی ۷۴/۱۰/۱۲

۴. صورت مضاربه خدمت حضرتعالی تقدیم می شود آیا صحیح است یا خیر؟

«عامل: آقای..... فرزند..... سرمایه گذار: آقای فرزند..... مبلغ..... سرمایه.....»

مدت معامله از تاریخ تا تاریخ

عامل متعهد می گردد سرمایه ای را که سرمایه گذار در اختیارش قرار داده است را در کارهای تجاری مصرف نماید و از درآمد حاصله هر ماه مبلغ..... به ریال علی الحساب به سرمایه گذار تحویل نماید و عامل متعهد می گردد که در پایان مدت تعیین شده درآمد حاصله را بررسی نماید و در صورتی که درآمد حاصله بیش از مقدار معین شده به سرمایه گذار تحویل نماید. طرفین با هم شرط کردند در صورت ضرر، عامل، ضرر را پرداخت می کند و هیچ گونه ارتباطی به سرمایه گذار نخواهد داشت و در صورتی که عامل نتواند در پایان حسابهایش را دقیقاً بررسی کند طرفین با هم مصالحه می کنند.»

ب. حقوقی که بنیاد شهید به خانواده شهدا می دهد اعم از پدر و مادر و همسر و فرزند شهید آیا سر سال اضافه بیاید خمس دارد یا نه؟

: مبلغ سود معلوم باشد.

جواب ۲: پرداخت مقداری به عنوان علی الحساب گرچه در کیفیت تسلیم کافی است ولی اکتفا به آن بدون تعیین مقدار سود کافی نیست.

جواب ۳: شرط در ضمن عقد، گرچه تحمل خسارت باشد نافذ است.

جواب ۴: اگر مصالحه مشروط غرری نباشد صحیح است.

ب: خمس دارد.

جوادی آملی ۱۳۷۴/۱۰/۲۹

۵. احتراماً در رابطه با مشکل پیش آمده برای اعضاء کشاورزان تعاونی ... حل اختلاف و مشکل حاصله با فتوای آن حضرت حاصل و موّدت و برادری با حکم شرعی آن حضرت عمیق تر خواهد شد.

در سال ... به تعاونی سازمان اعلام نموده تراکتور اونیورسال ... تومان و فرگوسن دو برابر آن است با پرداخت یک دوم بهاء در نوبت قرار می گیرید بعد از ۶ ماه مجدد اعلام نمودند در صورت پرداخت یک دوم بهاء باقیمانده یک ماه بعد تراکتور را تحویل می گردد.

تعاونی ما عیناً مراتب را به اعضاء اعلام متقاضیان کل بهاء هر دستگاه را واریز نمودند.

۱. سازمان قیمت تراکتور را اعلام و متقاضی پرداخت نموده آیا شرعاً عقد معامله جاری شده و رسمیت دارد خاصّه آنکه سازمان زمان تحویل را هم تعیین نموده؟

۲. آیا سازمان با وجود اعلام قیمت قطعی و دریافت آن می‌توانست به جای تحویل تراکتورها و خسارات وارد فقط هر ساله افزایش قیمت اعلام نماید.

۳. آیا سازمان ملزم به پرداخت خسارت تأخیر در تحویل و عدم کارکرد ناشی از عدم تحویل می‌باشد؟

۴. آیا پس از ۵ سال که سازمان تعدادی را تحویل داده می‌توانست به جای مبلغ اولیه، چند برابر آن را مطالبه نماید.
۵. آیا یکسال بعد از تحویل و صدمه فاکتور و وصول کامل بهاء تراکتور به قیمت ... تومان سازمان می‌تواند به شرکت بگوید شما حق فروش ندارید و در صورت فروش باید به نرخ روز مابه‌التفاوت را به قیمت روز به ما (سازمان) بپردازید؟

۶. حتی سازمان بگوید ۵ سال بعد هم اگر بفروشید به نرخ همان روز باید به کسر مبلغ فاکتور شده باقیمانده اضافی را به سازمان بپردازید؟

۷. آیا می‌شود کالائی را با توافق فروخت و بهاء آن را دریافت نمود و تحویل نداد و به جای تحویل قیمت‌ها را بالا برد و پس از تحویل و صدور فاکتور و با گذشت یکسال بگوید کالای خریداری شده را در صورت فروش به بهاء بیشتر سود حاصله را باید به فروشنده بپردازید؟

جواب ۱: هر گونه معامله با شخصیت حقیقی یا حقوقی بعد از انعقاد و تمامیت آن، لازم و نقض آن غیر جائز مگر در صورت خیار غبن و مانند آن و یا با اقاله و توافق طرفین.

جواب ۲: هر گونه شرط که در ضمن عقد قرار می‌گیرد، در صورت مشروع بودن، لازم و تخلف از آن غیرجائز مگر با تراضی طرفین.

جواب ۳: تأخیر پرداخت کالای فروخته شده یا تأخیر تسلیم بهای آن بدون رضایت طرف مقابل جائز نیست.

جواب ۴: شرطی که بعد از تمام شدن عقد، مطرح می‌شود لازم نیست.

جواب ۵: افزودن قیمت یا کم کردن کالا یا تغییر جنس مرغوب به غیر مرغوب جائز نیست.

جواب ۶: خسارت تأخیر تسلیم کالای فروخته شده به عهده فروشنده است.

جواب ۷: تمام احکام مزبور در بندهای فوق مخصوص به تحقق معامله است نه مقاوله و گفتگو، یعنی اگر اصل معامله انشاء نشد، ولی گفتگوی مقدماتی به عمل آمد و زمینه حق اولویت با دریافت مقداری از پول فراهم شد، افزودن قیمت و مانند آن جائز است، و اگر خریدار در اثر تضییع حق اولویت، متضرر شد، می‌تواند خسارت ناشی از غرر را از فروشنده مطالبه کند.

جوادى آملی، ۱۳۷۴/۱۰/۱۲

۶. فردی به خاطر طلبکاری خود از شخص بدهکار چک دریافت می‌کند در موعد مقرر برای دریافت پول به بانک می‌رود موجودی کامل نبوده و الآن دو ماه بدهکار تأخیر در پرداخت بدهی و قرض دارد و شخص بدهکار می‌گوید سود یا غرامت بابت تأخیر را پرداخت می‌کنم آیا سودی که می‌دهد شرعاً چه حکمی دارد؟

۱- اگر از اول شرط نکرده باشند و بدهکار داوطلبانه سود یا غرامت را پرداخت کند اشکالی ندارد.

جواب ۲: بهتر است که شخص طلبکار این را هم نگیرد.

جوادى آملی

۷. سؤال ۱: مسلمان مؤمنی برای بقاء نسل با مؤمنه صیغه عقد دائم شرعی و قانونی در مقابل مهر حلال و نقد با ولی مؤمنه منعقد کرده قبالة رسمی صادر دریافت نموده و متصرف شده. برای امرار معاش زمین مزروعی را در مقابل وجه‌البیع حلال صیغه عقد دایم شرعی و قانونی با مالک اصلی منعقد کرده، قبالة رسمی صادر دریافت نموده و

متصرف شده، سالهای دراز شخصاً در این ملک مزروع به کار احیاء و تولید مشغول بوده معاش عائله‌اش را تحصیل می‌کرده مولود و تولید حاصل از دو عقد فوق چه حکم شرعی دارد؟ سؤال ۲: زورمندی با قوه قهریه به عقد دوم تجاوز می‌کند زمین مزروع را با تولیدش و ابزار کارش متصرف می‌شود، قدرت دفاع ندارد هیچ مسلمانی و دادرسی به داد و فریاد او توجه نمی‌کنند متجاوز فارغ‌البال مشغول تولید است تولید حاصل از این تجاوز غاصبانه چه حکم شرعی دارد؟

: از موضوع شخصی اطلاعی ندارم ولی به طور کلی مهریه‌ای که زن دریافت می‌دارد و همچنین نماء حاصل بعد از عقد ملک طلق اوست و هر گونه تصرفی در آن منوط به رضایت و اذن او می‌باشد و غصب آن حرام است ولی اگر کسی در زمین مغضوب زراعت کند، زراعت آن مال خود اوست و چنانچه صاحب زمین راضی نباشد که زراعت در زمین بماند کسی که غصب کرده باید فوراً زراعت خود را از زمین بگند و نیز باید اجاره زمین را در مدتی که زراعت در آن بوده به صاحب زمین بدهد و خرابیهایی را که در زمین پیدا شده است اصلاح کند.

جوادى آملی

۸. آیا بر مسلمان، پرداخت عوارض گمرکی که دولتهای غیراسلامی بر اجناس صادره از کشورهای دیگر (توسط شخص مسلمان) تعیین می‌نمایند، واجب است. با توجه؛ اینکه اکثر افراد آن کشور به طرق مختلف از پرداخت عوارض سر باز می‌زنند.

هو العلیم. مسلمانی که تابع کشور غیراسلامی است باید قانون عوارض گمرکی را عمل نماید و تخلف دیگران مجوز تخلف او نیست.

جوادى آملی

۹. آیا خرید و فروش وام که بر اثر گردش حساب یا اعتبار و یا اسناد و مدارک شخصی (حقیقی یا حقوقی) به ایشان تعلق می‌گیرد و وی با رضایت خویش و در برابر اخذ مبلغی توافقی وام را به شخص دیگری می‌فروشد از لحاظ شرعی مشکل دارد یا خیر؟

جواب ۱: گاهی وام‌گیرنده مقوم حق است یعنی طبق قانون حق انتقال به غیر را ندارد، در این صورت فروش حق وام‌گیری جایز نیست.

جواب ۲: گاهی وام‌گیرنده مورد حق است نه مقوم آن یعنی طبق قانون حق انتقال به غیر را دارد، در این صورت فروش حق وام‌گیری جایز است.

جوادى آملی ۸۶/۱۱/۲۵

۱۰. چنانچه مستحضرید گاهی مردم عادی یا بنگاه‌های اقتصادی برای تهیه کالاهای مورد نیاز خود، به سازنده آن کالاهای سفارش ساخت می‌دهند. مانند سفارش ساخت در، پنجره، اتومبیل، کشتی، هواپیما، خانه، بیمارستان و... در این موارد سازنده طی قراردادی متعهد می‌شود کالای مورد نظر را با مشخصات معین ساخته در تاریخ مشخص تحویل دهد و سفارش دهنده نیز متعهد می‌شود مبلغ معینی را طبق زمانبندی مشخص بپردازد (برای مثال ۲۵٪ پیش‌پرداخت، ۵۰٪ زمان تحویل و ۲۵٪ بعد از دو ماه پس از تحویل). در برخی موارد پیش‌پرداختی صورت نمی‌پذیرد؛ در این قراردادهای به طور معمول مواد اولیه و مصالح به عهده سازنده است.

مستدعی است نسبت به سؤالات زیر راهنمایی فرمایید.

۱. آیا چنین قراردادی صحیح است؟

۲. آیا این قرارداد که در کشورهای عربی به عقد استصناع معروف است در قالب یکی از عقود متعارف قرار می‌گیرد یا عقد مستقلی است؟

۳. در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، آیا عقد لازم است یا عقد جایز؟

۴. در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، چه نوع خیاراتی در آن جاری است؟

۵. در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، شرایط صحت آن چیست؟

۶. آیا سازنده می‌تواند ساخت کالای مورد نظر را به دیگری واگذار نماید؟

۷. آیا سازنده می‌تواند کالای ساخته شده‌ای را خریداری و به سفارش دهنده تحویل دهد؟

جواب ۱: هر چند مفروض سؤال مرکب از چند عقد است ولی اگر مجموعاً تحت یک عقد قرار گیرند صحیح خواهد بود.

جواب ۲: عقد مزبور مصداق یکی از عقود متعارف نبوده و عقد مستقل است.

جواب ۳: عقد مزبور از هر دو طرف لازم است.

جواب ۴: خیارهای عام مانند غبن، رؤیت، عیب، تخلف وصف، تخلف شرط و... ثابت است ولی خیار مختص به عقد بیع و مانند آن ثابت نیست.

جواب ۵: شرایط صحت عقد، متعاملان، عوضان همان شرایط سایر عقود است.

جواب ۶: در صورت عدم اشتراط مباشرت جایز است.

جواب ۷: در صورت اطلاق عقد جایز است.

جوابی آملی ۸۶/۱۱/۲۵

۱۱. مالکی مغازه خود را به مدت سه سال با اخذ مبلغی به عنوان سرقفلی از مستاجر به وی اجاره می‌دهد. بیست روز پس از عقد اجاره مذکور، مالک با کتمان اینکه مبلغی به عنوان سرقفلی دریافت کرده و با بیان اینکه مغازه صرفاً در اجاره مستاجر است؛ مغازه یاد شده را به شخص دیگری می‌فروشد و تمامی ثمن آن را دریافت و متعهد می‌شود ظرف چهار ماه رضایت مستاجرین را اخذ و مغازه را تخلیه شده تحویل خریدار نماید. فروشنده به تعهد خود عمل نمی‌کند تا اینکه پس از انقضای مدت اجاره مغازه تخلیه و تحویل خریدار می‌شود.

مرقوم فرماید مستاجر برای دریافت مبلغ سرقفلی خود به کدام یک از مالکین می‌تواند مراجعه نماید مالک اولیه (فروشنده) که مغازه را به مستاجر اجاره داده و وجهی از بابت سرقفلی از وی دریافت کرده و یا اینکه به مالک جدید (خریدار) که از سرقفلی مستاجر بی‌خبر بوده است؟

۱. فروش ملک که در اجاره است جایز است. اگر خریدار آگاهی نسبت به اجاره نداشت حق فسخ بیع را دارد.

۲. مستأجری که سرقفلی داد نسبت به عین ملک صاحب حق می‌شود نه صاحب ملک.

۳. هر چند مالک اول تخلف کرد ولی حق مستأجر به خود ملک مورد اجاره تعلق می‌گیرد.

۴. تصرف خریدار در ملک مزبور قبل از ادای حق مستأجر جایز نیست.

۵. ضمان اصلی بعهده مالک اول یعنی فروشنده و غاصب اصلی است.

جوابی آملی

۱۲. با احترام به استحضار می‌رساند، ضمن عقد بیعی شرط شده که هرگاه خریدار قسطی از اقساط ثمن را پرداخت ننماید، معامله فسخ خواهد شد. از طرفی فروشنده حق انتقال مبیع به غیر را از خریدار سلب ننموده و خریدار به

واسطه عقد بیع جدیدی مبیع را به شخص ثالث واگذار می‌نماید و مبیع متعلق حق غیر قرار می‌گیرد. در فرض تحقق شرط (عدم وصول قسط):

۱) با توجه به ایجاد حق مالکیت برای خریدار اول و عدم سلب حق انتقال به ثالث از وی، و از طرفی نظر به اینکه انتقال به ثالث قبل از اعمال فسخ صورت گرفته آیا انتقال مبیع از سوی خریدار اول، جزء حقوق مالکانه وی محسوب می‌گردد و انتقال صحیح است؟

۲) آیا با انتقال مبیع به ثالث و قرار گرفتن ملکیت مبیع در مالکیت ثالث با توجه به سرایت نکردن اثر فسخ به گذشته و فقدان اثر قهقراپی فسخ، اصل بر سقوط شرط است یا بقاء آن؟

۳) در صورت بقاء شرط، آیا شرط مزبور قابل تسری به شخص ثالث که در قرارداد اول نقشی نداشته خواهد بود و فسخ را می‌توان به ضرر وی اعمال کرد؟

۴) در صورت اعمال فسخ (در فرض بقاء شرط فسخ)، مبیع که متعلق حق غیر (ثالث) قرار گرفته، قابل اعاده به فروشنده اولیه می‌باشد؟ در صورتی که مبیع قابل اعاده نباشد چه حقی برای فروشنده ایجاد خواهد شد؟

۱: اگر شرط حق فسخ حاصل شد و فروشنده اول معامله خود را فسخ کرد بیع دوم فضولی است و با اجازه فروشنده اول صحیح و با ردّ وی باطل خواهد بود.

۲: اگر قبل از تحقق شرط فسخ (عدم وصول قسط) عقد دوم برقرار شد هر چند بیع دوم صحیح است لیکن حق فروشنده اول محفوظ است و بعد از تحقق شرط (عدم وصول قسط) می‌تواند بیع اول را فسخ کند در این حال معلوم می‌شود بیع دوم فضولی بود و محتاج به اجازه فروشنده اول است.

۳: خریدار دوم اگر آگاه از شرط حق فسخ در بیع اول بود باید تحمّل نماید و اگر جاهل بود می‌تواند بیع دوم را فسخ کند.

۴: در صورت فسخ بیع اول، خریدار در اول ضامن تمام ثمن معامله اول است در حالی که عین مبیع از بین رفته باشد و اگر عین مبیع باقی باشد خود عین برمی‌گردد.

جوادى آملی ۸۷/۱۱/۹

احکام رهن

۱. سؤال: اینجانب ضمانت شخصی را در بانک به مبلغ شصت و سه میلیون تومان به عهده گرفتم و سند خانه خویش را در بانک به رهن گذاشته‌ام اکنون شخص وام گیرنده متواری شده است، حقیر چون نیاز به سند مرهون دارم حاضر به پرداخت مبلغ به بانک می‌باشم، لطفاً راه حل شرعی را بیان فرمائید.

جواب: ۱ _ رهن طبق تعهد متقابل با بانک (مرتهن) عمل نماید.

۲ _ بعد از پرداخت وام ملک مرهون آزاد میشود.

۳ _ ضامن تمام آنچه را پرداخت از بدهکار اصلی میگیرد.

جوادى آملی ۱۳۸۲/۲/۶

احکام قرض

۱ - مظلّمه چگونه محاسبه می‌شود؟ مثلاً بنده چند سال پیش، پنج هزار تومان به شخصی بدهکار بودم، ولی دیگر او را ندیدم. آیا برای ردّ مظلّمه، همان مبلغ کافی است؟

پاسخ: باید تفاوت قدرت خرید و مقدار تورّم لحاظ شود؛ سپس مجموع آن تأدیه گردد. جوادى آملی.

۲. گروهی با هدف رفع مشکلات اهالی محله و نیازمندان، اقدام به تأسیس صندوق خیریه کرده‌اند. الف) آیا می‌توان مبالغ جمع‌آوری شده را برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و با هدف کمک هر چه بیشتر به مستمندان، سرمایه‌گذاری کرد؟ ب) آیا می‌توان وجوه جمع‌آوری شده را به صورت قرض‌الحسنه، به نیازمندان پرداخت؟ ج) آیا می‌توان به مدت یکسال یا بیشتر، مبالغ را کنار گذاشت و آنگاه اقدام به توزیع آن کرد؟ د) توصیه حضرت‌عالی برای مصرف بهینه این پول‌ها چیست؟ هـ) آیا می‌توان وجوه جمع‌آوری شده را در مراسم بزرگداشت ائمه اطهار(علیهم‌السلام) صرف کرد؟ و) در پایان از حضرت‌عالی تقاضا می‌کنیم، نصیحت و توصیه‌ای پدران به فرزندان خود بنمایید.

: الف) با آگاهی صاحبان سرمایه و رضایت آنان و انطباق با عقود مشروع، جایز است.

ب) برابر اساسنامه‌ای که با امضای صاحبان سرمایه باشد، جایز است.

ج) با توافق صاحبان سهام جایز است، ولی بعد از گذشت سال، اگر خمس آن اموال قبلاً پرداخت نشد، اول باید خمس آن‌ها داده شود؛ آنگاه اقدام به مصرف شود.

د) تولید و ایجاد شغل صادق؛ نه کسب کاذب.

هـ) صرف اموال در تعظیم شعایر با رضایت صاحبان سهام، بی‌اشکال است.

و) تلاش در تولید کالای سودمند و قناعت در مصرف. از حضرت ختمی‌مرتبت(صلی الله علیه و آله و سلّم) چنین دعایی نقل شده است: «اللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُكَ نَفْسًا مَطْمَئِنَّةً تَوْمَنُ بِلِقَائِكَ وَ تَرْضَى بِقَضَائِكَ وَ تَقْنَعُ بِعَطَائِكَ». امید است با این نیایش، مشمول رحمت خاصّ الهی قرار گیریم.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۲

احکام وکالت

۱. شخصی جهت فروش اتومبیل خود به کسی وکالت با حق توکیل غیر می‌دهد و وکیل نیز وکالت را به استناد حق توکیل، به دیگری تفویض و واگذار می‌کند و در وکالت دوم تصریح می‌نماید «اقدام و امضای وکیل، به منزله اقدام و امضای موکل و موکل موکل نافذ و معتبر و دارای اشراک قانونی است».

حال موکل مبادرت به عزل وکیل اول نموده آیا وکیل دوم نیست معزول است و یا اینکه باید مراتب عزل توسط موکل به وکیل دوم مستقلاً اعلام شود؟

و چنانچه وکیل دوم به استناد وکالت دوم، مبادرت به انجام معامله نماید آیا معامله صحیح است یا خیر؟

جواب ۱: گرچه وکیل اول به اذن موکل اصلی می‌تواند از طرف خود یا از طرف موکل وکیل بگیرد لیکن ظاهر آنچه در وکالت دوم تصریح شد این است که وکیل دوم، وکیل می‌باشد نه وکیل از موکل اصلی وگرنه امضای او فقط به منزله امضای موکل اصلی می‌بود نه به منزله امضای هر دو (موکل اصلی و وکیل).

جواب ۲: چون وکیل دوم، وکیل از وکیل است نه از موکل اصلی در صورتی که عزل وکیل اول به همان وکیل اول ابلاغ شود. وکیل دوم منعزل خواهد شد و نیازی به اعلام مستقل به او نیست.

جواب ۳: اگر وکیل دوم بعد از عزل وکیل اول در صورت جهل به عزل، معامله‌ای را در مورد عین متعلق وکالت انجام دهد، معذور است و صحت عقد فصولی مزبور محتاج به اجازه مالک اصلی می‌باشد.

جوادى آملی ۱۳۷۶/۷/۲۸

احکام مضاربه

۱ - در عقد مضاربه‌ای، عامل متعهد شده است، پول سرمایه گذار را در کارهای تجاری صرف کند و از درآمد به دست آمده، هر ماهه مبلغی را علی الحساب به او بپردازد. همچنین متعهد شده، در پایان مدت تعیین شده، درآمد را بررسی کند و افزون بر مقدار تعیین شده را به سرمایه گذار تحویل دهد. طرفین با هم توافق کردند که زیان احتمالی بر عهده عامل است و ارتباطی به سرمایه گذار نخواهد داشت و اگر عامل در پایان نتوانست حسابها را به طور دقیق بررسی کند با هم مصالحه کنند. نظر حضرت عالی درباره چنین مضاربه‌ای چیست؟

پاسخ: الف) لازم است مبلغ سود، معلوم باشد.

ب) پرداخت مقداری به عنوان علی الحساب، گرچه در کیفیت تسلیم کافی است، ولی اکتفاء به آن، بدون تعیین مقدار سود، کافی نیست.

ج) شرط در ضمن عقد، گرچه تحمیل خسارت باشد، نافذ است.

د) اگر مصالحه‌ی مشروط، غری نباشد، صحیح است.

جوادى آملی ۷۴/۱۰/۲۹

احکام حجاب

۱. آیا عرف مکان یا محل کار در میزان حدود شرعی مقرر برای حجاب موثر می باشد؟ مثلاً زنان عشایری که موهایشان در سن و سال خاصی بافته شده بیرون است یا زنان جنوب ایران که در عرف آنجا جوراب نمی پوشند یا زنانی که در هنگام کار در زمین کشاورزی مقداری از شلوار خود را بالا می زنند یا زنان کارمند که در هنگام کار مقداری از دستشان پیدا می گردد؟

۱- حدّ لازم حجاب برای تمام زنان در هر زمان و زمین یکسان است مگر در مورد ضرورت مانند معالجه.

۲- صرف سهولت به معنای ضرورت نیست.

۳- در موارد ضرورت شغلی هر چند پوشیدن بر زن واجب نیست ولی نگاه نامحرم نیز جایز نیست.

جوادى آملی ۸۶/۱۲/۲۳

۲. آیا رعایت نکردن حجاب مقرر شرعی گناه محسوب می گردد؟ اگر گناه می باشد گناه کبیره است یا صغیره؟

در هر فرضی (کبیره یا صغیره بودن) آیا قابل تعزیر می باشد؟

۱- بی حجابی عمدی به طوری که علناً در معرض نامحرمان قرار گیرد گناه بزرگ است.

۲- اگر با نهی از منکر، بی اعتنائی به حکم شرعی حجاب ادامه یافت حکومت اسلامی می تواند تعزیر نماید.

جوادى آملی ۸۶/۱۲/۲۳

۳. آیا حاکم شرع می تواند زنانی را که در اجتماع یا انتظار عمومی موی سرشان پیداست؛ یا زنانی که لباسی به تن دارند که برجستگی های بدن را نشان می دهد؛ یا زنانی که پوشش نا مناسب دارند؛ یا زنانی که آرایش کرده باشند؛ کیفر نماید؟ اگر پاسخ مثبت است بنا به چه ادله فقهی زنان مورد سوال را حاکم شرع می تواند کیفر نماید

۱- حکومت اسلامی برای افرادی که عمداً احکام شرعی را ترک می کنند حدّ یا تعزیر قرار داده است.

۲- تعلیم احکام، تنبّه دادن غافل، موعظت و ارشاد سپس امر به معروف و نهی از منکر باید رعایت شود.

۳- اجرای حدّ یا تعزیر نباید مزاحم با حکم شرعی مهمّ یا اهمّ باشد.

جوادى آملی ۸۶/۱۲/۲۳

احکام نکاح

۱- در گذشته، پدرم برای محرم شدن با زنی ام، دختر او را برای چندساعت صیغه نمود. اکنون که زنی ام از دنیا رفته، آیا ازدواج بنده با دختردایی ام جایز است؟

پاسخ: الف) دختری که به عقد پدر درآمد؛ گر چه موقت بوده است، بر پسر حرام است.

ب) مردن مادر دختر، تأثیر ندارد.

جوادى آملی. ۷۴/۱/۴

۲- دو پسرعموی من و خواهر بزرگم شیرخوردهی مادر بزرگم هستند. آیا فقط این سه نفر باهم محرمند یا همی فرزندان عمویم با خواهران و برادرانم محرمند؟

پاسخ: الف) دو پسرعمو با خواهر بزرگ شما که همشیرند، محرم می باشند و آن دو با خواهر بزرگ شما عمو و عمه همه فرزندان محسوب میشوند.

ب) سایر پسرعموها با دخترعموها، محرم نیستند و ازدواج آنها با یکدیگر، جایز است.

جوادى آملی ۷۴/۳/۲۴

۳ - آیا سقط جنین پس از سه یا چهار ماه بارداری، جایز است؟

پاسخ: سقط جنین حرام است و دیه دارد.

جوادى آملی ۸۱/۲/۲۲

۴- آیا میتوان درضمن عقد نکاح شرط کرد که تمکین خاص صورت نگیرد؟ آیا این شرط موجب بطلان عقد نمیشود؟

پاسخ: در صورتی که تمکین خاص، از مهمترین آثار و مقتضیهای عقد نکاح نباشد، شرط مزبور صحیح است.

جوادى آملی ۸۱/۳/۲۲

۵- آیا میتوان یکی از اعضای بدن را مهریه قرار داد؟

پاسخ: نمیشود.

جوابی آملی ۸۱/۳/۲۲.

۶- آیا می توان در ضمن عقد نکاح، شرط کرد که حضانت بچه ها، در صورت وقوع طلاق، به مادر واگذار شود؟

پاسخ: شرط مزبور با توافق زوجین، صحیح است.

جوابی آملی ۸۱/۳/۲۲.

۷- آیا می توان در ضمن عقد نکاح، شرط کرد که زن حق طلاق داشته باشد؛ نه مرد؟ آیا این شرط موجب بطلان

عقد نمی شود؟

پاسخ: الف) شرط عدم حق طلاق برای زوج (مرد) یا شرط ثبوت حق طلاق ابتداءً برای زن، صحیح نیست. ب) شرط

وکالت زن، از طرف شوهر برای طلاق، نافذ است.

جوابی آملی ۸۱/۳/۲۲.

۸- آیا می توان کالا را مهریه قرار داد؟

پاسخ: کالا را می توان مهریه قرار داد.

جوابی آملی ۸۱/۳/۲۲.

۹- آیا می توان در ضمن عقد نکاح، شرط کرد که محل سکنا به زن واگذار شود؟

پاسخ: شرط مزبور صحیح است.

جوابی آملی ۸۱/۳/ ۲۲.

۱۰- آیا می توان در ضمن عقد نکاح شرط کرد که مرد زن را طلاق ندهد؟

پاسخ: شرط عدم اعمال حق طلاق، نافذ است.

جوابی آملی ۸۱/۳/۲۲.

۱۱- آیا می توان در ضمن عقد نکاح شرط کرد که زن بچه دار نشود؟

پاسخ: شرط مزبور به معنای عدم انعقاد نطفه - نه اسقاط بعد از انعقاد - صحیح است.

جوابی آملی ۸۱/۳/۲۲.

۱۲. اگر در عقد موقت تعیین مدت زمان فراموش شود اما منظور عقد موقت باشد چاره چیست؟ و عمل نزدیکی هم

صورت نگرفته باشد؟

جواب ۱: در صورت فراموش شدن مدت ظاهراً عقد باطل خواهد بود.

جواب ۲: احتیاط آن است که طلاق جاری شود زیرا اگر به ازدواج دائم تبدیل شده باشد چاره ای جز

طلاق نیست.

جوابی آملی

۱۳. آیا ازدواج مرد مسلمان با زن زرتشتی موحد جایز است؟

آیا تفاوتی بین حکم ازدواج دائم و موقت در این مورد وجود دارد؟

جواب ۱: ازدواج دائم مرد مسلمان با زن زرتشتی جایز نیست.

جواب ۲: ازدواج موقت مرد مسلمان با زن زرتشتی بر خلاف احتیاط است.

جوابی آملی

۱۴. زوجه طی سند عادی؛ مهریه، نفقه و کلیه حقوق خود را به همسرش حلال نموده است.

زوجه مدّعی است این سند و نوشته با تهدید و اجبار از سوی همسر از وی اخذ گردیده و این در حالی است که هیچ شهادی بر این مدّعا وجود ندارد.

اولاً: حلال نمودن، ناظر به ابراء است یا هبه؟

ثانیاً: با وجود اجبار و عدم حضور شاهد، چه وضعیتی بر سند مذکور حاکم است؟

ثالثاً: آیا نفقه آینده و حقوق محقق نشده را می‌توان ابراء یا هبه نمود یا خیر

جواب ۱: حلال نمودن چیزی که در ذمه شوهر است ابراء است و بر گرداندن عینی که از شوهر گرفته است هبه می‌باشد.

جواب ۲: اگر بینه یا قرائن اطمینان‌آور دیگری بر اجبار باشد سند مزبور بی‌اعتبار بوده و مدّعی زن ثابت می‌شود و گرنه شوهر در محکمه سوگند یاد می‌کند و مدّعی زن بی‌اثر خواهد بود.

جواب ۳: حقوق آینده را به لحاظ فرض ثبوت می‌توان ابراء کرد هر چند نمی‌توان مانع تحقق آن با حفظ مقتضی آن شد.

جوادى آملی ۱۳۸۶/۹/۱

۱۵. احتراماً به استحضار می‌رساند اینجانب قربان جعفری برادر حقیر شهید رمضان جعفری به علت شهادت برادرم مدت ۷ سال است که با زن برادرم، همسر شهید رمضان جعفری ازدواج نمودم و سرپرستی فرزند شهید را که برادرزاده‌ام می‌باشد تحت تکفل و سرپرستی دارم.

خواهشمند است در رابطه با حقوق فرزند شهید، برای ما روشن بفرمایید که آیا من می‌توانم از حقوق فرزند شهید استفاده کنم، چون برایم مشکل می‌باشد، با توجه مشکلات زندگی که دارم در رابطه با مسئله شرعی اسلام، آیا می‌توانم حقوق این فرزند را استفاده کند؟

جواب ۱: حقوق فرزند شهید، مخصوص همان فرزند است.

جواب ۲: به مقدار هزینه آن فرزند و مقدار سرپرستی وی را می‌توان از آن حقوق استفاده کرد.

جوادى آملی ۱۳۸۳/۳/۲۴

۱۶. خواهشمند است با توجه به اینکه امروزه در عقد ازدواج مهریه‌های بسیار سنگینی که غالباً هرگز قدرت بر تسلیم آنها نیست و طرفین عقد هم به این مسئله اذعان دارند اما در عین حال آن را قرار می‌دهند و حتی در مهرنامه به صورت عندالمطالبه ذکر می‌نمایند نظر مبارکتان را مرقوم نمایید که آیا اساساً قرار دادن چنین مهریه‌هایی صحیح است یا خیر؟ و بر فرض بطلان تکلیف چیست؟

۱. مهر نصاب معین ندارد که بیش از آن جائز نباشد.

۲. سنگینی مهر که بیش از حدّ معقول باشد سَفْهی است.

۳. در صورت سَفْهی بودن مهر نکاح باطل نمی‌شود.

۴. در صورت سَفْهی بودن مهر مسمّا باید مهرِ مثل پرداخت شود.

جوادى آملی

۱۷. در سنه ۱۳۷۱ مردی با خانمی رسماً و شرعاً ازدواج نموده که در قبال نکاحیه صداقیه معینه عبارتند از: (۱ - یک جلد کلام الله مجید ربانی ۲ - تعداد ۲۰۰ قطعه سکه بهار آزادی رایج ایران به ذمه زوج و مبلغ ۵۰ میلیون ریال وجه نقد رایج ایران به انضمام ۲ تخته فرش ۲ متری نخ فرنگ به ارزش ۴ میلیون ریال به ذمه پدر زوج که عند

المطالبه به زوجه بپردازد) عقد بر این مبنا جاری شده و در صفحه ۱۹ عقد نامه تحت عنوان توضیح این عبارت بین الهالین درج گردیده (توضیح اینکه در مقابل ۵۰ میلیون ریال مورد مهریه دوشیزه که به ذمه پدر زوج می باشد مقدار ۳ دانگ مشاع از ۶ دانگ یک باب خانه پلاک معینه منظور گردد و مورد قبول واقع شد) حالیه زوجه مطالبه منزل از پدر زوج را طبق عبارت درج شده در قسمت توضیحات در عقد نامه را نموده و پدر زوج نیز مدعی مدیونیت نسبت به وجه رایج مندرج در قسمت صداقیه به علت رجوع از تعهد خویش در قسمت توضیحات گشته با توجه به مراتب فوق:

۱- مسئولیت شرعی پدر زوج نسبت به زوجه مبلغ مندرج در عقد نامه است یا منزل؟

۲- برای پدر زوج حق رجوع نسبت به انتقال منزل جایز است یا خیر؟

۳- در صورت استحقاق زوجه به مطالبه وجه از پدر زوج وجه به نرخ تورم روز لحاظ باید گردد یا همان وجه اولیه؟

۱. مهریه بعهده شوهر است نه شخص دیگر.

۲. اگر پدر شوهر مهری که بر عهده شوهر است ضامن شود، باید بپردازد.

۳. چون مبلغ پنجاه میلیون ریال به سه دانگ مشاع از شش دانگ یک باب خانه معین تبدیل شد، آنچه

در عهده ضامن یعنی پدر شوهر مستقر شد همان سه دانگ خانه معین است.

۴. مسئولیت پدر شوهر همان خانه است نه مبلغ مزبور و پدر شوهر بدون رضایت همسر پسر حق عدول ندارد.

۵. آنچه در نامه جداگانه ثبت شد که پدر شوهر چهار دانگ از یک خانه معین را به پسر داد در صورتی که به قصد

تفریغ ذمه خود باشد سه دانگ از آن خانه متعلق به همسر و یک دانگ مال پسر و حق دیگری مطرح نیست.

جوابی آملی ۸۸/۱/۲۹

۱۸. ضمن عرض ارادت و مسئلت سعادت و سلامت برای آن جناب معروض می دارد حضرتعالی در یک سخنرانی

فرمودید اگر کسی دو یا سه زوجه اختیار کند و در بین آنان عدالت را رعایت کند از نظر فقهی از عدالت خارج نشده

وفقیه انرا عادل می داند ولی این شخص از دیدگاه فیلسوف و حکیم عادل نیست. اکنون این سوال مطرح است با

توجه به مطلب ذکر شده عدالت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه دین علیهم السلام از نظر حکیم و فیلسوف

چگونه ارزیابی می شود؟

پاسخ:

بسم الله الرحمن الرحيم

۱. انسان کامل معصوم عدل ممتثل است و همه شئون علمی و عملی وی تعدیل شده و از گزند افراط و آسیب تفریط

مصون است.

۲. تعدد همسر درباره معصوم (علیهم السلام) برای حکمت است نه ارضای غریزه. عدل کامل مقتضی رعایت مصالح

فردی و جمعی است.

«لا یقاس بآل محمد احد.»

جوابی آملی، ۸۸/۸/۶

احکام ضمانت

۱. آیا شرکت پست که با اخذ کارمزد و دادن رسید عهده‌دار و متعهد رساندن محموله‌ای جهت تحویل در شرکت پست شهر مقصد شده است در صورت فقدان و حیف و میل محموله متعهدله، به دلیل قصور و سهل‌انگاری کارکنان شرکت پست (شهر مقصد) در قبال جبران ضرر و زیان متعهدله ضامن است یا خیر؟
۱: شرکت پست در صورت تقصیر و سهل‌انگاری عمدی ضامن است.

۲: شرکت مزبور در صورت عدم تقصیر با پدید آمدن حوادث غیر مترقبه ضامن نیست.

جوابی آملی ۸۷/۱۱/۱۰

احکام حدود

۱. در اجرای مجازات شلاق حدی با عنایت به آیه ۲ سوره مبارکه نور: «... و لیشهد عذابهما طائفة من المومنین»

۱- منظور «طائفة» چیست؟ (آیا اجزاء مجازات مذکور در حضور چند نفر آنهم در محیط بسته کفایت می کند یا اینکه الزاما بایستی در اماکن عمومی و ملاء عام انجام گیرد؟)

۲- «من المومنین» چه کسانی هستند؟ (افراد با ایمان به معنای خاص یا افرادی که مسلمانان هستند؟)

۳- آیا رعایت قیود فوق الذکر شرعا واجب است؟ یا اینکه جنبه ارشادی و استنباهی دارد؟

۱- حضور بعضی از مسلمانان کافی است، هر چند در مکان عام نباشد.

۲- مقصود از مومنان مقابل کافران است پس حضور برخی از مسلمانان کافی است.

۳- ظاهر امر در آیه مزبور لزوم حضور است، احتیاط آن است که در صورت امکان حضور ترک نشود.

جوابی آملی

سوال ۲: الف) مجازات قتل ولد الزنا (در ۲. سه فرض: سقط جنین، ولد الزنای صغیر و ولد الزنای بالغ) چیست؟

ب) چنانچه دیه تعلق بگیرد میزان دیه آن چقدر است؟ (در هر سه حالت فوق)

ج) ولی دم وی چه کسی است؟ (در سه حالت فوق الذکر)

د) چنانچه قاتل، پدر طبیعی مقتول (ولد الزنای) باشد نوع مجازات وی چه می باشد؟ به عبارت دیگر، فرزند ناشی از زنا توسط زانی به قتل رسیده باشد.

۱- اسقاط جنین پدید آمده از زنا اگر محکوم به اسلام باشد موجب دیه است.

۲- دیه جنین حاصل از زنا به مقدار دیه جنین پدید آمده از نکاح مشروع است ولی احتیاط مصالحه با حاکم شرع است که ولی جنین نامشروع است.

۳- قتل کسی که از زنا متولد شده باشد و محکوم به اسلام باشد موجب قصاص است مگر آنکه ولی او یعنی حاکم شرع تبدیل به دیه را مصلحت بداند.

۴- اگر قاتل فرزند نامشروع خواه بالغ و خواه نابالغ، پدر طبیعی او باشد، قصاص نمی شود، بلکه دیه می پردازد.

جوابی آملی ۸۱/۱۰/۲۶

۳- جهت تنصیف دیه زنان ، چه دیه ای باید به ثلث دیه کامل برسد: دیه هر جرح به تنهایی؛ دیه کل جراحات وارده بر هر عضو؛ دیه کل جراحات وارده بر بدن؟

۲- فلسفه یا حکمت تنصیف دیه زنان چه می باشد؟

۱- دیه به معنای ارزش انسان نیست تا تساوی آن در قتل بزرگترین شخصیت علمی عصر و ساده ترین فرد جامعه موجب وهن آن شهره دوران شود یا تفاوت آن در مرگ زن و مرد سوال برانگیز گردد.

۲- همانطوری که در جریان تفاوت سهام ارث خدای سبحان به قصد آگاهی بشر اشارت فرمود: «لاتدرون ایهم اقرب لکم نفعاً» در اختلاف مقادیر دیه نیز میتوان حدس زد تا بعداً معلوم شود.

جوادى آملی، ۸۱/۱۰/۲۶

۴. احتراماً خواهشمندم نظر شریف خود را در رابطه با «جواز و عدم جواز سقط جنین در قبل و بعد از چهار ماهگی در صورتی که تشخیص طبی قطعی (و یا احتمالی بیش از ۸۵٪) این باشد که جنین غیر طبیعی بوده و با مشکلات متعدد جسمی و عقلی (نظیر مونگول بودن و یا شدیدتر از آن) متولد خواهد شد و یا قبل از تولد از بین خواهد رفت» اعلام فرمایید. همچنین اگر مادر با تجویز پزشک معالج و رضایت شوهر با خوردن دارو موجبات سقط جنین را فراهم کرده باشد تکلیف در رابطه با دیه و یا کفاره چه می باشد؟

۱. اسقاط جنین جایز نیست هر چند قبل از چهار ماه باشد.

۲. اسقاط جنین جایز نیست هر چند غیر طبیعی و دارای مشکلاتی یاد شده باشد.

۳. مادر در صورت رضایت و اختیار مانند پدر مسئول و باید دیه پرداخت کند.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۹/۲۰

۵. اگر مردی، همسر نابالغ خود را در حال زنا ببیند و وی را به قتل برساند و در دادگاه زنای همسر خود را ثابت کند، آیا دیه و قصاص از او ساقط است یا به سبب آنکه زانیه شرعاً - به سبب عدم بلوغ مکلف نبوده و لذا - مهدورالدم نبوده، شوهر به سبب قتل او محکوم به قصاص می شود؟

اگر مردی، نابالغی را ببیند که با همسرش زنا می کند و در آن حال زانی را بکشد و در دادگاه زنای او را ثابت کند، آیا دیه و قصاص از او ساقط است یا به سبب آنکه زانی شرعاً - به سبب عدم بلوغ مکلف نبوده است و لذا - مهدورالدم نبوده، شوهر محکوم به قصاص می شود؟

۱. فرد نابالغ به سبب زنای مزبور مهدورالدم نمی شود لذا قتل او جایز نیست.

۲. اگر قاتل نسبت به حکم شرعی آن آگاه نباشد و به توهم جواز قتل گشته باشد قصاص نمی شود و با توافق اولیای دم دیه پرداخت کند.

۳. اگر قاتل نسبت به حکم شرعی آن که حرمت قتل است آگاه بود قصاص می شود مگر با توافق اولیای دم.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۹/۲۰

۶. احتراماً در پرونده ای حقوقی در قتل شبه عمد قاتل فوت کرده اولیاء دم به طرفیت ورثه (اولیاء دم) قاتل دعوی طرح کردند و ورثه قاتل محکوم به پرداخت دیه از ماترک قاتل شدند لکن قاتل مالی ندارد با تحقیق و بررسی مشخص شد ورثه قاتل هم مال ندارند آیا می شود دیه مقتول را از بیت المال پرداخت نمود؟ همچنین در صورتی که ورثه قاتل مال داشته باشند تکلیف به پرداخت دیه از مال خود دارند یا در هر صورت وقتی که قاتل مالی نداشت دیه بر بیت المال است؟

۱. دیه شبه عمد بر قاتل است و در صورت عدم تمکن از ادای دین می‌توان مقداری از زکات را از سهم غاریین به آن اختصاص داد.
۲. در صورت عجز از تأدیه دیه حکومت اسلامی باید آن را از بیت‌المال بپردازد.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۱۱/۱۰

۷. احتراماً مستدعی است نظر مبارک را در مورد فرع فقهی زیر مرقوم فرمایید. مزید توفیقات حضرت‌عالی در تبلیغ معارف دین را از خداوند مسئلت می‌نمایم.
- اگر مقتول به قتل عمد، زن باشد و تنها وارث وی پدر و مادر باشند و پدر از قصاص درگذشته باشد یا مادر می‌تواند مطالبه قصاص نماید
۱. مادر حق قصاص دارد.
۲. سهم پدر از دیه تصالحی، باید از طرف مادر پرداخت شود.
۳. اگر پدر سهم خود را بخشید، مادر باید سهم پدر را به وارث یا وارثان قاتل بپردازد

جوادى آملی ۱۳۸۸/۰۱/۲۸

احکام تشریح و پیوند

- ۱ - اگر تنها راه شناسایی هویت جسد مجهول‌الهویه، قطع انگشتان هر دو دست و بازسازی آثار انگشت وی در آزمایشگاه جنایی باشد، آیا دادگاه اجازه دستور به قطع انگشتان جسد را دارد؟ با توجه به این که شناسایی هویت جسد برای رفع نگرانی و تردید خانواده‌ها لازم است، آیا وجود و عدم وجود مدّعی برای جسد یا اجازه و عدم اجازه بستگان متوفی، تأثیری در حکم دارد؟
- پاسخ: الف) قطع انگشت میت مؤمن، حرام است.
- ب) در صورت ضرورت احراز هویت و انحصار راه شناسایی، جایز است.
- ج) قطع مزبور با نظارت ولی میت، اولی است.

جوادى آملی ۸۱/۷/۱۸

احکام دفاع - جهاد

۱. با توجه به اینکه بنده از اهالی کشمیر می‌باشم و با هندوستان در حال جنگ می‌باشیم و از تسلط هندوستان بر کشمیر راضی نمی‌باشیم، آیا می‌توان دولت هند را به عنوان کافر حربی دانست؟
- هو‌العلیم . اختلاف مرزی و مانند آن غیر از اختلاف در دین است. دولت هند با اسلام و با مسلمانان از آن جهت که مسلمان‌اند نمی‌جنگد، چون مسلمانان زیادی در هند زندگی می‌کنند.

احکام ارث

۱. پدرم دو همسر داشته از همسر اول دو پسر و سه دختر دارد و از همسر دوم چهار فرزند پسر و یک فرزند دختر دارد حال اگر ارث و میراث و ملکی دارد چطور باید تقسیم گردد؟ در ضمن همسر اول فوت نموده بعد با همسر دوم ازدواج نموده که در حیات می باشد حق و حقوق همسران چطور خواهد بود. و آیا ارث و میراثی به آنها تعلق خواهد گرفت یا نه؟ لطف نمایید راهنمایی های لازم را مبذول فرمایید.

سؤال ۲: زمینه های مسکونی پدرم داشته که حدوداً پنج الی شش هزار متر مربع می باشد که برادر دوم که از زن اول می باشد نصف برده و نصف دیگر را که برای ما چهار فرزند دیگر که از زن دوم هستیم می باشد. حال آن برادر مدعی است که باید از آن نصف هم به من بدهید که عموها و شورای محل آمدند و به ایشان گفتند که حق شما کمتر از این است که برداشتید و الآن مدتی است که ما با هم اختلاف داریم و ایشان به نصف که برده راضی نیست پدرم هم مدرکی دال بر اینکه شما نصف ببرید به ایشان نداده اند حال از حضرت عالی تقاضا می کنم که تکلیف ما را مشخص نمایید.

جواب ۱: زن اول چون پیش از شوهر مرده است ارث نمی برد.

جواب ۲: زن دوم یک هشتم از تمام اموال منقول و نیز یک هشتم از قیمت ساختمان، درخت و محصول کشاورزی ارث می برد و از زمین خواه زمین مزرعه و باغ و خواه زمین خانه و مغازه و نیز از قیمت آن ارث نمی برد.

جواب ۳: پسر از زن اول و دوم دو برابر دختر از زن اول و دوم ارث می برد.

جواب ۴: هیچ پسری حق ندارد بیش از سهم خود مالک شود.

جواب ۵: در صورتی که پسر در زمان حیات زمین را آباد کرده باشد یا پدر در زمان حیات چیزی از زمین یا غیر آن را به وی بخشیده باشد در صورت اثبات چنین ادعایی آن مقدار زائد را می تواند مالک شود.

جواب ۶: تمام جریان ارث بعد از ادای دین و عمل به وصیت پدر است در صورتی که دین یا وصیت کرده باشد.

جوادی آملی ۱۳۸۶/۸/۲۸

۲. همان گونه که در آیه ده سوره مبارکه نساء آمده است چرا اولاً پسر دو برابر دختر ارث می برد؟

سؤال ۲: دیگر آنکه در آیه ۳۳ سوره نساء آمده است (الرجال قوامون علی النساء) سؤال این است چرا باید مرد سرپرست زن باشد؟

و به بیان دیگر چرا بین پسر و دختر تفاوت وجود دارد؟

مطالب مربوط به ارث زن و نیز جریان قوام بودن مرد در کتاب زن در آئینه جمال و جلال و همچنین در تفسیر تسنیم ذیل آیه ۳۴ سوره نساء ارائه شد. لطفاً مراجعه فرمائید.

جوادی آملی، ۱۳۸۶/۸/۲۸

احکام وصیت

۱. مردی در وصیت نامه خود زنی را به عنوان همسر دوم خود معرفی کرده و در مورد منزلی که همسر دومش

در آن سکونت دارد چنین نوشته: «یک طبقه از سه طبقه منزلی که خانم... همسر سکونت می‌نماید تا زمانی که در قید حیات باشند اختیار آن خانه در دست مشارالیه‌ها می‌باشد و بایستی یک طبقه آن را خود بنشینند و طبقات دیگر را اجاره دهد و امرار معاش نماید تا زمانی که ایشان زنده هستند کسی حق ندارد ایشان را از آن خانه بیرون کند یا اینکه خانه را بفروشد، خلاصه تا ایشان زنده هستند اختیار خانه مذکور در دست وی می‌باشد و بعد از فوت ایشان ورثه حق تصرف خواهند داشت بدانند راضی نخواهم شد اگر کسی تعرض به ایشان نماید و مزاحم گردد» اکنون وظیفه ورثه نسبت به وصیت میّت چیست؟ لازم است مطابق وصیت وی عمل شود.

جوادی آملی ۱۳۸۴/۹/۱۵

احکام وقف

۱. زمینهای زراعتی روستاها تا حدود چهل سال قبل به علت قلت نیروی انسانی و مشکلات کشت با وسایل سنتی و اولیه کشت و زرع به این صورت انجام می‌شد که نصف زمین زراعتی یک روستا در یک سال و نصف دیگر زمین مزروعی همان روستا در سال دیگر کشت می‌شد با توجه به مورد فوق کشاورز می‌بایست در جایی ساکن باشد تا موفق به کشت گردد و از طرف دیگر بیش از نصف زمینهای زراعتی روستایی با دست توانای مردم آباد شده است. سؤال ۲: اهالی روستای ... هر ساله در روز عاشورا مهماندار مهمانان حضرت امام حسین (علیه السلام) هستند یعنی در روز عاشورا چندین روستای مجاوز جهت عزاداری سرور شهیدان از قدیم الایام به این روستا می‌آیند نهار را مهمان اهالی این روستا می‌باشند.

با توجه به موارد فوق آیا اجاره زمین مسکونی و زراعی شامل حال مردم این روستا می‌شود یا خیر؟

جواب ۱: زمین‌هایی که در تاریخ وقف موات بود، بعداً آباد شد اعم از مسکونی و زراعی وقف نیست.

جواب ۲: زمین‌هایی که در تاریخ وقف آباد بود و ملک واقف بود مقداری را که واقف وقف کرده است همان مقدور وقف می‌باشد و درآمد آن به همان مصرف معین در وقفنامه صرف می‌شود.

جواب ۳: اگر هزینه مهمانداري عاشورا در زمان وقف جزء مخارج عزاداری بود هم‌اکنون برابر وقفنامه به حساب وقف عمل شود.

جوادی آملی، محرم ۱۴۱۹

۲. سؤال: اهالی روستایی در حال احداث حسینیه می‌باشند که در مقابل آن یک ابوالفضلی سقاخانه کهن و با سابقه وجود دارد به دلیل عدم وسعت حیاط حسینیه قصد تخریب آن را دارند و در عوض طبقه فوقانی حسینیه به نام ابوالفضلی احداث شود نظر حضرت عالی در این مورد چیست؟

جواب: بسم الله الرحمن الرحيم

۱ _ اگر زمین وقف سقاخانه است تغییر آن بدون ضرورت جایز نیست.

۲ _ اگر سقاخانه در حریم حسینیه ساخته شده تغییر آن جائز است.

جوادی آملی ۱۳۸۱/۱/۲۰

۳.سؤال: فردی خیر بدون وقف نامه مکتوب زمینی را صرفاً جهت استفاده حمام در اختیار اهالی گذاشت و در آن زمین یک حمام بنا شد که تمامی اهالی و غیره از آن استفاده می‌کردند، هم اکنون حمام جدیدی در کنارش بنا شده است و حمام قدیمی به عنوان انباری و استراحتگاه حمامی مورد استفاده قرار می‌گیرد. آیا می‌شود در این حمام تغییر کاربری ایجاد نمود و آن را به فروشگاه، کتابخانه، زینبیه و ... تبدیل نمود، یا حمام نمره جدیدی در این مکان احداث نمود؟

جواب: ۱ _ با احراز وقف و قبض و قبول فعلی نیازی به وقف نامه مکتوب نیست.

۲ _ مادامی که انتفاع از حمام وقفی ممکن باشد تغییر کاربری جائز نیست.

۳ _ در صورت ضرورت بطوری که به هیچ [وجه] نتوان از زمین و بنای وقفی استفاده حمام نمود تغییر آن به چیزی که به هدف واقف نزدیک باشد جائز است.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۳/۲۴

۴. ۱ _ آیا می‌شود موکتهای مسجد که مازاد بر احتیاج است را فروخت یا می‌توان برای مجالس عروسی و غیره اجاره داد، اگر زبانی وارد شود جایز است در این صورت اجاره داده شود یا خیر؟

۲ _ آیا فروختن ظروف مسجد و اثاثیه دیگر آن به دلیل فرسودگی که بخواهند آن را تبدیل به لوازم جدیدتر نمود جایز است یا خیر؟

۳ _ آیا اجاره دادن اموال مسجد که هم وقف خاص و هم وقف عام دارد جایز است یا خیر؟ ضمن اینکه مقداری از وقوف عام و خاص با هم مخلوط شده و تشخیص و تفکیک آن مشکل است در این صورت آیا می‌شود اجاره داد یا خیر؟

۴ _ آیا تهیه و خرید برای اموال مسجد بایستی به نیت وقف عام باشد یا خاص که در صورت اجاره دادن مشکل شرعی نداشته باشد.

جواب: بسم الله الرحمن الرحيم

۱ _ اثاث مسجد از قبیل فرش، ظرف و لوازم دیگر را در صورت وقف خاص و زائد بر احتیاج می‌توان فروخت یا اجاره داد و درآمد حاصل را در همان مسجد صرف کرد و در صورت وقف عام به مساجد دیگر منتقل نمود.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۶

۲ _ زیان‌های عادی از درآمد کم می‌شود و زیان‌های عمدی و غیر عادی به عهده کسی است که ضرر وارد کرده است.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۳ _ اجاره دادن اموال مسجد در صورت وقف خاص و زائد بر احتیاج جائز است. در صورت مشتبه شدن وقف خاص و عام احوط ترک فروش یا اجاره است.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۴/۱۶

۵.سؤال ۱: روستایی فاقد مسجد است. چند سال قبل فرد خیری زمینی به مساحت ۶۰۰ متر وقف مسجد کرد و بعد از وقف فوت نمود، زمین وقفی دقیقاً کنار یک خانه‌ای به فاصله ۲/۵ متری قرار دارد و اگر مسجد ساخته شود مزاحم همسایه می‌گردد، از طرف دیگر روبروی حسینیه روستا، چند متری باغ و زمین به مساحت ۳۵۰۰ متر

می‌باشد. بعلت فاصله داشتن زمین مسجد و حسینه اهالی روستا قصد کردند که زمین وقفی را فروخته و در روبروی حسینه باغی را به اندازه ۶۰۰ متر خریداری نمایند و وقف مسجد کنند آیا چنین عملی یعنی عوض کردن زمین وقفی با زمین مکان دیگر البته به به اسم واقف انحام شود - امکان‌پذیر است؟ و در ضمن در باغ می‌توانیم، مسجد، قبرستان، مخابرات، خانهٔ بهداشت و اماکن عمومی ساخته شود.

جواب: به وقف باید عمل شود فقط در صورتی تعویض و تبدیل آن جایز است که نگهداری وضع موجود زیانبار باشد یا تبدیل آن به مصلحت وقف باشد، لیکن مصرف آن محفوظ است و هرگونه تصرف مصلحت‌آمیز آن باید با نظر متولی شرعی و امین انجام شود، در صورت نداشتن متولی شرعی به حاکم شرع مراجعه شود. لذا در این مسأله به نماینده رهبری در استان مراجعه شود.

جواد آملی

۶. ۱ - زمینی جهت حسینه خریداری شده است از زمان خریداری زمین یک مرتبه آش گندم در آن زمین طبخ شده و پرچم برافراشته گردیده است حال به خاطر کم عرض بودن کوچه جمعی از هیئت امناء خواستار آن شده‌اند تا خانه‌ای که روبروی مسجد حضرت جواد الائمه (علیه‌السلام) است را جهت حسینه خریداری نمایند. استدعا می‌شود نظر مبارک را در مورد فروش زمین و خرید خانه جهت حسینه را اعلام فرمائید.

جواب: بسم الله الرحمن الرحيم

۱ - زمین مزبور به صورت وقف درآمد.

۲ - اگر ضرورتی باشد تبدیل آن به احسن، جائز است.

جواد آملی ۱۳۸۱/۱۱/۹

۷. سؤال: واقفی قطعه زمینی را وقف مدرسه کرده، وقف نامه را نوشته و امضاء نیز کرده است، اما اکنون پشیمان شده است و می‌گوید: من زمین دیگری را واگذار می‌کنم، حال آنکه زمین مورد نظر وی از نظر ارزش از زمین اول کمتر است، آیا این انتقال جایز است؟

جواب: اگر سیغه وقف جاری شد و زمین وقف شده، قبض شد، تغییر آن جائز نیست.

جواد آملی ۱۳۸۲/۱/۲۰

۸. سؤال: فردی زمینی را خریداری و به قبرستان ملحق نموده است، در مبیعه نامه آن تصریح شده است خریدار تصمیم به وقف آن جهت دفن عموم مسلمانان دارد، ولی وقف نامه‌ای موجود نمی‌باشد، امروز چون به توسعه حسینه کنار قبرستان نیاز است، تصمیم داریم در آن زمین خریداری شده و الحاقی که هیچ جنازه‌ای در آن دفن نشده است، حسینه‌ای بنا کنیم، آیا این کار جایز است؟ آیا می‌شود از فضای بالای زمین مذکور جهت ساخت حسینه استفاده کرد و سطح زمین را برای دفن اموات استفاده نمود؟

جواب: ۱ - در سطح زمین مزبور قبور مناسب حفر و آماده بهره برداری شود.

۲ - حق الارض به عنوان اجاره به قبرستان تأدیه گردد.

۳ - چون وقف معاطاتی در صورت قبض، صحیح است لذا جریان وقف زمین یاد شده تحریر شود.

جواد آملی ۱۳۸۲/۲/۹

۹. سؤال: آیا تخریب مسجد جامع قدیمی جائز است یا خیر؟ با توجه به این‌که ساختمان قدیمی مسجد به علت کثرت جمعیت و دامنهٔ فعالیت‌های اسلامی و دینی ظرفیت و گنجایش جمعیت و برنامه را ندارد.

جواب: بسم الله الرحمن الرحيم

۱ _ توسعه مسجد به طوری که موجب تخریب نباشد، بدون اشکال است.

۲ _ توسعه مسجد به طوری که موجب تخریب شود، در صورت ضرورت، جایز است.

تذکر: تخریب بنای کهن، موجب محو میراث فرهنگی نشود.

جوادى آملی ۱۳۸۱/۱۲/۲۰

۱۰. شخصی قطعه زمینی واقع در روستایی جهت احداث درمانگاه به صورت عادی و مکتوب و ثبت در وصیتنامه وقف نموده حال از حضرتعالی استدعا می شود نظر مبارک شرعی خود را در مورد وقف بودن زمین مذکور علیرغم اینکه به صورت رسمی نبوده اعلام فرمایید.

جواب ۱: اگر واقف زمین وقفی را به قبض متولی داد هر چند متولی خودش باشد وقف مزبور صحیح است و باید طبق آن عمل شود.

جواب ۲: در صورت شهادت مطلعان معتبر، وقف بودن ثابت می شود هر چند در دفتر رسمی ثبت نشده باشد.

جوادى آملی ۱۳۸۴/۸/۲۶

۱۱. در صورتی که جاده و خیابان احتیاج به عقب نشینی داشته باشد و احتیاج به تخریب دیوار حسینی و قبور داشته باشد آیا تخریب دیوار حیاط حسینی و تخریب قبر میت که دو تن سید می باشند که از ۳۰ سال گذشته و چند نفر دیگر کمتر از ۳۰ سال می باشد و تخریب قبر میت کلی نیست بلکه نصف خاک از روی قبر گرفته میشود و دوباره شنریزی و آسفالت می شود اشکال دارد یا نه، برای ما روشن فرمایید.

جواب ۱: تخریب حسینی که وقف نیست با رضایت صاحب آن جایز است.

جواب ۲: تخریب مقداری از ظاهر قبر و ترمیم آن که نه نبش قبر است و نه هتک مؤمن جایز است.

جوادى آملی ۱۳۷۴/۵/۳۰

۱۲. بیش از ۴۵ سال پیش شخصی، در زمینی به مساحت صد متر یا اندکی بیشتر به دست خود حمامی ساخته است. مرحوم (واقف) در سال ۱۳۵۵ ش دارفانی را وداع گفته و تا سال ۱۳۸۴، حمام تحت نظارت فرزند ارشد واقف اداره می شد و عواید اندک آن خرج تعمیرات و کمک به ایتم و فقرا می گردید نزدیک به ۳ سال است که در حمام بسته شده و اهالی نیز به خاطر احداث حمامهای خصوصی نیازی به حمام عمومی ندارد لازم به ذکر است که این موقوفه هیچ شناسنامه ای در اداره اوقاف شهرستان مان نداشته و ندارد و وقف آن شفاهی و داخل محل بوده است.

سؤال: آیا بنده می توانم این زمین را خریداری کرده و ثمن را به صورت نقد به فرزند ارشد واقف واگذار کنم تا مشارالیه - با کسب تکلیف از شما - آن را صرف تعمیر مسجد نوساخته محل یا احداث حسینی محل که از نظر فضای ساختمانی فعلی کوچک است و یا در راه دیگر در آبادانی و عمران محل نماید؟

جواب ۱: وقف بودن زمین حمام طبق شهرت بین مؤمنان محل ثابت است.

جواب ۲: اگر حمام مزبور هیچ گونه مورد بهره برداری نیست، زمین آن را می توان به مرکز درمانی اختصاص داد.

جواب ۳: اگر زمین حمام مزبور مورد استفاده بهداشت و درمان نیست می توان با حفظ وقف بودن آن در حریم حسینی یا مسجد قرار گیرد.

جواب ۴: اگر جزء مسجد قرار گرفت حکم مسجد ندارد.

جواب ۵: خرید زمین حمام در صورت تبدیل به زمین دیگر با رعایت مصلحت وقف جایز است.

جوادی آملی دی ۱۳۸۶

۱۳. در منطقه ما قبرستان مخروبه‌ای وجود دارد که فعلاً در آن هیچ مرده‌ای دفن نمی‌شود و سندی و مدرکی راجع به اینکه این قبرستان وقف است یا ملک شخصی و یا مراتع است در دسترس نیست، ولی نظر اهالی قاطبه این است که این قبرستان از زمینهای مراتع عمومی می‌باشد، دولت وقت در وسط این قبرستان سه باب مدرسه احداث کرده است و بنابراین قبرستان عملاً به دو بخش تقسیم شده است و همچنین در نظر دارد که بقیه قبرستان ساختمان‌های آموزشی دیگر و فضای سبز احداث کند و محله ما از لحاظ مسجد در مضیقه می‌باشد و چند مسجد کوچک دارد که آنها هم در طرح خیابان‌کشی و غیره دولت قرار دارند ولی در محل زمین مناسبی به جز این قبرستان که در وسط محله قرار دارد، در دسترسی اهالی وجود ندارد و اهالی می‌خواهند در این قبرستان مسجد بنا کنند، در قسمتی که برای این کار در نظر گرفته شده است در حدود صد سال است که هیچ مرده‌ای دفن نشده و آثار و علائمی از قبور احتمالی وجود ندارد و جوانان در آن قسمت فوتبال بازی می‌کنند و برخی از اهالی در آن آشغال می‌ریزند آیا در این قسمت قبرستان شرعاً می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ لطفاً در این باره حکم خدا را مرقوم و بیان فرمایید.

جواب ۱: قسمتی که در آن قبور مسلمین است نمی‌شود مسجد ساخت.

جواب ۲: قسمتی که در آن آثار قبر وجود ندارد و جدای از قبرستان محسوب می‌شود ساختن مسجد در آن جایز است.

جوادی آملی، ۱۳۷۴/۱۲/۸

۱۴. در قسمتی که برای احداث مسجد در نظر گرفته شده است و شرایط آن در سؤال اول مطرح و بیان گردیده است در هنگام کندن پی ساختمان مسجد به قبر مؤمن و استخوان او برخورد کردیم و رسیدیم به جای باریکی تکلیف ما چیست و چه باید بکنیم لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید؟

جواب ۱: آنچه از بدن مؤمن در هنگام کندن زمین، ظاهر شد باید دفن شود.

جواب ۲: اگر نشانه قبرستان بودن زمین، معلوم شد نمی‌توان در آن مسجد ساخت.

جواب ۳: اگر زمینی قبرستان متروک باشد به طوری که در آن مرده دفن نمی‌شود ساختن نمازخانه جایز است.

۱۵. اثر احداث سه باب مدرسه قبرستان مذکور به دو بخش تقسیم شده است، در قسمتی از این قبرستان آثار و علائمی قبور پیدا و نمایان است ولی مرده‌ای در آن دفن نمی‌شود این قسمت نیز قرار است توسط دولت به پارک یا فضای آموزشی تبدیل و تغییر شود و همچنین در آن آشغال می‌ریزند و بچه‌ها توپ‌بازی می‌کنند آیا شرعاً در این قسمت می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ آیا در این قسمت برای ایجاد ساختمان مسجد می‌توان نبش قبر کرد یا نه؟ در صورت منفی بودن جواب سؤال اخیر تکلیف ما چیست و چه باید کرد لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید.

جواب ۱: نبش قبر جایز نیست.

جواب ۲: اگر هنگام کندن زمین بدون آگاهی قبلی به قبر مسلمانان برخورد شد مانعی ندارد.

جوادی آملی، ۱۳۷۴/۱۲/۸

۱۶. حسینیّه ... دارای مکانی به عنوان آشپزخانه بوده است که مالک اصلی آن بدون خواندن صیغه وقف مکان فوق را جهت بهره‌برداری در راستای تعزیت و سوگواری سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) و کلیه مراسم مذهبی اهدا نموده بود.

با گذشت زمان مکان فوق‌الذکر به دلیل دوری از حسینیۀ متروک و بلااستفاده واقع گردید؛ حال با توجه به مطالب مرقوم به نظر حضرتعالی آیا ممکن است این مکان را اجاره داد و از حق‌الاجاره آن در مصارف حسینیۀ استفاده نمود؟

جواب ۱: اگر مکان مرقوم را به قصد وقف اهدا نمود و قبض شد و مورد بهره‌برداری قرار گرفت وقف محقق می‌شود.
جواب ۲: مکان وقفی یادشده را می‌توان اجاره داد و مال‌الاجاره را در مصارف حسینیۀ مخصوصاً آشپزخانه آن هزینه کرد.
جواب ۳: لازم است برای حفظ عنوان وقف مزبور سعی بلیغ مبذول گردد.

جوادى آملی مرداد ۱۳۸۳

۱۷. در منطقه ما قبرستان مخروبه‌ای وجود دارد که فعلاً در آن هیچ مرده‌ای دفن نمی‌شود و سندی و مدرکی راجع به اینکه این قبرستان وقف است یا ملک شخصی و یا مراتع است در دسترس نیست، ولی نظر اهالی قاطبه این است که این قبرستان از زمینهای مراتع عمومی می‌باشد، دولت وقت در وسط این قبرستان سه باب مدرسه احداث کرده است و بنابراین قبرستان عملاً به دو بخش تقسیم شده است و همچنین در نظر دارد که بقیه قبرستان ساختمان‌های آموزشی دیگر و فضای سبز احداث کند و محله ما از لحاظ مسجد در مضیقه می‌باشد و چند مسجد کوچک دارد که آنها هم در طرح خیابان‌کشی و غیره دولت قرار دارند ولی در محل زمین مناسبی به جز این قبرستان که در وسط محله قرار دارد، در دسترسی اهالی وجود ندارد و اهالی می‌خواهند در این قبرستان مسجد بنا کنند، در قسمتی که برای این کار در نظر گرفته شده است در حدود صد سال است که هیچ مرده‌ای دفن نشده و آثار و علائمی از قبور احتمالی وجود ندارد و جوانان در آن قسمت فوتبال بازی می‌کنند و برخی از اهالی در آن آشغال می‌ریزند آیا در این قسمت قبرستان شرعاً می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ لطفاً در این باره حکم خدا را مرقوم و بیان فرمایید.

جواب ۱: قسمتی که در آن قبور مسلمین است نمی‌شود مسجد ساخت.
جواب ۲: قسمتی که در آن آثار قبر وجود ندارد و جدای از قبرستان محسوب می‌شود ساختن مسجد در آن جایز است.

جوادى آملی، ۱۳۷۴/۱۲/۸

۱۸. در قسمتی که برای احداث مسجد در نظر گرفته شده است و شرایط آن در سؤال اول مطرح و بیان گردیده است در هنگام کندن پی ساختمان مسجد به قبر مؤمن و استخوان او برخورد کردیم و رسیدیم به جای باریکی تکلیف ما چیست و چه باید بکنیم لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید؟

جواب ۱: آنچه از بدن مؤمن در هنگام کندن زمین، ظاهر شد باید دفن شود.
جواب ۲: اگر نشانه قبرستان بودن زمین، معلوم شد نمی‌توان در آن مسجد ساخت.

جواب ۳: اگر زمینی قبرستان متروک باشد به طوری که در آن مرده دفن نمی‌شود ساختن نمازخانه جایز است.
۱۹. همچنان که در سؤال اول گفته شد در اثر احداث سه باب مدرسه قبرستان مذکور به دو بخش تقسیم شده است، در قسمتی از این قبرستان آثار و علائمی قبور پیدا و نمایان است ولی مرده‌ای در آن دفن نمی‌شود این قسمت نیز قرار است توسط دولت به پارک یا فضای آموزشی تبدیل و تغییر شود و همچنین در آن آشغال می‌ریزند و بچه‌ها توپ‌بازی می‌کنند آیا شرعاً در این قسمت می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ آیا در این قسمت برای ایجاد ساختمان

مسجد می‌توان نبش قبر کرد یا نه؟ در صورت منفی بودن جواب سؤال اخیر تکلیف ما چیست و چه باید کرد لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید.

جواب ۱: نبش قبر جایز نیست.

جواب ۲: اگر هنگام کندن زمین بدون آگاهی قبلی به قبر مسلمانان برخورد شد مانعی ندارد.

جواد آملی ۱۳۷۴/۱۲/۸

۲۰. حسینیّه ... دارای مکانی به عنوان آشپزخانه بوده است که مالک اصلی آن بدون خواندن صیغه وقف مکان فوق را جهت بهره‌برداری در راستای تعزیت و سوگواری سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) و کلیه مراسم مذهبی اهدا نموده بود.

با گذشت زمان مکان فوق‌الذکر به دلیل دوری از حسینیّه متروک و بلااستفاده واقع گردید؛ حال با توجه به مطالب مرقوم به نظر حضرتعالی آیا ممکن است این مکان را اجاره داد و از حق‌الاجاره آن در مصارف حسینیّه استفاده نمود؟

جواب ۱: اگر مکان مرقوم را به قصد وقف اهدا نمود و قبض شد و مورد بهره‌برداری قرار گرفت وقف محقق می‌شود. جواب ۲: مکان وقفی یادشده را می‌توان اجاره داد و مال‌الاجاره را در مصارف حسینیّه مخصوصاً آشپزخانه آن هزینه کرد.

جواب ۳: لازم است برای حفظ عنوان وقف مزبور سعی بلیغ مبذول گردد.

جواد آملی مرداد ۱۳۸۳

۲۱. شخصی قطعه زمینی واقع در روستایی جهت احداث درمانگاه به صورت عادی و مکتوب و ثبت در وصیت‌نامه وقف نموده حال از حضرتعالی استدعا می‌شود نظر مبارک شرعی خود را در مورد وقف بودن زمین مذکور علیرغم اینکه به صورت رسمی نبوده اعلام فرمایید.

جواب ۱: اگر واقف زمین وقفی را به قبض متولی داد هر چند متولی خودش باشد وقف مزبور صحیح است و باید طبق آن عمل شود.

جواب ۲: در صورت شهادت مطلعان معتبر، وقف بودن ثابت می‌شود هر چند در دفتر رسمی ثبت نشده باشد.

جواد آملی ۱۳۸۴/۸/۲۶

۲۲. بیش از ۴۵ سال پیش شخصی، در زمینی به مساحت صد متر یا اندکی بیشتر به دست خود حمامی ساخته است. مرحوم (واقف) در سال ۱۳۵۵ ش دارفانی را وداع گفته و تا سال ۱۳۸۴، حمام تحت نظارت فرزند ارشد واقف اداره می‌شد و عواید اندک آن خرج تعمیرات و کمک به ایتم و فقرا می‌گردید نزدیک به ۳ سال است که در حمام بسته شده و اهالی نیز به خاطر احداث حمامهای خصوصی نیازی به حمام عمومی ندارد لازم به ذکر است که این موقوفه هیچ شناسنامه‌ای در اداره اوقاف شهرستان مان نداشته و ندارد و وقف آن شفاهی و داخل محل بوده است. سؤال: آیا بنده می‌توانم این زمین را خریداری کرده و ثمن را به صورت نقد به فرزند ارشد واقف واگذار کنم تا مشارالیه - با کسب تکلیف از شما - آن را صرف تعمیر مسجد نوساخته محل یا احداث حسینیّه محل که از نظر فضای ساختمانی فعلی کوچک است و یا در راه دیگر در آبادانی و عمران محل نماید؟

جواب ۱: وقف بودن زمین حمام طبق شهرت بین مؤمنان محل ثابت است.

جواب ۲: اگر حمام مزبور هیچ‌گونه مورد بهره‌برداری نیست، زمین آن را می‌توان به مرکز درمانی اختصاص داد.

جواب ۳: اگر زمین حمام مزبور مورد استفاده بهداشت و درمان نیست می‌توان با حفظ وقف بودن آن در حریم حسینه یا مسجد قرار گیرد.

جواب ۴: اگر جزء مسجد قرار گرفت حکم مسجد ندارد.

جواب ۵: خرید زمین حمام در صورت تبدیل به زمین دیگر با رعایت مصلحت وقف جایز است.

جواد آملی دی ۱۳۸۶

احکام قسم خوردن

۱. اگر شخصی بعنوان شاهد یکی از طرفین دعوا در محضر دادگاه حاضر و اظهار دارد که من نماز نمی‌خوانم، خدا را قبول ندارم و جزء گروهکها هستم آیا استماع شهادت چنین شاهی محل قانونی و شرعی دارد؟ و آیا سوگند دادن به کتاب مقدس قرآن جایز است؟

۱. شهادت شخص موصوف مورد قبول نیست.

۲. اگر شهادت مذکور زمینه علم قاضی را فراهم نمود میتوان به استناد آن در مواردی که شهادت لازم نیست حکم کرد.

۳. سوگند باید به خداوند باشد و سوگند به قرآن اثر قضایی ندارد.

جواد آملی ۱۳۸۸/۱/۲۱

احکام خوردنیها و آشامیدنیها

۱. از نظر شما آیا خوردن غذا در رستوران اقلیتها جایز است؟

جواب: خوردن ماهی و هر غذایی که محتاج به ذبح نباشد جایز است.

جواد آملی ۱۳۸۴/۹/۱۵

۲. آیا استیل از آهن است و ذبح حیوان و طیور با استیل چه حکمی دارد؟

ذبح حیوان (طائر و غیر آن) با استیل جایز است.

۳. خانمی نسبت به آوردن لقمه حرام توسط شوهر به خانه قطعیت دارد ایشان دارای حملی می‌باشد این خانم چه شیوه‌ای را در پیش گیرد تا این نوزاد در رحم از این قضیه صدمه نبیند یا حداقل ضرر کمتری به او وارد شود؟

جواب ۱: در صورت قطع به حرام بودن عین مال استفاده از آن جایز نیست.

جواب ۲: در صورت ضرورت به مقدار لازم استفاده کند نه بیش از آن.

جواب ۳: عوض آن را به مالک اصلی دهد.

جواب ۴: در صورت ندانستن یا دسترسی نداشتن به مالک اصلی از طرف او صدقه دهد.

جواد آملی ۱۳۸۶/۸/۲۷

(احکام لقطه) اموال پیدا شده

۱. اگر کسی مالی را پیدا کند که : الف) قیمت آن کمتر از یک درهم است؛ ب) قیمت یک درهم یا بیش از یک درهم است؛ آیا می تواند آن ها را تصاحب کند؟

۱. اگر لقطه، کمتر از یک درهم $\times$ باشد می تواند با قصد تملک بر دارد

۲. اگر لقطه، یک درهم یا بیش از یک درهم باشد با احتمال پیدا شدن صاحبش، باید یک سال تعریف کند و در صورتی که از پیدا شدن صاحبش مایوس باشد، از طرف صاحبش صدقه بدهد.

$\times$ یک درهم که تقریباً برابر با نصف مثقال نقره است، در این تاریخ (۱۳۷۸/۷) برابر با حدود هزار تومان است.

جوادی آملی ۸۷/۹/۱

۲. اگر کسی شک دارد که مالی به او تعلق دارد یا نه، می تواند به قصد تملک آن را بردارد؟

نمی تواند بردارد.

جوادی آملی ۸۷/۸/۱۹

۳. اگر کسی مالی را به عنوان این که مال اوست بردارد و بفهمد که مال او نیست، حکمش چیست؟

۱- باید آن را بلافاصله سر جایش بگذارد؛

۲- اگر از زمان برداشتن، مدتی گذشته باشد که احتمال برود در عدم دسترسی صاحبش به آن، تأثیر داشته باشد، علاوه بر این که آن را سر جایش می گذارد، قیمت آن را هم به فقیر صدقه بدهد.

۳- اگر از برداشتن، زمانی گذشته باشد که اگر آن را سر جایش بگذارد، احتمال عقلایی دسترسی صاحبش به آن نباشد و از طریق دیگر نیز امکان رساندن آن به صاحبش نباشد، باید آن را از طرف صاحبش به فقیر صدقه بدهد.

جوادی آملی ۸۷/۸/۲۳

۴. اگر مالی را از کسی ببرند (مثل کفش) اگر بداند آنچه بر جای مانده است مال کسی است که کفش او را

برده است، در صورتی که از دسترسی به وی مایوس باشد، می تواند آن را بر دارد؟

می تواند آن کفش را بر دارد؛ و اگر کفش بر جای مانده قیمتش از مال او بیشتر است مابه التفاوت را به

نیت صاحبش صدقه دهد.

جوادی آملی ۸۷/۸/۱۶

احکام غضب

۱. سؤال: شخصی به خاطر آن که کار فرما او را اذیت می کرد و حقوق کمی به وی می داد مقداری از اموال

کارفرما را سرقت نموده، بعد از مدتی قسم به قرآن یاد کرد و منکر سرقت شد، حالا پشیمان است ولی دادن

آن پول برای وی میسر نیست، آیا قسم در چنین جاهائی منعقد می شود؟

جواب: ۱ _ سارق ضامن است هر وقت توانست باید بپردازد.

۲ _ قسم دروغ حرام است باید توبه کند.

جوادی آملی

۲. آیا مؤسسات دولتی و غیره از قبیل شهرداریها، ادارات آب و گاز شرعاً مجاز به تصرف عدوانی ملک مردم مسلمان این مملکت بدون رضایت و موافقت آنها می‌باشند و بهره‌برداری از آن حلال است؟
تصرف مفروض جایز نیست

جوادی آملی

احکام متفرقات

۱. اگر پزشکی به اشتباه دارویی را تجویز نماید و پرستار نیز بر اساس نسخه‌ای که پزشک پیچیده دارو را به بیمار بخوراند و بیمار در اثر خوردن دارو بمیرد، آیا پزشک که سبب تلف بوده ضامن است، یا پرستار که مباشر تلف بوده؟
در صورتی که پزشک ضامن باشد، دلیل آن را بفرمایید؟

جواب ۱: اگر پزشک حاذق به دست خود دارویی را به بیمار بخوراند یا به وی دستور خوردن یا استعمال آن را بدهد و ضرری به بیمار برسد یا بمیرد پزشک ضامن است هر چند متخصص باشد.

جواب ۲: اگر پزشک حاذق دستوری ندهد بلکه فقط نظر طبّی خود را نسبت به فلان بیماری و راه درمان آن به فلان دارو را ارائه نماید و بیمار شخصاً اقدام نماید و ضرری به او برسد طبیب ضامن نیست.

جواب ۳: اگر پرستار بفهمد که دارو اشتباه است در حال علم عمداً دارو را به خورد بیمار دهد شریک در ضمان است.

جواب ۴: اگر پرستار آگاه نباشد و فقط طبق دستور پزشک دارو را به بیمار بدهد ضامن نیست.

جواب ۵: دلیل ضمان قاعده اتلاف است که از نصوص معتبر استفاده می‌شود.

جواب ۶: در احکام یادشده فرقی نیست بین آنکه پزشک اجرت بگیرد یا رایگان باشد.

جوادی آملی دی ۱۳۸۶

۲. با عرض سلام و تحیت

با توجه به این که مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران در زمینه مسائل مربوط به چاپ و نشر قرآن کریم فعالیت تحقیقاتی می‌نماید، مستدعی است ما را از نظر شریف خویش درباره روایت ذیل و سؤالات مطرح شده بهره‌مند فرمائید.

«علی بن ابراهیم، عن أبیه، عن صفوان، عن ابن مسکان، عن محمد بن الوراق،
ال:

عرضت علی بن ابی‌عبدالله «علیه‌السلام» کتاباً فیہ قرآن مختّم معشّر بالذهب و کتب فی آخره سوره بالذهب و اریته
إیّاه فلم یعّب فیہ شیئاً إلّا کتابه القرآن بالذهب، و قال: لایعجبنی أن یکتب القرآن إلّا بالسواد کما کتب أول مرّه
(اصول کافی، جلد ۲، کتاب فضل القرآن، باب النوادر، ص ۶۲۱).

۱. با توجه به استنباط حضرت عالی از روایت یادشده، آیا چاپ کل متن قرآن کریم با رنگی غیر از رنگ مشکی را مجاز می‌دانید یا خیر؟

۲. با توجه به این که در مصاحف چاپ شده در برخی از بلاد اسلامی لفظ جلاله «الله» یا بعضی از حروف به منظور آموزش قرآن، به رنگی غیر از مشکی ملاحظه می‌شود، آیا این کار را از نظر حضرت عالی مجاز است یا خیر؟
بسم الله الرحمن الرحيم

۱. تعشیر یعنی بعد از ۱۰ آیه علامت نهادن چنین کاری با رنگ غیرمشکی هم جائز است.

۲. از نوشتن متن قرآن با طلا پرهیز شود اولی است؛ هرچند تذهیب ورق، حاشیه و جلد جایز است.

۳. نوشتن متن قرآن با رنگی که مشکی نیست ممنوع نیست ولی با رنگ مشکی اولی است.

جوادى آملی، ۸۲/۳/۱۱.

۳. بنده پس از شهادت برادر، با همسر او ازدواج کردم و سرپرستی فرزند او را به عهده گرفتم. آیا

میتوانم از حقوق او که بنیاد شهید پرداخت میکند. استفاده کنم؟ ۱ - بنده پس از شهادت برادر، با همسر

او ازدواج کردم و سرپرستی فرزند او را به عهده گرفتم. آیا میتوانم از حقوق او که بنیاد شهید پرداخت

میکند. استفاده کنم؟

پاسخ: الف) حقوق فرزند شهید، مخصوص همان فرزند است.

ب) به مقدار هزینه آن فرزند و مقدار سرپرستی وی را میتوان از آن حقوق، استفاده کرد.

جوادى آملی ۷۳/۳/۲۴

۴. نظر حضرتعالی درباره موسیقی مطرب و غیرمطرب چیست و ملاک تشخیص آن چیست؟

پاسخ: آنچه موجب فراموشی خدا و ارتکاب گناه می‌شود، حرام است و تشخیص آن به عهدهی عقلای

متشرع است.

جوادى آملی ۷۴/۱/۳۱

۵. نظر شما در مورد موسیقی هایی که از تلویزیون پخش می شود، چیست؟

پاسخ: اگر لهو نبوده، سبب گناه نباشد، اشکالی ندارد.

جوادى آملی ۷۴/۴/۸

۶. نظر شما درباره شطرنج، چیست؟

پاسخ: اگر مخصوص قمار نباشد و به قصد برد و باخت بازی نشود، بلکه به منظور تقویت نیروی فکری

باشد، اشکالی ندارد.

جوادى آملی ۷۴/۴/۸

۷. کف زدن و رقص، چه حکمی دارد؟

پاسخ: کف زدن بیهوده است، ولی حرام نیست. رقص زن برای شوهر اشکالی ندارد و در مجالس زنانه نیز در صورت

عدم ترتب اثر گناه، جایز است.

۷۴/۴/۸

۸. بر سر راه احداث یک جاده، حسینیهای غیر وقفی قرار دارد که در محوطه آن، قبر تعدادی از مؤمنان است.

احداث این جاده بدون تخریب حسینیه، تقریباً ناممکن است. البته قبور کاملاً تخریب نمیشود، بلکه نصف خاک روی

آن برداشته و روی آن شنریزی و آسفالت میشود. حکم تخریب حسینیه و تخریب جزئی قبور چیست؟

پاسخ: الف) تخریب حسینیه که وقف نیست، با رضایت صاحب آن جایز است.

ب) تخریب مقداری از ظاهر قبر و ترمیم فوری آن که نه نبش قبر است و نه هتک مؤمن، جایز است.

جوادى آملی ۷۴/۵/۳۰.

۹. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل آزادی در انتخابات پذیرفته شده است، ولی رهبر مردم را ملزم میکند که در انتخابات شرکت کنند. آیا کسی که در انتخابات شرکت نمیکند، کار واجبی را ترک کرده است یا دستور رهبر امر ارشادی است؟

پاسخ: تقویت نظام اسلامی، با شرکت در انتخابات و مانند آن لازم است، لیکن هر فردی در انتخاب نماینده و رأی به کاندیدا آزاد است. البته رعایت مصالح نظام اسلامی و امت مسلمان لازم است. جوادى

آملی ۷۴/۷/۲۴.

۱۰. بعضی از ناشرین، بدون اطلاع و اجازه مؤلف، اقدام به ترجمه و چاپ کتاب او می‌کنند. آیا این کار شرعاً جایز است؟ به طور کلی، آیا حفظ حقوق طبع و ترجمه و نشر واجب و لازم است؟ در صورتی که این کار بدون موافقت و رضایت قبلی مؤلف، صورت گرفته باشد، وظیفهی ناشر چیست؟

پاسخ: حقوق طبع، ترجمه و نشر آثار مختص به صاحب تألیف است. اگر بدون اذن قبلی وی، چنین کاری انجام شود، باید با تأدیهی حقوق مزبور، رضایت وی، تحصیل شود.

جوادى آملی ۷۴/۸/۱۶.

۱۱. (یک) در وسط قبرستان مخروبهای، سه باب مدرسه ساخته شده و آن را به دو بخش تقسیم کرده است. در بخشی از قبرستان حدود صد سال است که مردهای دفن نشده است و نشانی از قبور احتمالی در آن وجود ندارد آیا میتوان در این قسمت، مسجد بنا کرد؟

(دو) هنگام پی کند برای ساخت مسجد در قبرستان مخروبه، استخوانهای میت مومن از زیر خاک بیرون آمد، اکنون تکلیف چیست؟

(سه) چنان که در سؤال نخست گفته شد، این قبرستان به دو بخش تقسیم شده است؛ در قسمتی که آثار و نشانه‌های قبور نمایان است ولی اکنون مردهای در آن دفن نمی‌شود، قرار است پارک یا فضای آموزشی یا مسجد ساخته شود آیا می‌توان برای ساخت مسجد نبش قبر کرد؟

پاسخ یک:

(الف) در قسمتی که در آن قبور مسلمین است، نمیشود مسجد ساخت.

(ب) در قسمتی که در آن آثار، قبر وجود ندارد و جدا از قبرستان محسوب میشود، ساختن مسجد، جایز است. پاسخ دو :

(الف) آنچه از بدن مؤمن در هنگام کندن زمین، ظاهر شد، باید دفن شود.

(ب) اگر نشانه قبرستان بودن زمین، معلوم شد، نمیتوان در آن مسجد ساخت.

(ج) اگر زمین قبرستان متروک باشد، به طوری که در آن مرده دفن نمیشود، ساختن نمازخانه، جایز است.

پاسخ سه :

پاسخ: (الف) نبش قبر، جایز نیست.

(ب) اگر هنگام کندن زمین، بدون آگاهی قبلی، به قبر مسلمان برخورد شد مانعی ندارد.

جوادى آملی ۷۴/۱۲/۸.

۱۲. کف‌زدن در مراسم جشن اهل بیت (علیهم السّلام)، چه حکمی دارد؟ منظور از طرب چیست؟ حدّ

لهو و لعب، چیست؟

پاسخ: الف) کف زدن در مراسمی که به نام اهل بیت (علیهم السّلام) تشکیل می‌شود، اگر در جامعه دینی توهین تلقی شود، باید ترک شود. ب) طربِ مذموم خفتِ شهوانی است. ج) حدّ لعب آن است که مخصوص محفلِ تبه‌کاران باشد.

جوادی آملی ۸۰/۱۲/۱

۱۳. قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجالس عزای اهل بیت (علیهم السّلام)، چه حکمی دارد؟

پاسخ: چیزی که در شرایط کنونی، مایه‌ی وهن اسلام است، مانند قمه زدن و ...، جایز نیست. چیزی که مایه تعظیم شعائر است یا سبب هتک نیست، مانند زنجیر زدن، جایز است.

جوادی آملی ۸۰/۱۲/۱

۱۴. گفتن ذکرهایی مثل خدای من حسین است، من علی‌اللّهم و لا إله إلاّ فاطمه، چه حکمی دارد؟

پاسخ: باید ترک شود.

جوادی آملی ۸۰/۱۲/۱

۱۵. امروزه بازی با شطرنج و ورق (پاسور) بدون برد و باخت و به عنوان سرگرمی و ورزش، نه به عنوان قمار، در بین جوانان متداول است. حکم خرید و فروش و نگهداری این آلات و بازی با آن چیست؟

پاسخ: الف) اگر چیزی ابزار قمار باشد، بازی با آن جایز نیست؛ هرچند بدون برد و باخت باشد.

ب) اگر چیزی در زمان گذشته ابزار قمار بود، ولی فعلاً ابزار قمار نیست، بازی با آن بدون برد و باخت، جایز است.

ج) اگر چیزی در یک منطقه، اصلاً ابزار قمار نیست؛ هرچند در بعضی منطقه‌ها ابزار قمار است، بازی با آن بدون برد و باخت، در منطقه اول جایز است.

د) خرید و فروش ابزاری که بازی با آن‌ها بدون برد و باخت، جایز است، حلال می‌باشد.

ه) نگهداری ابزاری که از آلات قمار نیست، جایز است.

جوادی آملی ۸۰/۱۲/۱

۱۶. فرق کسانی که مادرشان سید است با کسانی که پدرشان سید است، چیست؟

پاسخ: الف) کسی که فقط مادر او سید است، مانند کسی که پدر او سید است، از کرامت معنوی برخوردار است.

ب) کسی که فقط مادر او سید است، حکم فقهی سید را ندارد.

جوادی آملی ۸۰/۱۲/۱

۱۷. در برخی مجالس که برای بزرگداشت اهل بیت (علیهم السّلام) برپا می‌شود، مسایلی به چشم می‌خورد؛ از جمله:

۱- تصریح به الفاظی که دلالت بر الوهیت اهل بیت (علیهم السّلام) دارد؛ مانند: لا إله إلاّ علی و ...

۲- خواندن اشعار و بیان مطالبی که مقام خداوند را در برابر اهل بیت (علیهم السّلام) پایین می‌آورد؛ مانند: خدا عکس علی را ماچ می‌کرد.

۳- انجام بعضی کارها در منظر مردم، برای اظهار ذلّت در برابر اهل بیت (علیهم السّلام)؛ مانند آویختن زنجیر به گردن و درآوردن صدای حیوانات.

۴. نسبت دادن برخی امور به اهل بیت (علیهم السّلام) که به ظاهر با عصمت آنان منافات دارد.

برخی افراد در توجیه این اعمال که در آن شائبه حرمت وجود دارد، می‌گویند: دستگاه امام حسین (علیه السلام) از محدوده‌ی فقه خارج است. لطفاً با بیان نظر شریفان، راه‌گشای ما برای دستیابی به بینشی به دور از اشتباه و بهره‌مندی صحیح از مجالس اهل بیت (علیهم السلام) باشید.

پاسخ: (الف) اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) همتای قرآن کریم، معصوم و حجت الهی‌اند.

(ب) تعظیم شعائر اهل بیت (علیهم السلام)، مورد ترغیب اکید شارع مقدس است.

(ج) در تمام مراسم، لازم است از غلو پرهیز شود.

(د) لازم است در همه مراسم، از گفتار یا رفتاری که موجب هتک مقام شامخ امامت و وهن خاندان عصمت یا اهانت به اصل عزاداری است، احتراز شود.

(هـ) نهضت سید الشهداء (علیه السلام) برای احیای حق و اماته باطل بود؛ کاری که حق نباشد، انجام آن مخالف هدف قیام حسینی (ارواحنا فداه) است.

جوادى آملی ۸۱/۱/۲۲

۱۸. شخصی ارمنی مراسم ترحیم پدرش را در مسجد برگزار می‌کند و در مجلس ترحیم مؤمنان و بزرگداشت شهیدان نیز در مسجد حضور می‌یابد. آیا حضور فرد اهل کتاب در مسجد، هتک مقام مسجد به شمار می‌آید؟

پاسخ: اگر فرد مزبور، آداب ظاهری ورود به مسجد را رعایت کند و متشرعان محل حضور او را هتک به مسجد ندانند، شرکت او جایز است.

جوادى آملی ۸۱/۳/۲۳

۱۹. حکم تراشیدن ریش و گرفتن اجرت آن چیست؟

پاسخ: (الف) احتیاط واجب، ترک تراشیدن ریش است.

(ب) احتیاط لازم، نگرفتن اجرت، برای تراشیدن ریش است.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۲

۲۰. در مراسم عزای سید الشهداء (علیه السلام) لطمه زدن به صورت به دور از ریا و تظاهر، چه حکمی دارد؟

پاسخ: صرف نظر از حکم لطمه زدن به صورت در مصیبت، انجام چنین کاری اگر موجب ضرر قابل اعتنا نباشد، اشکال ندارد.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۲

۲۱. هروله کردن (حالتی بین راه رفتن و دویدن) همراه با سینه‌زنی در مراسم عزاداری، چه حکمی دارد؟

پاسخ: هروله، ذاتاً اشکال ندارد، ولی اگر موجب وهن عزاداری شود، اشکال دارد.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۲

۲۲. سینه زدن با بدن برهنه، به دور از چشم نامحرم، چه حکمی دارد؟

پاسخ: در صورتی که مصون از نگاه نامحرمانه - نه خصوص نامحرم - باشد، اشکال ندارد.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۲

۲۳. طلبه‌ای که در درس و بحث کم کاری می‌کند، آیا باید معادل مقداری که درس خوانده، شهریه بگیرد یا نباید شهریه بگیرد؟

پاسخ: اگر شهریه از درآمد موقوفه باشد، لازم است برابر وقف جدیت نمود و اگر از وجوه عام باشد، مادامی که تقصیر نشود و قدرت شرکت در امتحان حاصل گردد، محذوری ندارد.

جوادی آملی ۸۱/۴/۱۶.

۲۴. اجرای قوانین و مقررات جمهوری اسلامی، تا چه حدی واجب است؟ آیا اگر در نظر شخص، برخی از قوانین با شرع منافات داشته باشد، باز هم واجب است؟

پاسخ: اگر مورد تصویب شورای نگهبان باشد یا مستقیماً دستور رهبری باشد، مخالفت با آن جایز نیست. در صورت علم قطعی به ناصواب بودن چیزی، می‌توان آن را ترک کرد.

جوادی آملی ۸۱/۴/۱۶.

۲۵. استفاده از شهریه طلبگی در موارد غیر ضروری، از جهت شرعی و وضعی چه حکمی دارد؟

پاسخ: اشتغال به تحصیل حوزوی، مصحح دریافت شهریه متداول است. فقر، شرط تکلیفی یا وضعی نیست.

جوادی آملی ۸۱/۴/۱۶.

۲۶. بازی بلیارد که اخیراً رواج یافته، چه حکمی دارد؟

پاسخ: در صورت صدق قمار بر بازی بلیارد، حرام است.

جوادی آملی ۸۱/۱۰/۲۵.

۲۷. بازی پاسور چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر پاسور از ابزار ویژه قمار نباشد، بازی با آن بدون برد و باخت، حرام نیست. مردان الهی به لهو و لعب نمی‌پردازند.

جوادی آملی ۸۱/۱۰/۲۵.

۲۸. ساخت، خرید و فروش، نگهداری و نصب مجسمه‌های دارای صورت انسانی، در معابر عمومی و میادین از نظر فقهی چه حکمی دارد؟ سؤال مذکور در فرض صورت حیوانی، چه حکمی دارد؟ نگهداری مجسمه‌های کوچک تزئینی به صورت انسانی یا حیوانی در منازل، چه حکمی دارد؟

پاسخ: الف) ساختن مجسمه‌های موجود جاندار بنا بر احتیاط لازم، جایز نیست.

ب) خرید و فروش و نگهداری آن، جایز است.

ج) نصب آن در میدان شهر، خلاف ادب اسلامی است.

جوادی آملی ۸۱/۱۰/۲۵.

۲۹. آموزش دادن و آموزش دیدن مجسمه‌سازی، چه حکمی دارد؟

پاسخ: صرف آموزش دادن و آموزش دیدن، حرام نیست.

جوادی آملی ۸۱/۱۰/۲۵.

۳۰. با توجه به این که بازی بلیارد از مصادیق قمار است، لطفاً حکم آن را مرقوم فرمایید.

پاسخ: بازی مزبور با برد و باخت، حرام است.

جوادی آملی ۸۱/۱۰/۲۸.

۳۱. این سؤال سه بخش است:

یک) آیا تغییر جنسیت (مرد به زن و زن به مرد) جایز است؟

دو) ادله فقهی اثبات یا رد آن چیست؟

سه) اگر شخصی چنین عملی انجام داد، وظیفه‌ی دیگران در برابر او چیست؟

پاسخ یک: تغییر جنسیت، حرام نیست.

پاسخ دو: نبودن دلیل بر حرمت، برای اثبات جواز، کافی است.

پاسخ سه: در صورت اطلاع، هر کس برابر وضع کنونی، به لحاظ محرم یا نامحرم بودن، عمل می‌کند.

جوادى آملی ۸۱/۱۱/۱

۳۲ - ساختمان مسجدی قدیمی به دلیل افزایش جمعیت و گسترش فعالیت‌های دینی، نیاز به تخریب و تجدید بنا دارد. آیا تخریب این مسجد قدیمی جایز است؟

پاسخ: الف) توسعه مسجد به گونه‌ای که موجب تخریب نباشد، بدون اشکال است.

ب) توسعه مسجد به گونه‌ای که موجب تخریب شود، در صورت ضرورت، جایز است.

تذکر) تخریب بنای کهن، موجب محو میراث فرهنگی نشود.

جوادى آملی ۸۱/۱۲/۲۰

۳۳ - سقاخانه‌ای در جلوی یک حسینیه قرار دارد که هم موجب نقصان شکوه و زیبایی آن می‌شود و هم آن را در مضیقه قرار می‌دهد. آیا می‌توان سقاخانه را خراب کرد و در بخش دیگری از محدوده حسینیه ساخت؟

پاسخ: در صورتی که سقاخانه مزبور مزاحم استفاده صحیح از حسینیه باشد، تبدیل آن به محل مناسب اشکال ندارد.

جوادى آملی ۷۴/۳/۲۴

۳۴. محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی جوادى آملیپ

احتراما بدین وسیله به عرض می‌رساند: هیئت امنای مسجد حضرت ابوالفضل (علیه السلام) محله اسپه کلا شهرستان آمل در نظر دارد بنای کنونی این مسجد را که قبل از انقلاب شکوهمند اسلامی به صورت همکف و یک طبقه احداث شده بود به دلیل فرسودگی بنا و همچنین افزایش شدید جمعیت منطقه تخریب و با توجه به طرح تعریض شهرداری در مساحتی کمتر اقدام به ساخت بنای مسجد در چند طبقه نماید.

فلذا در نظر است برای بنای جدید:

یک طبقه (زیر زمین) مخصوص آشپزخانه و ... احداث گردد.

یک طبقه (همکف) فضای مسجد مخصوص آقایان احداث گردد.

یک طبقه (اول) فضای مسجد مخصوص بانوان احداث گردد.

یک طبقه (دوم) مخصوص سالن همایش، ختم و ... احداث گردد.

یک طبقه (سوم) مخصوص فضای مجتمع فرهنگی احداث گردد.

یک طبقه (چهارم) مخصوص خانه عالم و سرایدار خانه احداث گردد.

با توجه به اینکه برای کل مساحت زمینی که قصد احداث بنای جدید وجود دارد، در زمان احداث بنای اولیه، صیغه مسجد خوانده شده بود لذا سوالات شرعی ذیل مفروض است:

۱. آیا حکم مسجد در خصوص طبقات پایین تر یا بالاتر از عرصه ای که صیغه مسجد برایش قرائت شده وارد است؟

۲. آیا در طبقات پایین تر یا بالاتر از عرصه ای که صیغه مسجد برایش قرائت شده می‌توان سرویس بهداشتی (توالت) احداث کرد؟

۳. آیا می‌توان در طبقات بالاتر از عرصه ای که صیغه مسجد برایش قرائت شده (عیان)، خانه عالم و سرایدار خانه(با توجه به امورات جاریه زندگی خانوادگی) احداث کرد؟

۱. آنچه به عنوان مسجد وقف شد تغییر کاربری آن جایز نیست.
۲. آنچه برای مسجد نه به عنوان مسجد وقف شد احداث بناهای مرقوم در استفتاء جایز است.
۳. احداث آشپزخانه و مانند آن در زیر زمین جایز است.
۴. احداث طبقه اول جهت نماز بانوان مانند همکف برای نماز آقایان بلا مانع است.
۵. احداث مجتمع فرهنگی (قرآن، فقه، اخلاق و ...) جایز است.
۶. از احداث واحد مسکونی اجتناب شود.

جوادى آملی ۸۷/۴/۱۰

۳۵. آیا تغییر جنسیت (مرد به زن و بالعکس) جایز است یا نه؟

سؤال ۲: ادله فقهی که می‌توان برای اثبات یا رد آن بیان کرد چیست؟

سؤال ۳: اگر در کشور اسلامی چنین عملی صورت گیرد (در صورت عدم جواز) تکلیف مطلعین فقط امر به معروف و نهی از منکر است یا نه؟

جواب ۱: تغییر جنسیت حرام نیست.

جواب ۲: نبودن دلیل بر حرمت برای اثبات جواز کافی است.

جواب ۳: در صورت اطلاع هر کس برابر وضع کنونی به لحاظ محرم یا نامحرم بودن عمل می‌کند.

جوادى آملی ۸۳/۹/۱۲

۳۶. جمعی از جان‌نثاران و شیعیان و محبان اهل بیت عصمت و طهارت همه ساله در ایام ماه محرم و صفر از سالیان دراز تاکنون مشغول به اقامه عزاداری سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) و دیگر ائمه معصومین (علیهم السلام) در نقش تعزیه و شبیه‌خوانی در شهر مذهبی سیدان فارس که سرای سادات و دارالمؤمنین است و دیگر قُراه فارس و خود شهر شیراز بوده و هستیم و طریقه‌اش آن است که مرد لباس مخصوص زنانه نمی‌پوشد و پیراهن سیاه عربی پوشیده و با پارچه سیاه تا روی بینی را می‌پوشانند و اطفال را هم لباس عربی پوشیده به زبان حال می‌خوانند و اجماع مرد و زن مخلوط به هم نمی‌باشد و آواز غنا در کار نیست و ساز و شیپور و طبل که مخصوص عزاداری است به صورت مارش عزا می‌نوازند و چون اشعار تعزیه ما را شاعر گرانقدر مرحوم آقای میرزا علی‌جان کاویانی‌راد متخلص به سکوتی که از اساتید تعزیه در ایران بوده‌اند از نصّ احادیث معتبره شیعه روایات را به شعر درآورده‌اند نسخه‌ها در بین نسخه‌های سراسر ایران بی‌نظیر می‌باشد و ایشان از اهل داروکلاه ساری بوده‌اند که مقدرات و برپایی عزای امام حسین که در سراسر ایران مسافرت می‌نموده‌اند جهت اجرای مراسم تعزیه ایشان را به فارس کشانیده و در آنجا ساکن و مدفون شده‌اند و حدود سیصد مجلس تعزیه از ایشان به یادگار مانده که قابل تحسین است و حتی‌الامکان در مجالس ما اشعار دروغ خوانده نمی‌شود و مجالس با شکوه خاص برگزار می‌گردد و به کثرتی شور و گریه برپا می‌شود که قابل توجه است آیا رفتن در همچو مجالس و گرفتن اجرت و اقامه آن در فتوای حضرتعالی چه صورت دارد آنچه را که در احکام دین مبین اسلام از فتوای آن وجود معدن مجد و شرف است به دست خط شریف مرقوم و مژین فرمایید.

جواب ۱: در صورت حفظ همه شرایط مرقوم در استفتاء اقامه، شرکت و تهیّه مقدمات جایز بلکه راجح است.

جواب ۲: چون هدف نهضت سیدالشهداء (علیه السلام) استنقاد بندگان خدا از جهالت و ضلالت بود نباید طرزی رفتار کرد که تعزیت به جای تعلیم، تربیت و تزکیه نفوس قرار گیرد.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۱/۲۲

۳۷. خواهشمند است در خصوص سؤال ذیل ارشاد شرعی بفرمایید.

سؤال: اگر در مبیعه‌نامه‌ای قید شود که «اگر الباقی ثمن معامله تا فلان تاریخ پرداخت نشود معامله فسخ خواهد شد» این جمله حاکی از انفساخ معامله و شرط فاسخ است یا ایجاد حق فسخ برای بایع؟ اگر عرف نگارش مبیعه‌نامه بر انفساخ معامله نباشد جمله مرقوم ظاهر در ایجاد حق فسخ است.

جoadی آملی ۸۶/۱۱/۲۵

۳۸. درباره رایت CD های قفل شکسته و استفاده از آن [نظر حضرت عالی چیست؟

اگر رایت، نظیر تألیف، حق مخصوص پدیدآورنده آن است، استفاده از آن مشروط به رضایت صاحب حق است.

جoadی آملی

۳۹. لطفاً نظر حضرتعالی را راجع به حق تألیف و حق تحجیر بیان فرمایید.

آیا این دو حق می‌توانند به عنوان ثمن یا مثنی در معامله واقع شوند؟

آیا در این صورت، حق تحجیر به ملکیت خریدار درمی‌آید؟

و نهایتاً اینکه آیا به نظر جنابعالی حق مؤلف مشروعیت دارد؟ مستدعی است نظر مبارک را با ذکر دلیل مرقوم فرمایید

۱. چیزی که در عرف عقلا مالیت دارد.

۲. چیزی که مالیت عقلائی او را شارع مقدس رد نکرد.

۳. چیزی که به استناد مالیت حلال در عرف عقلا مثنی یا ثمن قرار می‌گیرد.

۴. چیزی که مثنی یا ثمن قرار گرفتن آن را شارع مقدس رد نفرمود، مشمول ادله تنفیذ عقود است.

۵. حق تألیف و نیز حق تحجیر از حقوق مالی در عرف عقلا است، و در عقد بیع به عنوان مثنی یا ثمن واقع می‌شود نه مالیت آن رد شد و نه عوض قرار گرفتن آن.

۶. چون پیمان تجاری محصور در معاملات معهود نیست و عین بودن مثنی در بیع لازم نیست، لذا حقوق یاد شده می‌توانند مورد معامله قرار گیرند.

جoadی آملی ۸۲/۱۰/۲۸

۴۰. آیا شخصی آگاهانه و از روی عمد که خود مبتلا به ویروس HIV می‌باشد شخص دیگری را مبتلا به ایدز نماید

قاتل محسوب می‌شود و قتل عمد صورت گرفته؟

جواب ۱: ویروس ایدز و ابتلا به آن مراتبی دارد.

جواب ۲: تماس و ارتباط با شخص دیگر اقسامی دارد.

جواب ۳: اثرپذیری شخص دیگر متفاوت است.

جواب ۴: اگر رأی نهایی کارشناس بدون معارض این بود که فلان قسم از ابتلا گشوده و درمان‌ناپذیر است کسی که مبتلا است دیگری را عالماً، عامداً مبتلا نماید و آن شخص دیگر به استناد همین ابتلا بمیرد قتل عمد محسوب می‌شود.

۴۱. قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجلس عزای اهل بیت چه حکمی دارد اگر خصوصی باشد و عمومی

چه حکمی دارد؟

جواب ۱: چیزی که در شرایط کنونی مایه وهن اسلام است مانند قمه زدن و.. جایز نیست.

جواب ۲: چیزی که مایه تعظیم شعائر اسلام یا سبب هتک نیست مانند زنجیر زدن جایز است

۴۲. آیا در جمع گروهی، که با هم تبانی به عمل مجرمانه سرقت نموده‌اند و به بعضی از افراد آن اتهام سرکردگی را وارد آورده باشند به این معنا که وسایل ارتکاب جرم را فراهم ساخته است و مالباختگان را شناسایی نموده است آیا می‌تواند حدّ محارب را جاری نمود و در حالی که حضور فیزیکی و حسی در موارد نداشته باشد و شبهه عدم رعایت جانب (به این معنا که اگر کشته باشد، کشته شود و اگر...) در صدور حد نیز داده شود و به خاطر شکایت شخصی و رد مال، جنبه عمومی هم نداشته باشد و مقاومت در مقابل مأمورین برای دفاع از نفس و عرض و مال با وجود خوف از جرح یا تعرض به عرض صورت گرفته باشد؛ می‌توان حکم اعدام با چوبه دار صادر نمود؟ و آیا در فرض مرقوم می‌تواند وجاهت شرعیه داشته باشد؟

جواب ۱: مفروض در سؤال نه حدّ سرقت دارد و نه حدّ محارب.

جواب ۲: مقاومت در مقابل مأموران نظام اسلامی جایز نیست.

جواب ۳: تبانی و تهیه وسایل مرقوم جرم است و کیفر آن با بررسی و کارشناسی قضایی است.

جواب ۴: اگر کسی سرکردگی گروه فساد و تباهی را به عهده داشته باشد هر چند شخصاً حضور فیزیکی نداشته باشد مجرم است و کیفر آن برابر مقدار توطئه او مشخص است.

۴۳. مجازات یا مسئولیت قاتل شخص مرتد در موارد ذیل چیست؟

۱. مسلمانی، عمداً مرتدی را به قتل برساند.

۲. مرتدی، مرتد دیگر را عمداً به قتل برساند.

۳. کافر ذمی، مرتدی را به قتل برساند.

۴. در موارد فوق چنانچه قتل غیرعمد باشد، قاتل چه مسئولیتی دارد؟ آیا دیه‌ای برای مرتد ثابت است؟ در فرض ثبوت، مقدار آن را بیان فرمایید.

۵. ب) آیا در صورت فوق فرقی بین اقسام مرتد و زن یا مرد بودن مرتد

می‌باشد یا خیر؟

جواب ۱: اگر مسلمان عمداً مرتدی را بکشد قصاص نمی‌شود.

جواب ۲: اگر مسلمان عمداً مرتدی را بدون اذن حاکم شرع بکشد گناه کرد و تعزیر می‌شود.

جواب ۳: اگر مرتد عمداً مرتدی را بکشد قصاص می‌شود.

جواب ۴: اگر کافر ذمی عمداً مرتدی را بکشد قصاص می‌شود.

جواب ۵: اگر مسلمان به طور غیرعمد (اعم از شبه عمد یا خطاء) مرتدی را بکشد دیه ندارد.

جواب ۶: قتل غیرعمدی مرتد دیه ندارد.

جواب ۷: مهدورالدم بودن مرتد باید به حکم حاکم شرع ثابت شود.

جواب ۸: ترور مرتد جایز نیست.

جوادى آملی ۱۳۸۶/۹/۱۶

۴۴. از طرف فرقه... مجاناً کارهایی عمومی مثل راه‌های عمومی و لوله‌کشی آب و پل و برق و نهر و غیره درست می‌کند و دعوای ایشان این است که اینها از طرف حقوق غرباء و بیچاره مجمع جهانی و افراد خیر می‌آورند و به مردم می‌رسانند، تا حال از طرف اینها هیچ تبلیغ چیزی ندارد و بر نظر اینها این کارها را انجام می‌دهند. آیا چنین کمک از اینها گرفتن جایز است یا خیر؟

هر چند غالب این گونه خدمات با هدف تبلیغ همراه است ولی با علم به عدم ترتب مفسده اشکالی ندارد.
جوادى آملی ۱۳۸۲/۱/۲۳

۴۵. آیا می‌توان زیر قبرستان ساختمان بنا کرد به طوری که سقف ساختمان کف قبرستان باشد؟

در صورتی که مستلزم تصرف یا موجب ضرر به قبرستان نشود جایز است.

۴۶. شخص منافق یا کافر در بلاد شیعیان فوت کرده است و به خیال شیعیان شیعه است و این شخص را دفن کردند و بعد از مدتی فهمیدند که کافر است یا منافق آیا می‌شود او را نبش قبر کنند یا خیر؟
: در صورتی که کافر بودن وی شرعاً محرز شده باشد نبش قبر و انتقال جسد میت کافر از قبرستان مسلمین واجب است.

۴۷. یاد گرفتن موسیقی و استفاده از آن در مجالس و شرکت در کلاس چه حکمی دارد؟

جواب ۱: موسیقی مخصوص مجلس گناه حرام است.

جواب ۲: موسیقی آزاد که ویژه مجلس گناه نیست در صورتی که همراه با گناه دیگر نباشد حلال است.

جوادى آملی ۱۳۸۳/۲/۲۳

۴۸. آیا تغییر جنسیت (مرد به زن و بالعکس) جایز است یا نه؟

سؤال ۲: ادله فقهی که می‌توان برای اثبات یا رد آن بیان کرد چیست؟

سؤال ۳: اگر در کشور اسلامی چنین عملی صورت گیرد (در صورت عدم جواز) تکلیف مطلعین فقط امر به معروف و نهی از منکر است یا نه؟

جواب ۱: تغییر جنسیت حرام نیست.

جواب ۲: نبودن دلیل بر حرمت برای اثبات جواز کافی است.

جواب ۳: در صورت اطلاع هر کس برابر وضع کنونی به لحاظ محرم یا نامحرم بودن عمل می‌کند.

جوادى آملی ۸۳/۹/۱۲

۴۹. احتراماً به عرض می‌رساند آیا طلبه‌ای که درس خارج می‌خواند و در کنار درس خواندن به جهت مشکلات معیشتی (اجاره‌خانه، وام و...) در راستای طلبگی در دفتر تبلیغات حوزه علمیه مشغول به کار می‌باشد آن هم خدمت به طلاب می‌باشد می‌تواند از شهریه استفاده نماید؟

در صورتی که درس گوش داده را مطالعه نموده و با فهمیدن آن درصدد نشر احکام اسلامی باشد می‌تواند از شهریه استفاده نماید.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۹/۲۷

۵۰. آیا ریش تراشی موجب فسق بوده و با جایگاه قاضی، امام جماعت و امثال آن سازگار می‌باشد؟

اصرار بر تراشیدن موجب فسق و مانع تحقق عدالت است.

جوادى آملی ۱۳۸۷/۹/۱۲

۵۱. لطفاً حکم شرعی سه مسئله ذیل را مرقوم فرمایید:

۱. تیغ زدن صورت یا ماشین به گونه‌ای که در حکم تیغ باشد.

۲. استفاده از کراوات.

۳. کشیدن سیگار (چه در مکانی که دیگری نیست یا در حضور دیگران که از

دود و بوی سیگار، اذیت می‌شوند).

جواب: ۱. احتیاط واجب ترک تیغ زدن به موی صورت یا ماشین کردن آن که در حکم تیغ باشد.

جواب: ۲. احتیاط لازم ترک کراوات در شرایط کنونی است.

جواب: ۳. سیگار کشیدن اگر موجب اعتیاد ضرر آور آن است جایز نیست و اگر سبب اعتیاد نمی شود و برای استعمال کننده آن ضرر ندارد لیکن موجب آلودگی محیط زیست می شود لازم است ترک شود.

جوادى آملی ۸۷/۱۱/۱۰

۵۲. احتراماً نظر به محدودیت ظرفیت تولید، پالایش و عرضه گاز طبیعی و مصرف بی رویه انرژی بخصوص گاز طبیعی در فصل زمستان توسط برخی از مشترکین محترم که نهایتاً منجر به تعدی به حقوق عمومی و سلب امکان بهره مندی عادلانه مجموعه مشترکین از نعمت خدادادی گاز طبیعی، بروز مشکل در گازرسانی به برخی از نقاط کشور و نیز ایجاد وابستگی به خارج در واردات بیشتر گاز به دلیل اهمال در مصرف توسط بخشی از مشترکین می گردد، از این رو از محضر مبارک استدعا دارد نظر شریف را در ارتباط با وظیفه مومنین به ویژه مقلدین آن حضرت در خصوص اجتناب از اسراف و رعایت اصول ایمنی مصرف بهینه گاز طبیعی مرقوم فرمایند.

بسم الله الرحمن الرحيم

۱. تعدی به حقوق عمومی و تضییع اموال در کیفیت تولید، توزیع و مانند آن جایز نیست.

۲. اسراف در مصرف گاز و غیر آن جایز نیست.

جوادى آملی ۱۳۸۸/۱/۲۸

۵۳. «با عنایت به فجایع دلخراش فلسطین و استمرار جنایات همه جانبه استکبار و صهیونیست خون آشام با تداوم محاصره باریکه غزه و نسل کشی توأم با کشتار بی رحمانه زنان، مردان و کودکان که حاصل آن در آستانه فاجعه انسانی قرار گرفتن پاره تن اسلام و آمار فزاینده ویرانی بیمارستان ها، مساجد و ... همچنین معلولیت ها و زخمی های ساکنین آن می باشد لذا از محضر شریف آن مرجع عالی قدر استدعا دارد نظر مبارک راجع به جمع آوری و ارسال کمک های مردمی خاصه اختصاص بخشی از وجوهات «سهمین» به این مهم را مرقوم فرمایید؟
«پرداخت زکات و ثلث سهمین مبارکین جایز و امید قبول خداوند خواهد بود.»

جوادى آملی ۱۳۸۷/۱۰/۱۲

۵۴. احتراماً مستدعی است نظر مبارک را در مورد سه فرع فقهی زیر مرقوم فرمایید. مزید توفیقات حضرتعالی در تبلیغ معارف دین را از خداوند متعال مسئلت می نمایم.

الف) اگر دختر شیعه با مردی که دارای مسلک اهل حق است ازدواج نماید آیا محرمیت ایجاد می شود و این ازدواج مشروع است یا خیر؟ و آیا فرزندی که از این زوج متولد می شود طهاره مولد دارد و حلال زاده است؟
ب) اگر مقتوله به قتل عمد، دارای پدر و مادر باشد و پدر دارای مسلک اهل حق باشد آیا پدر حق قصاص و یا دیه دارد یا خیر؟

ج) آیا اگر مقتوله به قتل عمد، دارای مسلک اهل حق باشد می توان از قاتل که شیعه است قصاص نمود؟

۱. عنوان اهل حق بر چند گروه اطلاق می شود. معیار حکم شرعی آنست که اگر کسی به همه اصول مذهبی معتقد باشد ازدواج با وی جایز و فرزند نیز دارای طهارت مولد بوده و حلال زاده است.

۲. اگر پدر مانند مادر مسلمان باشد و به اصول اسلامی معتقد باشد حق قصاص دارد.

۳. اگر مقتوله مسلمان باشد و به اصول اسلامی معتقد باشد می توان از قاتل هر چند شیعه باشد حق قصاص را استیفاء نمود. البته در صورتی که قاتل مرد باشد باید نصف دیه را به اولیای قاتل پرداخت کرد.

جوادى آملی ۸۸/۲/۱۰

۵۵. با احترام به استحضار می رساند، مرکز نابینایان کشور وابسته به موسسه خیریه و نیکوکاری که از گذشته نسبت به چاپ قرآن کریم به خط بریل جهت استفاده نابینایان کشور اقدام نموده است، در نظر دارد در نحوه کتابت قرآن کریم به خط بریل حتی المقدور از تعداد اشکال (اعم از اعراب، علائم، و بعضی حروف که به تلفظ نمی آیند) کاسته شود تا نسخه ای کم حجم تر فراهم گردد که قرائت آن برای روشندان آسان باشد.

از جمله:

۱- حذف «الف جمع» مانند حذف الف در کلمات قالوا (قالو) و آمنوا (آمنو)

۲- نوشت «الف» در وسط برخی کلمات قرآن که در رسم الخط نوشته نمی شود مانند نوشتن الف در

لمات هذا (هاذا) و ذلک (ذالک)

۳- حذف «واو» در کلماتی مانند أولوا (ألوا) و أولى (ألی) که در تلفظ خوانده نمی شوند.

لازم به ذکر است با توجه به این که هر یک از اعراب و حروف در خط بریل با علامت مشخصه ای قابل درک می باشد، لذا خواهشمند است در خصوص این رسم الخط رهنمود لازم را مبذول فرمایید.

۱- نوشتن قرآن کریم برای نابینایان به رسمی که به قرائت درست آن آسیب نرساند، جایز است.

۲- اولی آنست که در صورت امکان رسم الخط رایج و صحیح ملحوظ گردد.

جوادى آملی، ۸۸/۳/۵

۵۶. محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی جوادى آملی (دامت برکاته)
سلام علیکم!

احتراماً، خواهشمند است نظر مبارک را در مورد مسائل ذیل اعلام فرمایید:

آیا می توان در انتخابات به بهانه حفظ نظام اسلامی یا برگزیده شدن نامزدی که ما او را اصلح می دانیم کارهای ذیل را انجام داد:

۱. در شمارش آراء دست کاری کرده ، آن را کم یا زیاد کنیم؟

۲. به جای دیگران رأی داده، یا بیش از یک رأی به صندوق بیندازیم؟

۳. آراء رقیب را هنگام شمارش، حذف یا باطل کنیم؟

۴. رأی بیسوادها را طبق نظر خودمان بنویسیم؟

۵. با شناسنامه های اموات که هنوز باطل نشده اند رأی دهیم؟

جمعى از استادان حوزه و دانشگاه

بسم الله الرحمن الرحيم

۱. امور یاد شده خیانت و حرام است.

۲. هرگز هدف وسیله را توجیه نمی کند و مایه وهن نظام جمهوری اسلامی است. پ

جوادى آملی، ۸۸/۳/۱۰

۵۷. احکام کلی / وجوب امداد

آیا وجوب امداد رسانی به مصدومین و آسیب دیدگان، اختصاص به اقدام و تلاش فقط برای نجات جان آنها دارد یا کمک های مالی، همچنین نگهداری از موال آسیب دیدگان را نیز شامل می شود ؟ حکم کلی در این خصوص چیست ؟

- ۱_ حفظ جان و مال محترم بر مسلمان واجب است .
- ۲_ امداد رسانی به مصدوم ها برابر عقد متقابل واجب است
- ۳_ حفظ جان مقدم بر حفظ مال است .

جوادى آملی ۸۸/۲/۳۱

۵۸. احکام کلی / وجوب امداد

آیا احوال و مسامحه در امداد که منجر به نقص عضو یا موت مصدوم گردد ، موجب ضمان و دیه می باشد ؟

- ۱_ تقصیر در امداد رسانی به مصدوم حرام است .
- ۲_ ضمان خسارت برابر تعهد متقابل است .

جوادى آملی ۸۸/۲/۳۱

۵۹. احکام کلی / وجوب امداد

چنانچه برخی سازمان ها یا امدادگران ما را از اقدام امدادگری و امداد رسانی نهی نمایند ولی اطمینان داریم که می توانیم مصدوم را نجات دهیم و یا در نجات مصدوم کمک کنیم ، چه وظیفه شرعی چیست ؟

- ۱_ در صورت انحصار امداد نهی از آن حرام است
- ۲_ در صورت انحصار امداد با صرف نهی سازمان ، حکم شرعی یعنی لزوم حفظ جان و مال محترم ساقط نمی شود مگر آنکه سازمان متبوع مانع شود .

جوادى آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۰. احکام کلی / وجوب امداد

آیا کفن و دفن غیر مسلمان واجب است یا نه ؟ در صورت وجوب باید طبق آئین آنها باشد یا طبق دستور اسلام ؟ در صورت نبودن هم آئین غیر مسلمان کفن و دفن غیر مسلمان همانند مسلمان واجب نیست هر چند اصل دفن برای حفظ بهداشت لازم است .

جوادى آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۱. احکام کلی / وجوب امداد

اگر در انتقال اجساد بر اثر پرت شدن جسد یا انباشته شدن آنها یا به سببی دیگر، جسدی آسیب ببیند آیا امداد گر ضامن است ؟ در صورت ضمان، آیا بین مواردی که امدادگر از روی قصور یا تقصیر یا ناچاری اقدام نموده تفاوتی وجود دارد ؟

- ۱_ در صورت تقصیر، اهانت به اجساد مؤمنان حرام است
- ۲_ ضمان خسارت عمدی به عهده مقصر است .

جوادى آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۲. احکام کلی / ترجیح در امداد

آیا در وجوب امداد و نجات مصدومین تفاوتی بین مسلمان و غیر مسلمان وجود دارد ؟

امداد مسلمان بر امداد غیر مسلمان مقدم است .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۳. احکام کلی / ترجیح در امداد

در مقام تزامم امداد، ترجیح با چه مصدومینی می باشد ؟ در اینگونه موارد معیارهای ترجیح را چه می دانید ؟

۱_ اسلام بر کفر، عدل بر فسق، علم بر جهل، خدمت بر خیانت و ... سبب ترجیح در موارد تزامم اند .

۲_ امداد اعلم بر امداد عالم ، امداد آعدل بر امداد عادل، امداد اتقی بر امداد تقی رجحان دارد .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۴. احکام کلی / ترجیح در امداد

اگر نجات تعداد زیاد از مسلمین متوقف بر فوت تعداد دیگری باشد مثل اینکه برای نجات ۲۰ نفر که در طبقه سوم ساختمان قرار دارند باید بخشی از طبقه دوم را تخریب کرد که این کار موجب مرگ ۵ نفر می شود که در طبقه اول گرفتار شده اند، وظیفه چیست؟ و در صورت فوت افراد دیه دارد یا نه و اگر دیه دارد بر عهده کیست؟

۱_ کشتن مسلمانی برای نجات افراد بیشتر از مسلمانان حرام است .

۲_ کشتن یک فرد مسلمان در صورت امکان حیات او اگر عمد یا شبه عمد یا خطای محض باشد هر دام حکم خاص خود را دارد .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۵. احکام کلی / ترجیح در امداد

اگر نجات انسان مشروط به تخریب یا استفاده از اموال دیگران باشد، ضامن اموال کیست ؟ اگر امدادگر ضامن باشد ممکن است در خیلی از موارد به همین علت از نجات مصدوم خودداری کند تکلیف چیست ؟

اگر گرفتار شدن کسی که نجات او متوقف بر اتلاف مال دیگری باشد در اثر جنایت عمدی خود بود آن شخص گرفتار ضامن است و اگر در اثر حوادث طبیعی و غیر اختیاری بود حکومت اسلامی ضامن است .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۶. احکام کلی / مصدومین خطر ساز

آیا چشم پوشی از حیات بعضی مصدومین یا عدم امداد رسانی به آنان که به منظور از بین بردن بیماریهای مهلک و مسری و پیشگیری از تلف شدن جمع زیادی از مردم آن منطقه صورت می گیرد، جائز است یا نه ؟ در صورت جواز دیه دارد یا نه و بر عهده چه کسی می باشد ؟

در صورت علم یا اطمینان به سرایت بیماری مهلک ترک امداد مصدومان جائز است و دیه بر مأمور امداد رسانی نیست .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۷. احکام کلی / مصدومین خطر ساز

آیا تشخیص و گواهی اطباء مبنی بر فوت افراد دارای مرگ مشکوک در حوادث و بلایا ، (صاعقه ، زلزله ، سگته و ...) کفایت می کند یا اینکه برای یقین به موت باید تا مدتی صبر کند ؟ اگر نگهداری ممکن نباشد تکلیف چیست ؟

۱_ تشخیص طبیب حاذق و مومن کافی است .

۲_ اگر موردی باشد که خردمندان جامعه بقول بز شک اطمینان نکنند و در حال شک باشند لازم است صبر شود یا یقین به مرگ حاصل گردد .

۳_ برای نگهداری تا حدّ ممکن کوشش شود .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۸. احکام کلی / سوزاندن میت

اگر متخصصین برای کنترل یک بیماری مسری، مَصّر به سوزاندن جسد میت مسلمانان باشند، آیا سوزاندن آن جائز است ؟ در صورت جواز آیا دیه هم دارد؟ اگر دیه دارد به عهده چه کسی است؟ دستور دهنده یا مجری دستورها یا حکومت اسلامی ؟

۱_ سوزاندن جسد میت مسلمان حرام است

۲_ جسد میت باید دفن شود .

۳_ سوزاندن جسد میت مسلمان دیه دارد .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۶۹. حین امداد / تشریح میت

هنگامی که یک تیم پزشکی برای آزمایشها و تحقیقات پزشکی احتیاج دارند، قلب یا بعضی از اعضای میتی را از جسد جدا سازند و پس از رفع احتیاط، اقدام به دفع آن کنند .
(الف) آیا با توجه به اینکه امواتی که این آزمایشها بر روی آنها اعمال می شود از مسلمانان هستند، اقدام به این کار جایز است؟

(ب) آیا دفن قلب و بعضی از اعضاء جسد جدای از بدن میت جایز است ؟

۱_ تشریح جسد مسلمان جائز نیست مگر در صورت انحصار و ضرورت مانند حفظ حیات انسان محترم یا کشف مطالب علمی که تأمین سلامت جامعه وابسته به آن است .

۲_ دفن اجزاء در کنار بدن میت لازم و در صورت عسر و حرج جداگانه دفن شود .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۷۰. حین امداد / تشریح میت

آیا جهت کالبد شکافی به منظور انجام آزمایشات و پیشرفتهای علمی در صورت عدم دسترسی به اجساد غیر مسلمان می توان از اجساد بالغ، نابالغ و جنین مسلمان استفاده کرد ؟

۱_ کالبد شکافی جسد مسلمان جهت صرف آموزش یا آزمایش جائز نیست .

۲_ در صورت ضرورت برای حفظ جان انسان محترم جائز است .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۷۱. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

برای نجات افراد حادثه دیده و نیز بیرون آوردن مصدومین و جنازه ها از زیر آوار و عدم وجود امدادگر محروم ، و عدم امکان پوشاندن بدن های عربان، ناچار به نگاه به بدن نامحرم یا لمس آن هستیم، وظیفه چیست ؟
نگاه به بدن نامحرم و لمس آن در حال ضرورت و بدون قصد گناه جائز است .

جوادی آملی ۸۸/۲/۳۱

۷۲. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

نگاه به زیور الاتی که میت زن بر بدن دارد چه صورتی دارد ؟

نگاه به زیوری که بر بدن نا محرم است بدون نگاه به بدن وی اشکال ندارد .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۳. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

آیا در عدم جواز نگاه و لمس فرقی بین اعضای ظاهر و دارای پوشش بدن می باشد ؟

۱_ نگاه به صورت و دست بدون قصد لذت جائز است .

۲_ نگاه به سایر اجزای بدن زن نامحرم و موی او جائز نیست و فرقی بیان ظاهر و پوشیده نیست.

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۴. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

آیا در عدم جواز لمس و نظر فرقی بین مسلمان و غیر مسلمان می باشد ؟

۱_ نگاه به بدن کافر نا محرم بدون لذت و بدون ترس از ارتکاب گناه جائز است .

۲_ لمس بدن کافر نا محرم جائز نیست .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۵. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

نگاه به بدن مرده نامحرم و لمس آن، همچنین نگاه و لمس عورت میت در مواردی که برای تشخیص موضوعات

احکام شرعی لازم باشد، چه حکمی دارد ؟

۱_ نگاه و همچنین لمس جسد نا محرم برای تشخیص موضوع حکم لازم جائز است .

۲_ نگاه و نیز لمس عورت در حال ضرورت جهت تشخیص موضوع حکم لازم، جائز است .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۶. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

اگر مصدوم یا قیم و بستگان او مانع امداد و نجات حادثه دیده شوند، تکلیف امدادگر چیست ؟

۱_ حفظ جان مصدوم واجب است .

۲_ در صورت اقدام مؤثر بستگان مصدوم بر امدادگر لازم نیست .

۳_ در صورت عدم اقدام آنها یا بی تأثیر بودن اقدام آنان بر امدادگر لازم است .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۷. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

تنفس دهان به دهان (CPR) توسط امدادگر برای نامحرم در موارد ذیل چه

حکمی دارد :

۱_ در صورت نبود همجنس و محرم .

۲_ عدم آشنایی هم جنس و محرم با امور امدادی .

۳_ حاد بودن حال مصدوم و عدم مجال رسیدن محرم و هم جنس .

۱. جایز است

۲. جایز است

۳. جایز است.

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۸. حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

اگر شخصی نا محرم در حمام یا استخر مصدوم شده باشد آیا پوشاندن بدن وی، پیش از نجات در صورتیکه پوشاندن برایش مضر باشد، مثل گرما زده باز هم واجب است؟ همچنین اگر پوشاندن بدن باعث تأخیر در نجات مصدوم و یا منجر به مرگ وی شود، چطور؟

- ۱_ پوشاندن با پارچه نازک و مانن آن که مانع دیدن باشد لازم است .
- ۲_ اگر همین مقدار هم مضر باشد لازم نیست .
- ۳_ تأخیر درمان که موجب مرگ یا ضرر مصدوم شود جائز نیست .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۷۹. حین امداد / ارتکاب حرام برای امداد و نجات مصدوم

اگر نجات یک مصدوم متوقف به امری غیر شرعی (مثل خوراندن مشروب الکلی برای مسمومیت یا گازهای خاص) باش ، وظیفه چیست ؟

در صورت انحصار علاج و اطمینان به تأثیر آن کار غیر مشروع، ارتکاب آن به مقدار ضرورت جائز است .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۸۰. حین امداد / ارتکاب حرام برای امداد و نجات مصدوم

یکی از راههای اضطراری امداد سرما زده ایجاد تماس بدنی وسیع با بدن امدادگر است در اینصورت اگر امدادگر به جهت تماس با مصدوم سرما زده نا محرم خوف وقوع در مفسده را داشته باشد یا در ملاء عام صورت خوشی ندارد، وظیفه چیست ؟

۱_ حفظ جان محترم لازم است .

۲_ پرهیز از وقوع در فساد واجب است .

۳_ در صورت انحصار و نبودن محرم تماس با مصدوم نامحرم جائز است

۴_ هر گونه فساد بعداً دامنگیر امدادگر شد مسئول خداوند خواهد بود .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

۸۱. حین امداد / تصرف در اموال مناطق حادثه دیده

اگر انسان زنده ای که از زیر آوار بیرون آورده می شود، بر اثر نخوردن غذا و غیره (مثلاً کودکی که بر اثر نبود شیر و دارو) ممکن است جان بدهد، آیا می توان از مواد غذایی، دارو و وسایل دیگران بدون اذن آنها برای نجات این گونه افراد استفاده کرد ؟ ضمانت مال به عهده چه کسی است ؟

۱_ استفاده از اموال یاد شده در حال ضرورت جائز است .

۲_ ضمان آن به عهده مصدوم یا ولی اوست مگر آنکه سازمان متعهد به امداد بودجه ای برای اینگونه هزینه ها داشته باشد .

جوادی آملی ۸۸/۳/۱

احکام متفرقات

۱- نظر حضرتعالی دربارهی سودی که بانکها میدهند، چیست؟

پاسخ: اگر به عنوان مضاربه یا جایزه باشد، اشکالی ندارد.

جوادى آملی ۷۴/۷/۲۶.

۲- حکم سپرده‌های بلندمدت یا کوتاه مدت در بانک و سود آن چیست؟

پاسخ: اگر برابر عقود اسلامی، مانند مضاربه باشد، جایز است و سود آن حلال است.

جوادى آملی.

۳- در برخی تعاونی‌های دوستانه، هر ماه به قید قرعه، به یک نفر وام داده می‌شود و هر نفر باید مبلغی افزون بر آنچه وام گرفته است، برگرداند تا حق نفرات آخر که وام دیرتر به آن‌ها می‌رسد، ضایع نشود. آیا پرداخت این مبلغ اضافه، ربا به شمار می‌آید؟

پاسخ: الف) قرض به شرط زیاده، ربا است.

ب) چیزی که به عنوان کارمزد، پرداخت می‌شود، جایز است.

جوادى آملی ۸۱/۳/۲۲.

۴- گروهی با هدف رفع مشکلات اهالی محله و نیازمندان، اقدام به تأسیس صندوق خیریه کرده‌اند.

الف) آیا می‌توان مبالغ جمع‌آوری شده را برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و با هدف کمک هر چه بیشتر به مستمندان، سرمایه‌گذاری کرد؟ ب) آیا می‌توان وجوه جمع‌آوری شده را به صورت قرض‌الحسنه، به نیازمندان پرداخت؟ ج) آیا می‌توان به مدت یکسال یا بیشتر، مبالغ را کنار گذاشت و آنگاه اقدام به توزیع آن کرد؟ د) توصیه حضرت‌عالی برای مصرف بهینه این پول‌ها چیست؟ هـ) آیا می‌توان وجوه جمع‌آوری شده را در مراسم بزرگداشت ائمه اطهار (علیهم‌السلام) صرف کرد؟

پاسخ: الف) با آگاهی صاحبان سرمایه و رضایت آنان و انطباق با عقود مشروع، جایز است.

ب) برابر اساسنامه‌ای که با امضای صاحبان سرمایه باشد، جایز است.

ج) با توافق صاحبان سهام جایز است، ولی بعد از گذشت سال، اگر خمس آن اموال قبلاً پرداخت نشد، اول باید خمس آن‌ها داده شود؛ آنگاه اقدام به مصرف شود.

د) تولید و ایجاد شغل صادق؛ نه کسب کاذب.

هـ) صرف اموال در تعظیم شعایر با رضایت صاحبان سهام، بی‌اشکال است.

جوادى آملی ۸۱/۴/۱۲.

۵- صندوق قرض‌الحسنه و تعاونی اعتبار از سپرده‌های واگذاری توسط اعضا با قرارداد مشخص و رضایت طرفین، در فعالیت‌های علمی، فرهنگی و انتشاراتی خود و همچنین مشارکت در فعالیت سودآور شرعی و قانونی سایر اعضا استفاده کرده و درصدی از سود حاصله از فعالیت‌های مذکور را به عنوان سود مشارکت به سپرده‌گذاران خود اعطا می‌نماید.

لذا لطف فرموده نظرتان را در این مورد (سود پرداختی به سپرده‌گذاران) از نظر شرع مقدس بیان بفرمایید.

لازم است مسئول صندوق قرض‌الحسنه وکیل شرعی سپرده‌گذاران باشد.

لازم است فعالیت‌های سودآور به صورت عقد شرعی مانند مضاربه، شرکت و... باشد.

با حفظ دو شرط یادشده سود پرداختی سپرده‌گذاران حلال است.

جوادى آملی ۱۳۸۶/۹/۹.

۶- اگر شخصی وجهی را به عنوان قرض به کسی بدهد و تأخیری در دریافت وجه به عمل آید آیا شخص طلبکار

مجاز است مبلغی را به عنوان تأخیر مطالبه نماید یا دریافت وجه اضافه ربا و حرام است؟

جواب ۱: در صورتی که تأخیر ادای دین برای عدم قدرت بدهکار باشد و در اولین فرصت آن را تأدیه کند، طلبکار حق دریافت مبلغ زائد ندارد.

جواب ۲: در صورتی که تأخیر ادای دین عمدی بوده و موجب خسارت طلبکار شود، وی حق دریافت مبلغ زائد را از بدهکار دارد.

جواب ۳: صرف تأخیر ادای دین خسارت طلبکار محسوب نمی‌شود.

جوادى آملی، ۱۳۸۶/۸/۲۸

۷-پرداخت سود توسط بانک بابت سپرده‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت چه حکمی دارد؟

ضمناً تشخیص صوری بودن قراردادهای موجود در بانکها چگونه است با توجه به اینکه بین اهل فن اختلاف است که آیا قراردادهای جنبه کاغذبازی دارد یا قرارداد واقعی می‌باشد.

در صورتی که برابر عقود اسلامی باشد حلال است

جوادى آملی

۸-افتتاح حساب پس‌انداز قرض‌الحسنه در بانک به قصد شرکت در قرعه‌کشی چه حکمی دارد؟ جایز است.

جوادى آملی

۹-محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی جوادى آملی(حفظه الله)
سلام علیکم

شخصی متولی سقاخانه ای بوده و بخشی از نذورات مردم به سقاخانه را که در اختیارش قرار داشته، در حساب شخصی خود در بانک گذاشته است؛ بعد از مدتی یک دستگاه ماشین به عنوان جایزه به نامش در آمده است. سوال این است.

آیا جایزه ای که از بانک برای این حساب قرار داده شده برای صاحب حساب است یا برای سقاخانه؟ با توجه به اینکه مقداری از این پول برای سقاخانه بوده، جایز می‌دانید که ماشین فروخته شده پولش در امورات سقاخانه مصرف شود و یا با توجه به اصرار شورا و دهیاری محل در عام المنفعه مصرف شود؟

بسم الله الرحمن الرحيم

جایزه یاد شده برابر قانون بانک عمل شود. اگر معیار جایزه دادن حساب بانکی داشتن است و مقدار زائد پول اصلاً دخیل نیست.

جایزه مذکور متعلق به صاحب حساب است و اگر مقدار زائد پول دخیل در آن است جایزه به نسبت حساب دفترچه و پول زائد تقسیم شود.

نذورات سقاخانه باید همانجا صرف شود و ثواب آن به روح مطهر حضرت ابوالفضل علیه السلام اهداء گردد.

جوادى آملی، ۸۸/۸/۵